

MATIUȚI MARCEL
MATIUȚI CARMEN-LUMINIȚA

ATLAS

Rase de animale domestice

Editura *Tempus*
Timișoara, 2021

MATIUȚI MARCEL
MATIUȚI CARMEN-LUMINIȚA

ATLAS
RASE DE ANIMALE DOMESTICE

Editura *Tempus*
Timișoara, 2021

Autorii acestei cărți:

CS II, Dr. Ing. MATIUȚI MARCEL

Asociația Transilvanian Rare Breeds Timișoara

Ing. Chimist Prof. Gr. I MATIUȚI CARMEN-LUMINIȚA

Asociația Transilvanian Rare Breeds Timișoara

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

MATIUȚI, MARCEL

Rase de animale domestice : atlas / Matiuți Marcel, Matiuți Carmen-Luminița. - Timișoara : Tempus, 2021

Conține bibliografie

ISBN 978-973-1958-67-5

I. Matiuți, Carmen-Luminița

636

CUPRINS

Cuvânt înainte

Sistematica zootehnică 1

Taurine 15

Cabaline 73

Ovine și caprine 119

Suine 155

Literatură 177

ABREVIERI

TRB – Asociația Transilvanian Rare Breeds Timișoara

MM – Matiuți Marcel

MCL – Matiuți Carmen-Luminița

CUVÂNT ÎNAINTE

Acest atlas cuprinde rasele de animale domestice care aparțin principalelor specii cu importanță în zootehnia României: taurine, bubaline, cai, asini, ovine, caprine și suine. Se recomandă a fi consultat de crescătorii de animale, de cei din domeniul prelucrării produselor animaliere și de cei care doresc să cunoască biodiversitatea zoogenetică.

Autorii

***SISTEMICA ZOOTEHNICĂ. MICROEVOLUȚIA ZOOGENETICĂ.
DOMESTICIREA SPECIILOR***

Sistematica zootehnică. Căile de speciație.	3
Specia. Subspecia.	3
Rasa. Tipuri de rase.	3
Clasificarea raselor.	4
Linia zootehnică. Familia.	4
Adaptarea, aclimatizarea și degenerarea raselor.	5
Microevoluția zoogenetică. Domesticirea speciilor.	6
Urmările domesticirii.	7
Animal sălbatic- animal domestic.	8
Caracterele importante în evaluarea animalului.	8
Examenul de sinteză.	8
Armonia de ansamblu.	9
Condiția animalelor domestice.	9
Evaluarea condiției corporale. Aprecierea animalelor de market.	10
Constituția animalelor.	10
Culorile la animalele domestice.	11
Culorile la cabaline.	11
Culorile la taurine	12
Culorile la suine.	12
Culorile la ovine	13
Culorile la caprine.	13

SISTEMATICA ZOOTEHNICĂ

Reprezintă în esență teoria de clasificare a populațiilor domestice, care fac obiectul ameliorării și creșterii.

Unitățile sistematice în zootehnie: *specia, rasa, linia și familia*.

Botanistul elvețian Augustin de Candolle în secolul 18 introduce termenul de *taxonomie* pentru clasificarea plantelor. *Taxonul* este orice populație simplă sau complexă suficient de distinctă și importantă pentru a fi luată în considerație în sistematică, a fi enumerată printre populații și a primi denumire.

Apariția de noi specii poartă denumirea de *speciație*.

Există două teorii în principal pentru apariția speciilor: *evoluționistă* (Darwin) și *creaționistă*.

Conform *Farm Animal Taxonomy* pentru taxonomia științifică trebui să existe mai multe criterii: indexul de reproducție izolat, diferențele morfoproductive, cerințele ecologice și efectivul.

CĂILE DE SPECIAȚIE

Cele două căi de speciație sunt: ***Speciația alopatică*** (izolare geografică totală și reproductivă) și ***Speciația simpatică*** (izolarea reproductivă în același areal geografic, unde factorii ecologici au un rol hotărâtor).

DEFINIȚIA SPECIEI (după Dicționarul Enciclopedic Român)

Este o categorie sistematică fundamentală, subordonată ca rang genului și superioară subspeciei. *Speciile* (lat. *species*) sunt unități naturale dinamice cu descendență comună și cu particularități morfofiziologice, biochimice și ecologice relativ stabile în cursul mai multor generații. Speciile au un anumit număr stabil de cromozomi și numai în cazuri rare manifestă polimorfism cromozomial. În general speciile prezintă fenomenul de izolare reproductivă, ceea ce determină constanța lor relativă.

SUBSPECIA

Reprezintă specia în curs de apariție care are unele însușiri ale speciei, manifestând un început de izolare reproductivă.

RASA

Grup de animale selectate de om care posedă o înfățișare uniformă moștenită și distinctă față de alte grupuri de animale provenite din aceeași specie. Acestea sunt produsul unei alegeri artificiale a caracterelor care nu necesită strategie pentru supraviețuire, dar sunt favorizate de om pentru rațiuni economice, estetice sau rituale sau din cauză că ridică statutul social al crescătorului de aceste animale (FAO 2010). În definirea unei rase există caracteristici fenotipice, dar la bază este amprenta ADN. Se consideră o rasă o populație care timp de cinci generații a avut gradul de izolare reproductiv cu valori cuprinse între 0 și + 1, mai precis între +0,8 și 1 (Drăgănescu, 2014).

TIPURI DE RASE

Se pot distinge diferite tipuri de rase:

1. *Rase care nu sunt standardizate încă* sau “populații tradiționale” prezente în anumite regiuni și cu posibilitatea de a fi existente oficial. Acestea sunt prezente în țările în curs de dezvoltare.
2. *Rase standard* care există în cultura crescătorilor și în organizații care se ocupă cu selecția animalelor
3. *Rase în pericol* sau *rase cu efective mici*
4. *Rase locale* definite ca: o rasă majoritar legată de origini, de locul său și de modul său de creștere într-o anumită perioadă.
5. *Rase transfrontaliere*

Rasa este rezultatul următorilor factori multipli.

Economici

Numărul de animale a constituit o sursă de venit și investiție financiară.

Animalele pot fi schimbate oricând în bani.

Politici

Rasele locale reprezintă Inteligența Culturală a comunităților rurale care le-au creat. Ele sunt și o dovadă de teritorialitate. De multe ori reprezintă mândria unor regiuni: ex. în fiecare land german există cel puțin 6 rase locale create aici.

Patrimoniu genetic

Este diversitatea rasială care reprezintă o garanție a securității alimentare a populației unei țări în fața unor provocări diverse: încălzirea globală, catastrofe naturale, boli noi, războaie, etc.

Sociali

Numărul mare de animale asigură proprietarului acestora sau avantaj pe treapta socială. Animalele se utilizează pentru diferite ceremonii, unele religioase, ca formă de manifestare a unor bucurii prin oferirea pentru diverse manifestări.

CLASIFICAREA RASELOR

Rasele se pot clasifica în funcție de:

Precocitate: *rase precoc*, *rase semiprecoc* și *rase tardive*;

Tipul de producție: *rase specializate* și *rase mixte*;

Conformație corporală: *compacte* (brevimorfe), *mijlocie* (mezomorfe), *zvelte* (dolicoforme);

Conformația capului: *cap scurt* (brevicefale), *cap mijlociu* (mezocefale), *cap lung* (dolicocefale);

Gradul de ameliorare și izolare reproductivă: *locale*, *perfecționate*, *ameliorate*, *semirase*, *suprarase*. Rasele perfecționate evoluează sub

influența selecției artificiale, în timp ce rasele locale evoluează și sub influența selecției naturale.

LINIA ZOOTEHNICĂ

Reprezintă o populație simplă care evoluează sub influența selecției și a derivei genetice fiind izolată reproductiv de către om.

Există următoarele categorii de linii:

1. *Linia neconsangvinizată* este o populație simplă care evoluează sub influența selecției. Cuprinde populațiile care fac parte din rasele implicate în producerea de hibrizi.

2. *Linia moderat-consangvinizată* reprezintă o populație simplă care evoluează sub influența selecției în condițiile unei consangvinități moderate (cca.3% pe generație).

3. *Linia consangvinizată* este folosită la unele specii destinate experimentelor.

4. *Linia stabilă genetic* se mai numește și *populație de control* și este utilizată pentru măsurarea progresului genetic realizat în populațiile supuse ameliorării sau ca rezervă de gene din populațiile pe cale de dispariție.

FAMILIA

Reprezintă grupe de indivizi apropiat înrudiți. Familiile formează rețeaua din care este compusă *Populația*. Numărul și dimensiunea familiilor influențează precizia și intensitatea selecției familiale, consangvinizarea, deriva genetică.

ADAPTAREA, ACLIMATIZAREA ȘI DEGENERAREA RASELOR

Adaptarea este o caracteristică pozitivă a oricărui organism favorizat de selecția naturală. Adaptarea poate fi *structurală*, *de comportament* sau *fiziologică*. Adaptarea are loc în două etape: **acomodarea** (are rolul de a crea un echilibru între organism și noile condiții de mediu) și **naturalizarea** (modifică structura genetică a organismelor datorită schimbării de durată a condițiilor de mediu).

Adaptarea speciilor.

Este o trăsătură esențială a populației și a speciei. Are la bază variante individuale repetate și reținute de selecția naturală corespunzător cerințelor de mediu înconjurător. Orice adaptare a speciilor de animale poate fi interpretată corect numai prin prisma selecției, care acționează asupra mutațiilor și recombinărilor genetice, condiționând echilibrul relațiilor specie-mediu. Adaptarea parcurge două trepte principale cunoscute sub denumirea de acomodare și naturalizare.

Acomodarea

Este un proces de adaptare cu caracter individual și are rolul de a crea un echilibru între organism ca sistem autoreglabil și noile condiții de mediu. Cuprinde modificări morfologice și fiziologice condiționate de întreținerea individuală în noi condiții de mediu.

Naturalizarea

Spre deosebire de acomodare, naturalizarea cuprinde fenomene ireversibile de grup care modifică mai mult sau mai puțin și structura genetică a organismelor datorită schimbării condițiilor de mediu, cum sunt glaciațiunile, modificările climei, uscatului etc. Ca formă specială de naturalizare sub îngrijirea omului poate fi prezentată aclimatizarea.

Rasele de animale sunt adaptate în mare măsură condițiilor în care s-au format prezentând anumite particularități fiziologice și morfologice. Când o populație este transferată în condiții noi este necesar ca majoritatea

indivizilor să-și poată ajusta fenotipul la fluctuațiile factorilor, anihilând influența nefavorabilă a acestor fluctuații.

Aclimatizarea

Reprezintă o adaptare fenotipică de lungă durată care se manifestă printr-o creștere a toleranței față de o expunere continuă și repetată la un factor stresor climatic complex. Animalele care s-au aclimatizat se caracterizează prin pierderi minime ale greutateii corporale și producției, prin rezistență la boli, longevitate mare și în mod deosebit, prin fertilitate ridicată.

Rasele mixte se adaptează mai ușor, au o putere mai mare de aclimatizare, comparativ cu rasele de taurine și ovine specializate pentru producția de carne.

Animalele tinere se aclimatizează mai ușor decât cele adulte și din această cauză se recomandă ca introducerea animalelor în regiuni geografice noi să se facă cu tineret sau/și prin însămânțarea artificială a femelelor locale cu material seminal provenind de la rase a căror introducere se dorește sau prin embriotransfer.

Dacă animalele dintr-o anumită rasă nu se pot aclimatiza într-o anumită zonă, după câteva generații încep să apară semnele de degenerare: tulburări ale funcției de reproducție, scăderea fecundității și prolificității. Se constată scăderi ale greutateii și dimensiunilor corporale, a rezistenței la boli, producții mai scăzute.

Criza de aclimatizare se desfășoară în trei etape:

Reacția de alarmă. Animalul sub acțiunea factorilor stresori se află în suferință și își mobilizează toate forțele de apărare pentru a se adapta noilor condiții. Reacția de alarmă prezintă o fază de șoc când animalul manifestă suferințe evidente și faza de contrașoc în care sunt mobilizate mecanismele de apărare ale organismului;

Stadiul de rezistență. Reflectă completa adaptare la acțiunea agenților stresori. În acest moment se consideră că animalul este aclimatizat la noile condiții.

Stadiul de epuizare. Se caracterizează prin apariția unor dezechilibre grave ce conduc la pierderea animalului.

Degenerarea raselor poate fi produsă din următoarele cauze: lipsa condițiilor corespunzătoare de hrănire în perioada de dezvoltare a animalelor tinere; condiții necorespunzătoare de întreținere a tineretului; introducerea tineretului la reproducție înainte de vârsta optimă; selecția defectuoasă a animalelor; reținerea la reproducție a exemplarelor cu defecte grave de exterior și constituție și practicarea unor împerecheri strâns înrudite, necontrolate.

MICROEVOLUȚIA ZOOGENETICĂ. DOMESTICIREA SPECIILOR

Fiecare comunitate umană și-a creat rasele în funcție de posibilitățile acestora, de gradul de civilizație, condițiile de hrănire și adaptare.

Domesticirea este o caracteristică genetică medie a animalelor unei populații de a accepta ușor condițiile impuse de om; există întotdeauna o variabilitate între animale, între origine și între specii la care caracteristicile conduc la această acceptare. Mai ales, condițiile impuse de om pot fi diferite de la un tip productiv la altul. Adaptările necesare în fiecare mediu comportă la fel de bine nutriția și reproducția, ca și comportamentele. În aceleași condiții de mediu tineretul și adulții reacționează diferit.

Unele caracteristici ale populațiilor sălbatice favorizează domesticirea. Este preferabil ca indivizii să trăiască în grupe sociale, alegerea partenerilor sexuali să fie simplă, tineretul poate accepta omul ca un obiect de atașament și că reactivitatea este slabă în particular față de om. În fine animalele sunt cele care trebuie să accepte condițiile variabile.

Este evident că procesul care este de multe milenii pentru speciile domestice trebuie să fie mai rapid pentru speciile noi în curs de domesticire și deci metodele de selecție trebuie să fie obiective. Concluzia este că definirea condițiilor acceptabile pentru aceste animale trebuie analizate atent.

Unii autori consideră că *animalul domestic* este specia ai cărei indivizi trăiesc în totalitate liberă pe lângă casa omului, cresc și se înmulțesc sub influența lui aducându-i diferite foloase. De exemplu: taurinele, cabalinele, ovinele, etc.

Alți autori extind noțiunea de domesticire și asupra speciilor de animale ce se pretează la reproducție artificială și care prezintă interes economico-utilitar cum ar fi: peștii (crap, păstrăv), albinele, viermii de mătase. Motiv pentru care s-a propus introducerea noțiunii de *animal de cultură* sau *animal cultivat*.

Domesticirea include următoarele etape: asocierea inițială pentru reproducția liberă (creșterea), captivitatea, captivitatea cu reproducția în captivitate, creșterea selectă și apariția de rase (Zenner, 1963).

“Prin domesticirea animalelor omul le-a transformat, diversificat, dând naștere la varietăți, rase și specii noi, creând biodiversitatea domestică” (Digard, 2010).

Domesticirea s-a făcut în funcție de animalele disponibile în fiecare biotop sau în funcție de tipul de civilizație. Alegerile făcute în creșterea animalelor au influențat stilul de viață, economia, organizarea societății umane. Scenariul domesticirii rămâne o necunoscută. Prin domesticirea începută acum cca. 12.000 ani în neolitic, la sfârșitul pleistocenului s-a realizat controlul producției de hrană, cu efect major asupra schimbărilor demografice, tehnologice, politice și militare (Diamond, 2008).

Microevoluția genetică reprezintă producerea la scară mică a schimbărilor în frecvența alelelor într-o populație, timp de câteva generații în timpul domesticirii și creșterii selective. Aceste schimbări pot fi induse de

procese severe: mutația, selecția naturală și artificială, geneflow, genetic drift și împerecheri non-randomizate.

În macroevoluție se produc la scară largă schimbări în frecvența genelor într-o populație pentru o perioadă de timp geologic.

Etapile domesticirii sunt: *captivitatea*, *îmblânzirea* și *domesticirea*.

În concepția zoologică clasică domesticirea reprezintă procesul prin care animalele unei specii sușă naturală, printr-o lungă perioadă de reproducție controlată de om au dat naștere la animale dintr-o nouă specie recunoscută domestică și distinctă de specia-sușă sălbatică. Astăzi specialiștii din zootehnie ezită să facă distincție între specia domestică și specia sălbatică-sușă. Probabil domesticirea animalelor a urmat următoarele etape:

a. *comercial* – animalele sunt atrase de așezările umane și încep să fie captive ca sursă de hrană;

b. *vânătoare* – de taurine, ovicaprine, porci vânați pentru un supliment de carne. Altă domesticire interesa producția de lapte sau de lână, mai târziu pentru munci agricole;

c. *direct* – prin efectul deliberat de a exploata capabilitatea specifică a țintei speciei. Exemplu: potențialul pentru transport, călărie, muncă.

Cca. 94% din stocul de mamifere destinat zootehniei este reprezentat de cinci specii: bovine, porc, capră, oaie, cal. Se încearcă și domesticirea altor specii, care prezintă deocamdată probleme mai greu de rezolvat.

URMĂRILE DOMESTICIRII

Domesticirea animalelor constituie un mijloc privilegiat al acțiunii umane asupra biodiversității animale. Domesticirea produce în timp modificări mai mult sau mai puțin profunde. "Modificările produse sunt mai întâi anatomice care afectează scheletul, cu modificarea numărului de vertebre (la equine), talia în paralel cu miniaturizarea animalelor de

Tabel 1. Originea și domesticirea speciilor din șeptel (FAO 2018)

Specia domestică	Ancestorul sălbatic	Nr. domes ticiri	Locația
Bovine	Aurochs (3 subspecii extinse)		Europa
Bos taurus taurus	B. primigenius primigenius	1	Vestul Asiei
	B. p. opisthomous	1	N-E Africii
Bos taurus indicus	B. p. nomadicus	1	S-E Asiei
Iak	Iakul sălbatic	1	Tibet
Poephagus grunniens	P. mutus		
Capre	Bezoar		Europa
Capra ferus	Capra aegragus (3 subspecies)	2	Anatolia
Oi	Muflonul asiatic		Caucaz
Ovis aries	Ovis orientalis	2	Centrul Anatoliei
Bivolul de apă	Bivolul sălbatic asiatic		
Riverine B. Bubalus bubalus		1	Iran, Irak, India
Swamp B. bubalus carabensis		1	S-E Asiei, China
Porci	Mistrețul		Europa, China,
Sus scrofa domesticus	Sus scrofa (16 subspecii)	6	S-E Asiei
Cai	extinct		
Equus caballus		multe	Stepa Euro-Asiei
Măgari	Măgarul african sălbatic		
Equus asinus	Măgarul african	1	N-E Africii
	Asinul nubian ass E. a. Africanus	1	
	Assin somalez ass E. a. somali		
Lama			
Lama glama	2 subspecii	1	Anzi
	L. guanicoe guanicoe		
	L. guanicoe cacsiliensis		
Alpaca			
Vicugna pacos	2 subspecii	1	Anzi
	V. vicugna vicugna		
	V. vicugna mensalis		

companie" (Digard, 2005). Modificările afectează pilozitatea, culoarea, aspectul cozii. Alte modificări importante sunt cele fiziologice și cele comportamentale.

Principale amenințări pentru resursele zoogenetice animale sunt:

a. creșterea necontrolată; b. introducerea sau utilizarea raselor exotice; c. rațiuni politice sau instituții sărace; d. lipsa de rentabilitate și competitivitate; e. intensificarea sistemelor de producție; f. bolile și controlul maladiilor; g. pierderea de pășuni sau medii de producție și g. controlul defectuos al consangvinității.

ANIMAL SĂLBATIC – ANIMAL DOMESTIC

Animalele sălbatice sunt animalele care trăiesc ciclul de viață fără intervenția deliberată a omului.

Animalele ținute în captivitate reprezintă populații îngrijite și uneori care se reproduc sub controlul omului (exemplu grădinile zoologice). Își păstrează același comportament în aparență pe care îl au exemplarele din sălbăticie.

Animalele semidomestice sau parțial domesticite se găsesc într-un stadiu de tranziție spre domesticire. Sunt crescute în număr mare într-o fermă din comoditate pentru hrană, dar nu au suferit modificări în comportamentul lor.

Animalele domestice sunt populațiile crescute și care se reproduc sub control uman de multe generații, au modificat comportamentul (taurine, cai, oi, etc). Multe specii crescute în ferme au modificări genetice.

Animale resălbăticite sunt acele animale domestice care scapă de sub controlul uman și trăiesc și se reproduc în afara acestui control (mustang, oile și porcii sălbatici).

CARACTERELE IMPORTANTE ÎN EVALUAREA ANIMALULUI

Evaluarea șeptelului și a animalelor de companie se face după următoarele criterii: fenotip, conformație, apreciere estetică (după Zoldag L. și col. , 2008).

Se urmăresc caractere care se obțin prin instrucție și experiență:

1. *Dorința de a cunoaște animalul* – de a cunoaște părțile majore ale acestuia, perfecțiunile și imperfecțiunile rasei sau turmei – studiul grupului în aditie la cele individuale

2. *Abilitatea de a forma mental imaginea unui tip ideal* – compararea unui individ cu tipul ideal al speciei

3. *Observația* – abilitatea de a distinge fiecare animal

4. *Abilitatea de a interpreta și incorpora datele de producție și înregistrarea performanțelor*

5. *Abilitatea de a coordona evaluarea animalului viu cu evaluarea carcasei*, abilitatea de a aprecia cele care au cele mai bune carcase.

6. *Abilitatea de a analiza clasarea logică a animalelor* – de a fi logic, onest și cu mintea deschisă în analiza animalelor și de a observa animalele cu acuratețe și la final de a concluda logic

7. *Abilitatea de a gândi independent*

8. *Abilitatea de a comunica* efectiv rațiunile care sunt dependente de cunoștințele și practică a unei judecăți largi (vocabular selectat, concentrare, detalieri cu acuratețe, ordine și logică în comparație, etc). Pentru aprecierea animalului pe primul loc este producția. Decizia de a păstra sau a înlocui animalul. Datele de producție și producțiile record joacă un rol mare în acest proces.

La animal se apreciază: conformație, greutatea corporală în funcție de vârstă, armonia de exterior, caracterele de rasă, caracterele legate de sex, condiția animalului și producțiile înregistrate.

EXAMENUL DE SINTEZĂ

În urma examenului de sinteză se stabilește dezvoltarea corporală, formatul corporal, tipul morfologic și armonia de ansamblu.

1. *Dezvoltarea corporală* este reflectată de standardul dimensiunilor medii și a greutății corporale medii specifice fiecărei rase și afectează în mod direct productivitatea animalelor.

2. *Formatul corporal* este dat de indicele formatului, adică raportul dintre lungimea oblică a trunchiului și înălțimea la grebăn a animalului. Dacă valoarea indicelui este aproximativ 100 formatul este pătrat, adică talia și lungimea trunchiului au valori egale (Arab). Dacă valorile sunt mai mici de 100 (cai viteză) se consideră format înalt. Formatul dreptunghiular este considerat dacă valorile raportului sunt mai mari de 100% (108-110) la taurine și porcine de carne, cai rase grele.

3. *Tipul morfologic*. Aprecierea unui animal se face și în plan și în spațiu. O nouă dimensiune este lărgimea.

4. În funcție de raportul dintre lungimea regiunilor corporale și lărgimea acestora există trei tipuri de conformație sau tipuri morfologice: brevimorf, dolicomorf și mezomorf.

Brevimorf

Încadrează animalele la care lărgimile au o pondere mai mare în comparație cu lungimile. Profilurile corporale sunt largi și arcuite. Este caracteristic pentru rasele de carne la taurine, ovine, porcine și caii din rase grele.

Dolicomorf

Se caracterizează prin faptul că lungimile au o pondere mai mare decât lărgimile. Profilurile corporale sunt lungi și slab arcuite. Este caracteristic pentru rasele de taurine pentru lapte și caii de călărie.

Mezomorf

Reprezintă un tip intermediar între cele două tipuri. Profilurile sunt mai lungi, dar și mai larg arcuite decât la tipul brevimorf (taurine mixte).

ARMONIA DE ANSAMBLU

Este dată de dezvoltarea normală a fiecărei regiuni, de direcție, de modul de atașare și de îmbinare a unor regiuni cu cele învecinate. Armonia este influențată mai ales de proporționalitatea dezvoltării fiecărei regiuni. Aceste proporții se studiază cu ochiul liber sau prin măsurare ținând cont

de tipul de producție. Este dată de dezvoltarea normală a fiecărei regiuni, de direcție, de modul de atașare și de îmbinare a unor regiuni cu cele învecinate. Armonia este influențată mai ales de proporționalitatea dezvoltării fiecărei regiuni. Aceste proporții se studiază cu ochiul liber sau prin măsurare ținând cont de tipul de producție.

CONDIȚIA ANIMALELOR DOMESTICE

Reprezintă starea de întreținere a acestuia la un moment dat. Este în strânsă legătură cu producțiile acestora. Există următoarele condiții la animalele domestice:

- **condiția de reproducție**. Animalele cu această condiție sunt sănătoase, prezintă vigoare sexuală, sunt vieaie având un exterior conform tipului morfoproductiv din care face parte;

- **condiția de antrenament**. Este rezultatul eforturilor sistematice pe care le face animalul un timp mai îndelungat. Antrenamentul metodic contribuie la reducerea depunerilor de grăsime în organism;

- **condiția de îngrășare**. Animalele fac puțină mișcare și sunt furajate cu cantități mari de furaje, la acestea predomină procesul de asimilație;

- **condiția de expoziție**. Animalele vor fi hrănite și îngrijite în condiții foarte atente, deoarece trebuie să reziste stresului produs de prezentarea în expoziții. În aceste expoziții fiecare crescător caută să prezinte exemplare deosebite, care reprezintă rezultatul muncii lor. În general crescătorii de animale în rasă pură sunt cei interesați de expoziții. Din această cauză sunt obligați să-și mențină animalele în cea mai bună stare tot timpul anului. Cheltuielile pentru întreținerea animalelor pentru expoziție, dar și pregătirea și expunerea animalelor într-un circuit de expoziții sporește și mai mult cheltuielile;

- **condiția de extenuare**. Reprezintă o stare, uneori trecătoare a animalului, ca rezultat a unor condiții necorespunzătoare de nutriție și întreținere sau ca urmare a unei boli îndelungate.

EVALUAREA CONDIȚIEI CORPORALE

Body condition scoring este o tehnică care are scopul de a ajuta crescătorul pentru determinarea modalității de hrănire pentru un animal sau un grup de animale. Pentru fiecare specie există un punctaj optim pentru încadrarea animalele apreciate și luarea deciziilor corecte. Se apreciază condiția fizică a animalului în diferite stadii ale ciclului reproductiv, etapa lactației, stadiul de îngrășare sau antrenament.

APRECIEREA ANIMALELOR DE MARKET

Obiectivul este de a selecta animalele care produc cele mai bune carcase. Factorii majori care sunt luați în considerare pentru evaluarea animalului de market sunt: musculatura și finisajul. Procedul de apreciere este prima impresie este în general valabilă. Trebuie observată mișcarea, articulații puternice, membrele corecte. În aprecierea animalelor se parcurg cei patru pași: informația, observația, comparația, concluzia.

CONSTITUȚIA ANIMALELOR

Reprezintă totalitatea caracterelor și însușirilor unui individ sau a unei grupe de indivizi, exteriorizate prin aspectul lor general, care exprimă vitalitatea și rezistența acestora față de condițiile mediului înconjurător, capacitatea lor de înmulțire și de producție. Există patru feluri de constituție: *fină*, *robustă*, *debilă* și *grosolană*.

Constituția fină

Caracterizează animalele care din punct de vedere morfologic aparțin tipului respirator. Dezvoltarea corporală este armonioasă, cu osatură fină, ușoară și compactă. Animalele au aspect dolicomorf. Capul este expresiv. Gâtul subțire are pielea fină și densă, cu țesut conjunctiv puțin abundent. Masele musculare sunt dense. Membrele fine și uscățive, au articulațiile și tendoanele ferme și conturate. Părul de pe corp este fin și lucios.

Această constituție se întâlnește mai des la rasele de taurinele de lapte, la caii de sport, la rasele de oi și capre specializate pentru producția de lapte.

Constituția robustă

Se întâlnește la exemplarele cu o dezvoltare corporală armonioasă, de tip mezomorf cu osatura și musculatura mai bine dezvoltată. Țesutul conjunctiv este abundent și bine repartizat sub piele, între mușchi și în cele mai multe organe ale corpului. Pielea este relativ groasă și compactă. Părul este fin, lucios și ceva mai gros. Membrele puternice au o musculatură reliefată. Această constituție apare mai des la rasele de carne, la rasele de taurine mixte și la caii de tracțiune. Există mulți indivizi care pot să prezinte caractere intermediare între cele două tipuri de constituție, adică pot avea o *constituție fină spre robustă* sau *robustă spre fină*.

Constituția debilă

Reprezintă extrema constituției fine. Animalele debile au capul îngust. Gâtul este lung și subțire. Spinarea și șalele sunt înșeuate, iar pieptul și crupa foarte strâmte. Membrele sunt subțiri și au frecvente defecte de aplomb, cu articulații slabe. Pielea este subțire. Aceste animale se întrețin greu și sunt sensibile la boli și intemperii.

Constituția grosolană

Este o exagerare a constituției robuste. Animalele cu această constituție au capul mare și grosolan, cu mult țesut conjunctiv subcutanat. Oasele sunt groase. Articulațiile au mult țesut conjunctiv. Pielea este groasă, iar părul aspru și lipsit de luciu. Dimorfismul sexual este slab dezvoltat mai ales la femele, care seamănă cu masculii.

CULORILE LA ANIMALELE DOMESTICE

Culorile sunt însușiri calitative; aspectele lor cantitative (extindere, repartiție) au un coeficient de eritabilitate ridicat.

Doi pigmenti sunt la originea diferitelor culori, care se observă la mamifere: eumelanina care dă culorile negru și maro și pheomelanina care dă nuanțele de la galben la roșu acaju. Albul este rezultatul absenței pigmentului în păr. Polimorfismul culorii robei este o caracteristică generală.

Culoarea constituie un element de exterior, pe baza căruia putem identifica un animal, la unele specii și rasa cărora le aparține, culoarea fiind la acestea un caracter de rasă (de exemplu: taurinele).

La cabaline culoarea nu reprezintă caracter de rasă cu unele excepții (de exemplu calul Gidran).

CULORILE LA CABALINE

Culorile la cabaline sunt determinate de natura pigmentului din firele de păr și de dispunerea pigmentului pe diferite zone ale corpului. La cabaline există două feluri de fire de păr: părul scurt și des care se găsește pe întreaga suprafață a corpului numit *păr de acoperire* și părul lung din coamă, coadă și moțul numit *păr de protecție*.

Cabalinele prezintă următoarele culori:

Culori simple

Culoarea albă la care părul de acoperire, dar și cel de protecție este de culoare albă. Culoarea albă poate avea două proveniențe: cei care la naștere au fost roibi sau negri înspicați și care în urma năpârlirii au devenit vineți și apoi albi (la vârsta de 8-13 ani) și cai albi de la naștere (care apar foarte rar și nu au pigment). Culoarea albă are mai multe nuanțe: alb lucios, alb mat, alb lăptos și alb porțelanu.

Culoarea neagră se întâlnește la cele două feluri de păr. La naștere caii negri sunt de culoare cenușie. Culoarea neagră prezintă nuanțele: negru lucios, negru mat, negru degradat.

Culoarea roibă are ca și caracteristică culoarea roșie a părului pe întreaga suprafață a corpului. După intensitatea pigmentului culoarea roibă prezintă următoarele nuanțe: arămie, aurie, cărmizie, castanie, vișinie, cafenie, ciocolatie. Coama, coada și extimitățile pot fi mai închise sau mai deschise în comparație cu părul de pe corp.

Culoarea izabelă caracterizată prin culoarea galbenă de diferite nuanțe a părului. Coama și coada au uneori o nuanță mai deschisă decât părul de pe corp.

Culori compuse binare-zonale

Culoarea murgă are părul de acoperire de culoare roșie cu diferite nuanțe, iar părul de protecție și extremitățile sunt negre.

Culoarea șargă prezintă părul de acoperire galben, iar părul de protecție și membrele sunt negre.

Culoarea șoricie este caracterizată prin părul de acoperire de culoare cenușie, iar părul de protecție și extremitățile este negru.

Culori compuse-azonale

Culoarea vânăță (sură) este o combinație de peri albi și negri, atât a părului de protecție, cât și a celui de acoperire. Poate avea nuanțe de culoare: vânăț obișnuit, vânăț închis și vânăț deschis.

Culoarea piersicie rezultată dintr-un amestec de fire albe și roșii dispuse pe întreg corpul. Poate avea nuanțe diferite.

Culori compuse trinare azonale

Culoarea dereșă este rezultatul amestecării firelor albe, negre și roșii atât la părul de acoperire, cât și la cel de protecție. Poate prezenta diferite nuanțe.

Culoarea bălțată

Este dată de prezența unor pete mari pigmentate pe fond alb sau pete mari albe pe fond pigmentat. După culoarea fondului se definește bălțătura: bălțat alb cu negru sau bălțat negru cu alb. Când fondul și petele ocupă zone aproximativ egale denumirea bălțăturii este dată de culoarea capului.

Particularitățile de culoare la cap pot fi următoarele: *peri albi, brezătură îngustă, brezătură, brezătură largă și felinar.*

Particularitățile de culoare la membre (pintenogeli) se pot aprecia după gradul de extindere al zonei albe și poartă diferite nume: *copită albă, coronat, pintenog, încălțat și înciorăpat.*

Particularitățile de culoare la trunchi cele mai dese sunt: *însipicat, nins, muscat, pete de cărbune, păstrăviu, pete de rugină și rotat.*

CULORILE LA TAURINE

Culori simple

Taurinele prezintă următoarele culori:

albă prezintă la numeroase animale au în realitate o robă de culoare nisip-ivoare, adică o diluție de roșiatic și galben;

neagră, adică culoarea corpului este neagră, cuprinde botul și ongloanele;

albastră care este definită în genetic ca o diluție de negru care se vede clar gri

brună în sens brun-ciocolatiu este foarte rară;

roșie de la galben la roșu-acaju; extremitățile pot fi clare la rasa Limousine sau negre la Jersey;

bej este rară și rezultă din diluarea de maro poate avea o tentă gri șoricie.

Culori compuse

Sunt în majoritate culori bălțate sau combinate și mai puțin culori amestecate.

Culorile bălțate cele mai obișnuite sunt cele alb cu negru, alb cu roșu de diferite nuanțe de la galben pai la galben închis-marونی.

Când pe un fond alb apar pete mici și rare negre sau roșii, culoarea se numește *pestriță* sau herminată.

Culori compuse amestecate sunt uniforme cum este culoarea *piersicie, vânăță*, mai rar apare culoarea *dereșă*.

La rasa Sură de Stepă apare culoarea vânăță-agutti.

CULORILE LA SUINE

Suinele prezintă culori simple, compuse, dar și particularități de culoare.

Culori simple

Culoarea albă apare ca urmare a lipsei pigmentilor din păr și piele. Este caracteristică celor mai multe rase perfecționate. Are dezavantajul că este mai sensibilă la acțiunea razelor solare, care le produc eriteme solare. Când culoarea părului este alb-gălbui și atunci se numește culoarea *blondă*.

Culoarea neagră se datorește prezenței pigmentilor melanici în păr și piele; se întâlnește atât la rasele perfecționate, cât și la cele locale.

Culoarea roșie poate avea diferite nuanțe.

Culori compuse

Culoarea bălțată se caracterizează prin prezența pe negru, alb sau roșu a altor culori care nu sunt legate topografic de anumite regiuni corporale.

CULORILE LA OVINE

Culoarea la ovine se apreciază în funcție de culoarea lânii de pe trunchi, adică a cojocului și a jarului de pe față și extremitățile membrelor.

Culori simple

Culoarea albă (belă) prezintă lâna și jaul de culoare albă. Este culoarea cea mai frecventă. La unele rase (Țigaie, Țurcană) pot apărea pe cap sau pe membre pete negre, brune, ruginii care constituie particularități de culoare.

Culoarea neagră se întâlnește mai rar. Culoarea neagră a jarului și a lânii se întâlnește doar la miei. Cu înaintarea în vârstă lâna se decolorează.

Culoarea cafenie poate avea diferite nuanțe. Se întâlnește la miei.

Culori compuse

Culoarea brumărie este dată de amestecul în proporții diferite al firelor albe cu cele negre. Se deosebesc nuanțele: brumăriu deschis, brumăriu și brumăriu închis. La animalele adulte jarul rămâne brumăriu, iar lâna se decolorează primind o nuanță alb murdar.

La rasa Karakul s-au creat un număr mai mare de culori (se prezintă la rasă).

Culorile bălțate

CULORILE LA CAPRINE

La caprine se întâlnesc culori simple: albă, neagră, brună, roșie și culori compuse: bălțate sau cele cu fire de păr amestec.

TAURINE

Poziția zoologică și taxonomia taurinelor	17	Jersey	43
Originea taurinelor domestice și geneza raselor	17	Roșie Flamandă din Câmpia de Vest	45
Variațiile formatului	18	Hereford	46
Tipuri morfologice la taurine	18	Shorthorn	47
Caracterizarea raselor de taurine	19	Galloway	48
Clasificarea raselor de taurine	20	Aberdeen Angus.	50
Simmental	20	Angus German	51
Montbeliarde	24	Red Angus	51
Bălțata Românească	25	Devon	52
Bruna de Maramureș	27	Charolais	53
Normandă	29	Blonde D'Aquitane	55
Pinzgau	30	Limousine	56
Pinzgau de Transilvania	31	Aubrac	58
Rouge de Pres	32	Salers	59
Blue Blanc Belge	33	Pustertaler de Transilvania	60
Holstein	35	Highland Scottisch	61
Holstein German	38	Sura de Stepă	62
Bălțată cu Negru Românească	39	Mocănița	65
Brună	40	Auroch – reconstituit	67
Ayshire	42	Bivolul Românesc	68

POZIȚIA ZOOLOGICĂ ȘI TAXONOMIA TAURINELOR

Taurinele formează un grup zoologic care cuprinde 5 specii. Două dintre ele sunt foarte răspândite pe suprafața globului: taurinele (*Bos taurus*) și zebu (*Bos indicus*) sau taurinele cu *cocoașă* (hipertrofie musculară a mușchilor trapezius și rhomboideus). Celelalte trei sunt limitate la Asia de Sud-Est: gayal (*Bos frontalis*) și banteng (*Bos javanicus*), în Tibet yakul (*Bos poephagus*).

Familia: **Bovidae**

Subfamilia: **Taurine (Bovinae)**

Genul: **Bos**

Bos taurus

Bos indicus

Subgenul **Bibos**

Bos sondaicus – bantengul

Bos frontalis – gayal

Bos gaurus – gaurul

Subgenul **Poephagus**

Yakul (*Bos poephagus*) are o formă sălbatică și una domestică cu talia de 127 cm și greutatea corporală de 300-450 kg.

Subgenul **Bison** are doar două specii care mai există: Bizonul american (*Bison bison*) cu talia de 170-190 cm și greutatea corporală de 500-1000 kg și Zimbrul (*Bison bonasus*) cu talia până la 190 cm și greutatea corporală masculii până la 900 kg.

Genul **Bubalus**

Bubalus bubalis – bivoli asiatici sălbatici

Bubalus mindorensis – Filipine

Bubalus depressicornis – Anoa de câmpie

Bubalus quarlesi – Anoa de munte

Bubalus bubalis arnee – Bivol indian „de apă” formă domestică.

BOS TAURUS

Regnul: **Animal**

Subregnul: **Metazoa**

Încrângătura: **Chordata**

Subîncrângătura: **Vertebrata**

Clasa: **Mammalia**

Subclasa: **Eutheria**

Ordinul: **Artiodactyla**

Subordinul: **Ruminantia**

Familia: **Bovidae**

Subfamilia: **Bovinae (Taurinae)**.

ORIGINEA TAURINELOR DOMESTICE ȘI GENEZA RASELOR

Bos taurus

Singura specie susceptibilă de a fi strămoșul bovinelor domestice este *Bourul* (*Bos primigenius*) calificat drept: *mare taurină primitivă*; 1,50 m la grebăn pentru femele și 1,70 m pentru masculi. Ultimul specimen a fost vânat în anul 1627 în Polonia.

La bour s-au diferențiat 3 subspecii:

- *Bos primigenius primigenius* – care din zona Mediteraneană a populat Europa

- *Bos primigenius opisthnomus* – cu coarnele dirijate spre înainte, de talie mai mică decât precedentul, un exterior mai armonios – în nord-vestul Africii

- *Bos primigenius nomadicus* – în Asia.

VARIAȚIILE FORMATULUI

Termenul de format la taurine este rezultatul greutatei corporale și al taliei, care condiționează volumul:

- greutatea medie este de 640 kg cu variații de sub 100 kg la femele dintr-o rasă din Africa tropicală sau 1900 kg (un taur Maine-Anjou)
- talia mijlocie este 1,35 m la grebăn.

Animalele de format mare sunt calificate hipermetrice, de format mijlociu eumetrie și de format mic hipometrice. Formatul foarte mic corespunde la elipometrice.

TIPURI MORFOLOGICE LA TAURINE

Între caracterele morfologice și cele de producție există o strânsă legătură, în așa fel încât fiecărui tip morfologic îi corespunde un anumit tip productiv. La taurine se pot diferenția următoarele tipuri morfoproductive: *tipul de lapte*, *tipul de carne* și *tipul mixt*.

Tipul morfologic al taurinelor specializate pentru producția de lapte.

Constituția animalelor aparținând acestui tip este fină sau fină spre robustă, iar temperamentul vioi.

Animalele care aparțin acestui tip morfoproductiv se caracterizează printr-un profil corporal trapezoidal. Osatura este fină, iar contururile unghiuloase. Musculatura insuficient dezvoltată, are țesutul conjunctiv subcutanat puțin dezvoltat. Pielea este subțire, densă, elastică și ușor detașabilă. Părul este scurt, subțire și lucios. Aprecierea sau selecția vacilor de lapte implică corelarea tipului de lactație potrivit cu funcția producerii laptelui. Capacitatea trunchiului este esențială pentru producția ridicată de lapte, indicând capacitatea bună a inimii și plămânilor, cât și capacitatea de a valorifica hrana necesară pentru producția de lapte la un bun nivel.

Capul este fin, uscățiv și expresiv. Gâtul este relativ lung și subțire. Pielea formează pe laturile gâtului numeroase cute, iar salba este slab formată.

Linia superioară a trunchiului este dreaptă și lungă. Grebănul este relativ strâmt și trecerea de la gât la grebăn și de la grebăn la spinare se face fără nici o demarcație. Spinarea și șalele sunt bine prinse, dar nu prea largi. O spinare lungă și dreaptă relevă o caracteristică pentru tipul de lapte. Crupa este lungă, largă și unghiuloasă. Șoldurile sunt proeminente, iar flancurile sunt lungi și largi. Pieptul este potrivit de larg. Toracele se caracterizează printr-o mare profunzime, adâncime și lărgime potrivită. Coastele sunt lungi, cu spații intercostale mari și cu o poziție oblică față de coloana vertebrală. Abdomenul este voluminos. Coadă este lungă, subțire și depășește cu mult jaretul. Ugerul este voluminos, cu țesut glandular abundent și cu o vascularizație evidentă. Ugerul dorit la o vacă cu producție ridicată de lapte, cu longevitate productivă mare rezultă din aprecierile care se fac asupra lui: adâncimea ugerului, înălțimea, lărgimea posterioară, atașarea anterioară la peretele abdominal, poziția sfârcurilor anterioare și tăria ligamentului suspensor al ugerului (pentru aceste caracteristici se acordă un număr de puncte, iar la sfârșitul aprecierii notele se cumulează într-o valoare numită indexul ugerului). Pielea ugerului este fină, cu numeroase cute care formează așa numitele rezerve ale laptelui ce caracterizează o bună longevitate în producția de lapte. Membrele sunt uscățive, iar osatura este fină și densă. Aplomburile sunt corecte. Vaca de lapte trebuie să aibe suficiente mase musculare, încât să fie în condiții prezentabile fără a da impresia că ar fi prea slabă sau prea grasă.

Tipul morfologic al taurinelor specializate pentru producția de carne.

Animalele încadrate în acest tip morfologic au în majoritatea cazurilor constituție robustă, iar temperamentul este liniștit.

Animalele care aparțin acestui tip prezintă un profil corporal dreptunghiular și au o dezvoltare corporală mare. Formele corporale sunt rotunjite. Musculatura este foarte bine dezvoltată. Scheletul este axial, bine dezvoltat și cu extremități reduse. Oasele sunt relativ subțiri. Țesutul

conjunctiv subcutanat este abundent. Pielea este groasă și afânată. Părul este ceva mai lung, des și fin.

Capul este mic, larg și scurt, iar la alte rase de carne poate fi ceva mai mare. Coarnele sunt scurte (la unele rase acestea pot lipsi). Gâtul este scurt și gros cu salba bine dezvoltată. Trunchiul acestor animale este lung, larg și foarte adânc. Regiunile de pe linia superioară a trunchiului sunt lungi, largi, bine îmbrăcate în musculatură, uneori duble cu direcție dreaptă. Pieptul este larg, proeminent în jos și înainte, bine îmbrăcat în musculatură. Toracele este adânc și larg pe secțiune transversală cu formă aproape rotundă. Coastele sunt puternic arcuite și prinse aproape perpendicular pe coloana vertebrală. Abdomenul este lung și cilindric. Coapsa și fesa sunt largi, lungi, cu musculatură foarte bine dezvoltată și cu profil convex. Ugerul este mic și sărac în țesut glandular. Coada este groasă și scurtă, ajungând doar până la jaret. Membrele sunt scurte și musculoase. Aplomburile sunt corecte și largi.

Selecția animalelor este îndreptată spre animale cu trunchi lung. Cele mai apreciate regiuni cu carne de calitate fiind cele de pe linia superioară a trunchiului.

Tipul morfologic al taurinelor cu producție mixtă.

Taurinele cu producții mixte prezintă caractere intermediare între tipul de lapte și cel de carne. În cazul tipului mixt, în funcție de aptitudinea productivă principală, se pot distinge două subtipuri și anume: *subtipul lapte-carne* și *subtipul carne-lapte*.

Subtipul lapte-carne.

Animalele încadrate în acest subtip au un profil corporal asemănător (trapezoidal) cu cel al tipului de carne cu forme uscățive, iar pielea este mai groasă decât a tipului de lapte.

Capul are o dezvoltare medie și este proporțional cu trunchiul. Gâtul este potrivit de lung, bine îmbrăcat în musculatură. Salba este de mărime mijlocie. Grebănul, spinarea, șalele și crupa sunt lungi, bine îmbrăcate în musculatură și mai largi comparativ cu tipul de lapte. Ugerul este mare și cu prinderea corectă. Membrele sunt potrivit de dezvoltate și îmbrăcate în musculatură.

Subtipul carne-lapte.

Prezintă un profil corporal aproape dreptunghiular și forme corporale mai rotunjite. Musculatura este mai bine dezvoltată, pielea este mai groasă și țesut conjunctiv subcutanat este mai abundent comparativ cu tipul lapte-carne.

Capul este mai scurt și mai larg. Gâtul este mai scurt și gros, iar linia superioară este dreaptă și mai lungă. Toracele este mai larg și adânc. Pieptul este mai descins. Ugerul este mai puțin dezvoltat comparativ cu tipul lapte-carne. Membrele sunt potrivit de groase. Aplomburile sunt corecte.

CARACTERIZAREA RASELOR DE TAURINE

După performanțele zootehnice

Pentru fiecare rasă există rezultate oficiale de control a performanțelor (controlul producției de lapte, controlul creșterii).

Lactațiile sunt exprimate în:

- Lactația de referință - 305 zile;
- Lactația corectată – care corectează toate lactațiile prin aplicare de coeficienți. Fiziologic producția de lapte de la prima lactație ajunge la maximum la lactația a treia, apoi se stabilizează înainte să regreseze pornind de la lactația a cincea în medie;
- Lactația brută – reprezintă cantitatea de lapte totală de la fătare până la înțârcare.

CLASIFICAREA RASELOR DE TAURINE

După variația proporțiilor la taurine se întâlnesc trei tipuri:

- *Mediolin sau mezomorf* la care proporțiile sunt mijlocii
- *Longiliniu sau dolicomorf* la care elementele de lungime sunt mai importante decât cele de lărgime. Sunt animale lungi, înalte, având unghiuri articulare deschise (de exemplu: unghiul scapulo-humeral). Toate liniile sunt alungite și zvelte. Rămâne caracteristic pentru rasele de lapte.
- *Brevilini* sau *brachymorfe* la care elementele de lărgimi și profunzimi sunt mai importante decât elementele de lungime. Acest tip este caracteristic raselor de carne.

O altă clasificare este:

- **Rase autohtone ameliorate:** Bălțată Românească, Brună de Maramureș, Bălțată cu Negru Românească, Pinzgau de Transilvania, Pinzgau Negru de Dorna
- **Rase de lapte:** Jersey, Guernsey, Ayrshire, Holstein Friesian, Brown Swiss
- **Rase mixte:** Fleckvieh (Simmental), Angler (Rotvieh), Normande, Pinzgauer
- **Rase de carne:**
de talie mică (Aberdeen-Angus)
de talie medie (Hereford, Shorthorn, Limousine, German Angus, Blue Blanc Belge, Piemontese)
de talie mare (Charolais, Blonde Aquitaine, Chianina), *extensive* (Highland, Galloway)

SIMMENTAL

Origine și istorie

Țările de origine sunt: Elveția și Germania.

Taurinele inițiale din care provine această rasă au fost Kuhland și Berna. Rasa Simmental este o rasă răspândită sub numeroase nume din vestul Europei până în Siberia Orientală. Rasa face parte din Taurinele Jurasice bălțate cu roșu din Europa Centrală, cunoscute sub numele de Simmental (Elveția), Fleckvieh (Germania și Austria), Pezzata Rossa (Italia). Pentru creșterea performanțelor economice A. Kramer, profesor la Școala Politehnică Federală din Zurich a sugerat înființarea de syndicate pentru proprietarii de taurine din Elveția. În 22 iulie 1890 la Cazinoul din Berna reprezentanții din 10 syndicate aparținând de 4 cantoane au fondat *Federația Elvețiană a Sindicatelor de Creștere a Bovinelor Bălțate cu Roșu Bearneze*. Până în anul 1898 la această federație s-au afiliat 121 syndicate. În anul 1890 *Societatea Economică și de Utilitate Publică a cantonului Berna* a introdus un herd-book cantonal pentru rasa Bălțată cu Roșu de Berna, numită *Rasa Bălțată cu Roșu din Alpii Elvețieni din Simmental și din țara Gessenay*. Taurinele erau identificate după o marcă la ureche și o descriere a repartiției culorilor. Numele oficial de *Rasa Simmental* a fost declarat la Expoziția Agricolă din Berna din anul 1925 când s-au prezentat primele două volume de constituire a rasei. A fost declarată rasă la 1 octombrie 1936.

Standardul rasei

Animalele au format mare. Proporțiile sunt medioligne spre breviline, cu o bună dezvoltare musculară.

	Talia	Greutatea corporală
Femele	140-150 cm	700-800 kg
Masculi	150-160 cm	1.000-1.200 kg

Culoarea este bălțată alb cu roșu sau cu galben, cu delimitări nete. Capul, extremitățile membrelor, cozii, abdomenului sunt de culoare albă. Poate să prezinte pete pigmentate în jurul ochilor sau pe obraz.

Descriere

Scheletul este dezvoltat, la fel și pielea care formează o salbă evidentă. Capul este mare cu profil drept, fruntea largă și lungă și ochii sunt mari. Gâtul este bine dezvoltat și salbă bine dezvoltată. Coarnele sunt de mărime mijlocie și de culoare galbenă. Trunchiul este lung, larg, adânc cu linia superioară dreaptă. Grebănul este lung și puternic. Spinarea și șalele sunt lungi și largi. Crupa este dezvoltată. Bazinul este ușor înclinat, coada este purtată în formă de crosă. Toracele este amplu și abdomenul foarte voluminos. Ugerul este mare, bine prins, cu mameloane care au dezvoltare normală. Membrele sunt rezistente și cu aplomburi corecte.

Vacă din zona Arad. Original MCL

Există și o creație a geneticii americane *Simmental negru* cu aspect diferit de cea europeană.

Longevitatea productivă este ridicată, cca. 20% din populație au 5 lactații și peste.

Producția medie de lapte este de 6.000 kg în 300 zile cu 4,00% grăsime și 3,40% proteină.

Pentru creșterea producției de lapte la Simmental se folosește infuzia cu rasa Red Holstein (500-1.000 kg lapte în plus pe lactație, o capacitate mai mare de ingestie a furajelor, animale sensibil mai precoci, o bună derulare a fătărilor, îmbunătățirea formei sfârcurilor, aptitudini bune pentru mulsul mecanic, dar a scăzut rezistența organică a rasei).

Sporul mediu zilnic la tăurași este de 1.300 g.

Carnea este de calitate excelentă, marmorată, perselată.

Vacă Simmental din Banat. Original MM

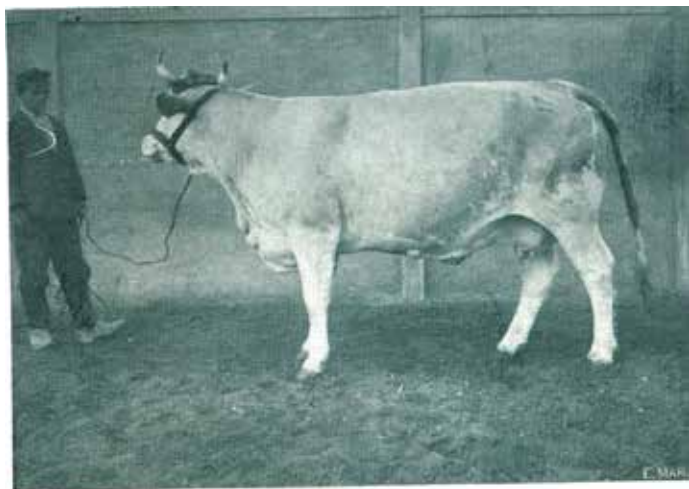
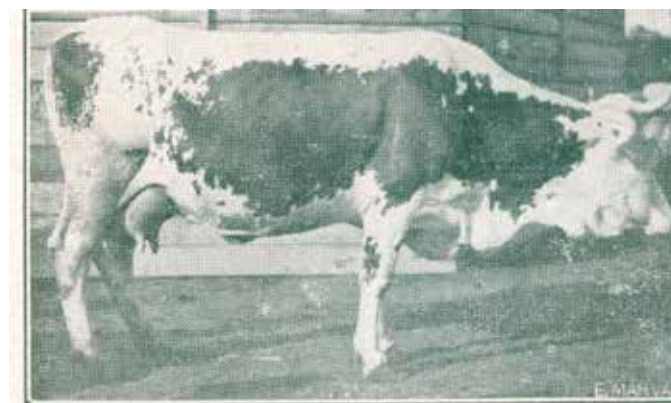

Fig. 3. — Premiul I. Ibolya, vacă Simmental, născută 1918 iunie.
Preț 3200 Pengő Producția medie în lapte 8371 litri

Fotografie Colecția TRB

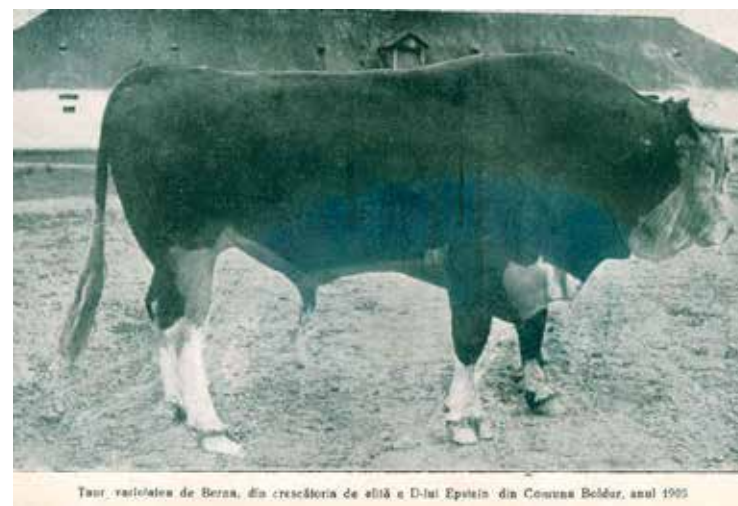
Vaca Fleckvieh de la SCBD Arad. Original MM

Fot. Orig.

Fig. 11. Vacă Kuhland, 5 ani.
Crescător Vasile Molec, Zaslavna.

Fotografie Colecția TRB

Taur, vacolat de Berna, din crescătoria de alită a D-lui Epstein din Comuna Beldar, anul 1905

Fotografie Colecția TRB

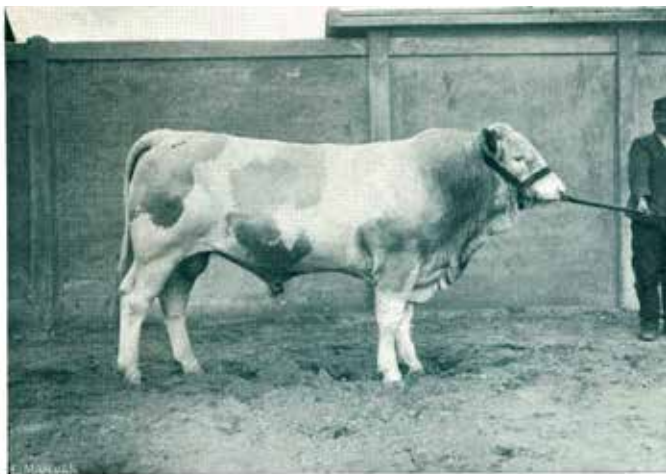

Fig. 2. — Premiul I Alice, tăuraș Simmental născut 1925 Aprilie.
Preț 5600 Pengö. Producția mamei 5869 litri de lapte

Fotografie Colecția TRB

Vacă la Expo Arad. Original MCL

Tineret Simmental. Original MM

Cireadă de Fleckvieh. Original MM

MONTBELIARDE

Origine și istorie

Țara de origine este Franța.

Numele rasei a fost dat de un crescător din zona cu același nume în anul 1872 pentru o populație de taurine din zona Franche-Comte, la care s-au făcut infuzii puternice cu taurine elvețiene aduse de crescătorii din Oberlandul Bearnez, persecutați religios la începutul secolului 19 și refugiați în această regiune.

Este recunoscută ca și rasă la Expoziția Univerală de la Paris în anul 1889.

Standardul rasei

Standardul rasei este asemănător cu el al rasei Simmental.

	Talia	Greutatea corporală
Femele	145-150 cm	650-800 kg
Masculi	160-170 cm	1.000-1.200 kg

Culoarea robei este roșie cu alb predominant în partea inferioară a corpului și extremitățile.

Descriere

Capul este fin, larg, cu profil drept. Coarnele sunt lungi și fine de tip jurasic. Gâtul are salbă evidentă. Trunchiul este ușor trapezoidal. Linia superioară a trunchiului este corectă. Pieptul este larg și profund. Bazinul este lung și larg, ușor înclinat. Ugerul este mare, simetric și bine atașat. Aplombul membrilor este corect, cu jaret larg și uscățiv.

Finețea scheletului este medie. Pielea este densă și formează salbă.

Are o bună termotoleranță, ca și multe alte rase de munte, ceea ce îi permite să se adapteze la un climat cald.

Producția de lapte medie este de 6.700 kg în 305 zile, cu 3,90% grăsime și 3,30% proteină; producția pe lactație corectată este de 7900 kg.

Longevitatea productivă este ridicată, cca. 21% din populație au 5 lactații și peste.

Sporul mediu zilnic la tăurași este de 1.300 g.

Carnea este de calitate excelentă.

Original Avon Laurent (Franța)

BĂLȚATA ROMÂNEASCĂ

Origine și istorie

Țara de origine este România.

Bălțata românească este o rasă autohtonă și s-a format din încrucișarea de tip absorbție dintre vacile Sură de Stepă (varietatea Transilvăneană) și tauri Simmental începând cu anul 1860 de către Sindicatele de Crescători de Taurine ale Germanilor din Transilvania, Banat și Bucovina.

S-au structurat diferite tipuri în funcție de zonele de formare din cele trei regiuni istorice. Acest lucru a influențat și gradul de ameliorare al rasei. În anul 1959 a fost declarată rasă.

Standardul rasei

Este de tip morfoproductiv carne-lapte.

Formatul este mare.

	Talie	Greutatea corporală
Femele	140-145 cm	650-700 kg
Masculi	145-155 cm	1.000-1.100 kg

Culoarea este bălțată alb cu galben sau alb cu roșu, având extremitățile albe și depigmentare centrifugă.

Descriere

Are o constituție robustă.

Capul este mare. Ochii sunt mari și expresivi. Coarnele sunt de mărime mijlocie orientate lateral. Gâtul este bine îmbrăcat în musculatură și cu salba evidentă. Trunchiul este relativ lung, larg și adânc. Crupa este oblică, largă la șolduri și îngustă la ischii. Ugerul este globulos. Membrele sunt puternice. Aplomburile sunt relativ corecte.

Are un temperament liniștit și precocitate bună.

Este o rasă rezistentă, bine adaptată la condițiile din țara noastră.

Vacă cu aptitudini pentru producția de carne-lapte. Colecția TRB

Vaci de la Ferma Lovrin. Original MM

Intervalul între două fătări este de 410 zile.

Longevitatea productivă este ridicată, cca. 25-28% din populație are 5 lactații și peste.

Producția medie de lapte este de 5.000 kg lapte în 305 zile cu 4,10% grăsime și 3,30% proteină.

Rasa Bălțată românească are aptitudini foarte bune pentru producția de carne.

Tăurașii la îngrășat realizează sporuri medii zilnice de peste 1.000 g.

Carnea are însușiri tehnologice și organoleptice foarte bune, fiind marmorată și perselată.

Rasa este în pericol de dispariție, fiind înlocuită cu taurine Simmental-Fleckvieh.

Întreținere pe pășune. Original MM

Vacă din Banatul de Munte. Colecția TRB

Colecția TRB

Vacă din Apuseni. Colecția TRB

Original MM

BRUNA DE MARAMUREȘ

Origine și istorie

Țara de origine este România.

S-a format prin încrucișările de absorbție dintre vaci Sură de Stepă și tauri din tulpina Brună, cu tipurile Allgau, Montafon și Inntal. Introducerea taurinelor cu roba brună s-a făcut începând cu anul 1870 odată cu Planul de zonare a creșterii animalelor la inițiativa Casei de Austria.

Rasa Carpato-Ucrainiană din România este cunoscută sub numele de Brună de Maramureș. O scurtă clasificare a taurinelor cu roba Brună din Munții Carpați, inclusiv cei din zona Subcarpatică a Vrancei, continuând spre Munții Tatra evidențiază trei ecotipuri distincte:

- i Taurinele de Munte din Nordul Transilvaniei
- ii Taurinele Huțule
- iii Taurine Verchorina din Vestul Carpaților din Ucraina.

În Muntenia primele exemplare de Brună au fost aduse în anul 1896 la Institutul de Zootehnie de pe lângă Școala Superioară de Medicină Veterinară din București; în Moldova începând cu anul 1907 la ferma Mălini (județul Suceava), iar în Oltenia la ferma Segarcea în anul 1920.

A fost declarată rasă în anul 1960.

Standardul rasei

Este o rasă de tip morfoproductiv lapte-carne.

	Talie	Greutatea corporală
Femele	131-134 cm	550-600 kg
Masculi	140 cm	900 kg

Culoarea este brun-cenușie de diferite nuanțe. Linia superioară a trunchiului este deschisă la culoare. De asemenea abdomenul și fețele

interne ale membrelor sunt cu o nuanță mai deschisă la culoare. Are un inel alb în jurul botului și peri albi în urechi.

Descriere

Tipul morfologic al rasei este mezomorf, având constituția robustă sau robustă spre fină.

Capul este scurt și expresiv. Coarnele sunt scurte (există și exemplare tip akeratos) și cu vârful pigmentat. Gâtul are salbă potrivit de dezvoltată. Linia superioară a trunchiului este în general corectă. Abdomenul este voluminos. Ugerul prezintă o dezvoltare mijlocie și este globulos cu mameloane scurte și subțiri. Membrele sunt scurte și solide. Aplomburile sunt în general corecte.

Este o rasă rustică nepretențioasă la furajare, care se adaptează ușor la condițiile de mediu. Bruna de Maramureș este apreciată pentru deosebită adaptabilitate la sisteme de exploatare diferite.

Are un temperament vioi.

Intervalul între fătări este de 390 zile.

Producția de lapte este de 4.500 kg în 310 zile cu 3,89% grăsime și 3,22% proteină.

Carnea este de foarte bună calitate, marmolată și perselată.

Acestă rasă este în pericol de extincție, fiind înlocuită cu Brown Swiss.

Vacă din zona Gura Teghii (Buzău). Colecția TRB

Metis Brună cu Mocăniță. Colecția TRB

NORMANDA

Origine și istorie

Țara de origine este Franța.

Această rasă are la origine taurine batave și olandeze existente în Normandia, crescute în zone cu pășuni bogate și climă temperată în prima jumătate a secolului 18. Este renumită pentru producția de lapte de calitate pentru unt și brânzeturi cu consistentă moale.

Standardul rasei

Este o rasă de tip morfoproductiv lapte-carne.

	Talia	Greutatea corporală
Femele	144 cm	700-800 kg
Masculi	155 cm	900-1.100 kg

Roba este de culoare albă, cu numeroase pete și nuanțe de maro spre negru.

Desciere

Rasa este mediolignă, cu o bună dezvoltare musculară. Finețea osaturii și a pielii este medie.

Profilul capului este triunghiular, iar fruntea convexă. Corpul este lung și voluminos. Linia superioară a trunchiului este corectă. Musculatura trunchiului este bine dezvoltată. Ugerul este mare și simetric. Membrele au aplomburi corecte, cu articulații largi.

11,20% din exemplarele rasei Normandă au longevitatea productivă de 5 lactații și peste.

Producția de lapte corectată este de 7.300 kg cu 4,30% grăsime și 3,45% proteină. Producția brută medie de lapte este de 6.100 kg în 319 zile. Laptele este bogat în cazeină necesară în industria brânzeturilor.

Carnea este marmorată, perselată cu gust deosebit și este folosită în gastronomia tradițională.

Este o rasă rustică.

Vacă din Franța. Colecția TRB

Exemplar din Franța. Colecția TRB

PINZGAU

Origine și istorie

Țara de origine este Austria.

Ancestorii acestei rase au fost introduse în văile alpine din Salzburg, Tirol și Carinthia de către celți în jurul anului 80 dCh. Au fost crescute apoi cu succes în aceste regiuni sute de ani. Numele Pinzgau a fost dat în anul 1846, iar în anul 1873 la Expoziția Internațională de la Viena a fost prezentată ca și rasă. În a doua jumătate a secolului 20 au fost încrucișate cu Friză cu Roșu.

Standardul rasei

Este o rasă de tip lapte-carne.

	Talia	Greutatea corporală
Femele	135-140 cm	650-750 kg
Masculi	145-150 cm	1.100-1.200 kg

Culoarea este bălțată alb cu roșu de diferite nuanțe de la cărămiziu, carmin până la vișiniu; are o zonă de culoare albă pe grebăn care se continuă pe spinare, pe șale, crupă, abdomen și se termină pe capul pieptului. Prezintă uneori zone circulare pe antebraț și gambă.

Deoarece rasa are și gena pentru culoare neagră, uneori apar și exemplare care au același desen, dar în loc de roșu au culoarea neagră.

Descriere

Are o constituție robustă.

Capul este potrivit de mare. Ochii sunt mari. Coarnele sunt de mărime mijlocie. Există și Pinzgau genetic ecornat standardizat ca și rasă, (poartă numele de *Jochberger Hummeln*). Gâtul este scurt și muscular, iar salba bine dezvoltată. Trunchiul este lung, larg și adânc. Toracele este lung și

larg. Ugerul este dezvoltat și destul de simetric. Membrele sunt scurte, puternice și musculoase și ongoane puternice de culoare închisă.

Pielea este densă și groasă, cu părul dens și neted.

Producția medie de lapte este de 6.000 kg cu 3,90% grăsime și 3,40% proteină. Există exemplare care au producția de lapte de 11.000 kg.

Sporul mediu zilnic la tăurași este de 1.300 g.

Este rezistentă și bine adaptată pentru condițiile din zonele montane cu rezultate bune în creșterea extensivă.

În România a constituit forma paternă pentru rasa Pinzgau de Transilvania.

Vacă din zona Buziaș (Timiș). Original MCL

PINZGAU DE TRANSILVANIA

Origine și istorie

Țara de origine este România.

Pinzgau de Transilvania s-a format prin încrucișări de absorbție între vaci Sură de Stepă Transilvăneană și tauri Pinzgau aduși din Austria începând cu anul 1870 în Transilvania, Banat și Bucovina. În Munții Apuseni în secolul 19 fiecare familie de mineri a primit în dar de la autoritățile vremii câte o vacă Pinzgau. Rasa aceasta s-a adaptat foarte bine în zonă, crescând numeric până în perioada 1998-2000. Rasa a dispărut din Munții Apuseni odată cu dispariția mineritului.

Standardul rasei

Este o rasă mixtă de carne-lapte.

	Talia	Greutatea corporală
Femele	120-130 cm	500-600 kg
Masculi	130-140 cm	800-900 kg

Rasa Pinzgau de Transilvania are culoarea roșie vișinie, cu desen caracteristic la fel cu Pinzgau Austriac.

Descriere

Capul este scurt și larg. Gâtul este puternic. Linia superioară a trunchiului este în general dreaptă. Spinarea și șalele sunt potrivit de lungi. Toracele este lung, adânc și potrivit de larg. Ugerul este de mărime variabilă, de cele mai multe ori asimetric având mameloane mari. Membrele sunt scurte și puternice, cu articulații evidente.

Producția medie de lapte este de 3.200 kg cu 4,10% grăsime și 3,30% proteină.

Tăurașii supuși îngrășării înregistrează sporuri medii zilnice de 800-900 g.

Carnea este de foarte bună calitate.

Această rasă este rustică, rezistentă la leucoză și tuberculoză, nepretențioasă la furajare și la întreținere, fiind rezistentă la condițiile aspre din zona montană unde există variații bruște de temperatură și umiditate. Are agilitate deosebită și ongloanele tari, elemente necesare pentru pășunatul pe terenuri înclinate.

În cadrul rasei Pinzgau de Transilvania există și o populație de taurine bălțată cu negru, la care bălțătura are același desen ca și la varietatea roșie. Această populație se numește și *Pinzgau negru* sau *Vaca de Dorna* (formată în Bucovina). Există specialiști care afirmă că Pinzgau negru ar fi o rasă autohtonă aparte de Pinzgau roșu. Cantitativ, Vaca de Dorna are producția de lapte superioară varietății cu roșu cu 300-400 kg, iar procentul de grăsime este de 4,10-4,30%.

Pinzgau de Transilvania este o rasă în pericol de extincție.

Vacă din zona Pecica Arad. Original MCL

Vacă Pinzgau Negru din zona Sadu. Colecția TRB

Vacă metis Pinzgau Negru. Original MM

ROUGE DES PRES (fostă Maine-Anjou)

Origine și istorie

Țara de origine este Franța.

Rasă originară din zonele Maine și Anjou. Are la origine *Rasa Mancelle*, o populație metisă de taurine Normande, Bretonne, Parthenais și taurine din Elveția. Ulterior a fost încrucișată cu rasa Durham, devenind în anul 1925 rasa Maine-Anjou. În perioada 1960-1965 s-a făcut infuzie cu rasa Armoricane, apoi cu Montbeliarde. În 2004 a primit calificativul de denumire de Origine Controlată cu obligația de a-și schimba numele în Roșie de Prerie.

Standardul rasei

Tipul morfoproductiv este mixt, cu aptitudini predominante pentru carne.

	Talie	Greutatea corporală
Femele	140-144 cm	750-900 kg
Masculi	150-154 cm	1.000-1.400 kg

Roba este bălțată cu roșu, cu botul clar având zone pigmentate și desen neregulat care ocupă o suprafață mare.

Descriere

Proporțiile variază de la medioligne la breviligne, cu o musculatură bine dezvoltată. Scheletul este solid. Profilul corporal este rectiliniu.

Capul este relativ scurt. Gâtul este potrivit de lung cu salbă slab evidențiată. Coarnele au formă de cupă. Linia superioară a trunchiului este relativ corectă. Bazinul este larg, iar abdomenul este voluminos. Ugerul este bine dezvoltat, de multe ori globulos. Membrele sunt cu articulații solide și aplomburi corecte.

Producția de lapte este de cca. 3.000 kg cu 3,90% grăsime și de aceea rasa este astăzi utilizată mai ales pentru producția de carne.

Sporul mediu zilnic este de 1.525 g.

Depune o cantitate mare de grăsime în carcasă.

Vacă Rouge des Press. Original Avon Laurent (Franța)

BLUE BLANC BELGE (BBB)

Origine și istorie

Țara de origine este Belgia.

S-a format în secolul 19 prin încrucișarea taurinelor locale cu taurine Olandeze cu cele din rasa Durham. Majoritatea exemplarelor prezintă *culard*. Din această cauză prezintă frecvente fătări distocice, ce necesită cezariene. Această anomalie ereditară este susceptibilă de efecte secundare asupra sănătății animalelor. Culardul este bine valorificat pe piața de carne deoarece permite o extensie a zonei de carne utilizată în bucătăria rapidă.

Standardul rasei

Este tipul morfoproductiv carne-lapte.

	Talie	Greutatea corporală
Femele	132 cm	800 kg
Masculi	144 cm	1.200 kg

Culoarea robei poate fi albastră cu alb (respectiv gri fer), albă sau neagră. Pielea este fină.

Descriere

Circa 60% din exemplarele din această rasă sunt de tipul carne și 40% de tipul mixt carne-lapte.

Capul este bine proporționat și larg. Coarnele sunt scurte și orizontale. Trunchiul are osatură fină și solidă, cu musculatură evidentă. Crupa este ușor teșită. Coadă este sus prinsă. Membrele sunt relativ scurte și musculoase. Aplomburile sunt corecte.

Temperamentul este liniștit și are constituția robustă.

Este o rasă care se adaptează bine la diferite condiții de mediu.

La creșterea în sistem intensiv prima fătare o realizează la vârsta de 25 luni. Intervalul între fătări este de 384 zile.

Sporul mediu zilnic este de 1.400 g.

Producția medie de lapte este de 4.000 kg cu 3,80% grăsime și 3,30% proteină.

Carnea este de calitate. Carcasele sunt omogene și foarte bogate în carne și sărace în grăsime: 70% carne, 13,5% grăsime și 16,5% oase.

Taur la Expoziție în Ungaria. Original MM

Exemplar cu Coulard. Original MM

Taur la expoziție. Original MCL

HOLSTEIN

Origine și istorie

Țările de origine sunt Olanda și Germania.

Rasa Holstein este o rasă internațională fiind considerată în industria genetică animală ca *rezervor mondial de gene pentru lapte*. Face parte din grupa Olandezo-Flamandă.

La începutul secolului 19 s-au pus bazele unei selecții raționale în direcția producției de lapte la taurinele din regiunea de litoral cuprinsă între Frizia (Olanda) și Jutland (Germania).

Primele exemplare de Friză au ajuns în America de Nord în anul 1852 aduse de olandezi. Selecția în SUA s-a orientat exclusiv asupra producției de lapte și pentru un exterior foarte longiliniu. După crearea rasei Holstein Friesian în Canada și Holstein în SUA, autoritățile din aceste țări au sistat importurile, continuând selecția fără aport de sânge din exterior. Deoarece genetica nord-americană domină selecția la tipurile de Holstein din întreaga lume, standardul rasei este impus de Holstein Fresian American.

Standardul rasei

Formatul corporal este ultrarectiliniu, având o dezvoltare musculară mediocră.

	Talie	Greutatea corporală
Femele	145 cm	650-700 kg
Masculi	150 cm	1.100 kg

Culoarea robei este bălțată alb cu negru cu desene neregulate cu delimitări clare între zona pigmentată și cea albă, predominând la unele exemplare fie culoarea neagră fie cea albă. Friza Olandeză are roba în echilibru între alb și negru, cu o centură de culoare albă în partea anterioară a trunchiului și brezătură la cap.

Descriere

Profilul corporal este trapezoidal, cu bazinul orizontal sau ușor înclinat care favorizează fătarea. Scheletul este fin.

Capul este fin, expresiv și lung. Coarnele au formă de coroană. Ochii sunt mari și vioi. Gâtul este relativ lung și subțire, cu salba slab dezvoltată. Trunchiul are o dezvoltare armonioasă. Crupa este lungă și orizontală. Toracele este adânc și profund. Ugerul este foarte mare, glandular, simetric, bine prins și bine extins. Coada este înfundată între ischii. Membrele sunt uscățive, iar aplomburile sunt corecte.

Pielea este fină, elastică și formează pliuri pe gât. Părul este scurt, neted și lucios.

Intervalul între două fătări este de 420 zile.

Longevitatea productivă a rasei este de 2,5 lactații, iar un procent de 11-15% ajung la 5 lactații și peste.

Producția medie de lapte este de 8.800 kg în 349 zile cu 4,00% grăsime și 3,20% proteină. Se pretează foarte bine la mulsul mecanic. Există animale cu producția cuprinsă între 10.000 și 27.000 kg lapte, recordul fiind de 34.000 kg.

Carnea are calitate mediocră.

Din anul 1905 în Olanda există oficial trei rase după culoarea robei și într-o oarecare măsură după aptitudini:

- i Bălțată cu negru Olandezo-Frizonă, cunoscută sub numele de Olandeză sau de Friză specializată pentru producția de lapte
- ii Meuse-Rhin-Yssel (MRY) bălțată cu roșu și de tip morfoproductiv mixt
- iii Groningen cu cap alb și robă bălțată cu negru sau roșu.

Friza bălțată roșu cu alb olandeză (MRY).

Denumire care derivă de la zona de creștere situată între cele trei râuri și anume Meusse, Rhin și Yssel.

Are talia de 136 cm, este ceva mai masivă și are musculatura mai dezvoltată decât cea bălțată cu negru.

Producția de lapte este de 5.100 kg cu 3,90% grăsime și 3,00% proteină.

Tăurașii la îngrășat realizează sporuri medii zilnice de 1.150 g. Carnea este de calitate bună.

Groningen (Blaarkop)

Are culoarea bălțată alb cu roșu având zone depigmentate (extremitatea abdomenului și membrilor, ugerul și capul).

Talia este 130-140 cm, iar greutatea corporală este de 600-650 kg.

Producția medie de lapte este 6.000 kg cu 4,10% grăsime și 3,50% proteină. Sporul mediu zilnic poate ajunge la 1.150 g.

Tineret la Expoziție în Ungaria. Original MM

Vaci recordiste. Original MCL

Exemplar Red Holstein. Original MM

Vacă recordistă. Original MCL

Aprecierea exteriorului. Original MM

Vacă Red Holstein din Banat. Original MM

Vacă genetică canadiană. Original MM

HOLSTEIN GERMAN

Origine și istorie

Țara de origine este Germania.

Rasa a fost declarată în anul 1994 și are două varietăți: bălțată cu negru și bălțată cu roșu.

Standardul rasei pentru exemplarele bălțate cu negru

Se exploatează pentru producția de lapte. Tipul corporal este longiliniu.

	Talia	Greutatea corporală
Femele	140 cm	600-700 kg
Masculi	152 cm	1.000-1.200 kg

Descriere

Exteriorul exemplarelor din această rasă este asemănător cu cel al Holsteinului American. Producția medie de lapte este de 7.300 kg cu 4,30 % grăsime și 3,40% proteină. Sporul mediu zilnic la tăurașii la îngășat este de 1.150 g.

Vacă. Original MCL

Tineret din zona Banatului. Original MM

Standardul rasei pentru varietatea bălțată cu roșu

Este de tip lapte-carne.

	Talia	Greutatea corporală
Femele	140 cm	700 kg
Masculi	150 cm	1.100 kg

Producția medie de lapte este de 6.500 kg cu 4,30% grăsime și 3,50% proteină.

Sporul mediu zilnic la tăurași la îngășat este de 1.300 g.

Exemplar din Banat. Original MM

BĂLȚATĂ CU NEGRU ROMÂNEASCĂ

Origine și istorie

Țara de origine este România.

A fost declarată rasă în anul 1987.

Provine din încrucișarea diferitelor tipuri de Frize importate de-a lungul anilor care au fost izolate reproductiv și pe de altă parte din încrucișări de absorbție timp de 4-5 generații cu Roșie Dobrogeană, Pinzgau, Brună de Maramureș și Bălțată Românească.

Standardul rasei

Rasa se încadrează în tipul morfologic al rasei Holstein.

Este specializată pentru producția de lapte.

Talia este de 130-132 cm. Are greutatea corporală de 550-570 kg.

Descriere

Conformația este relativ corectă.

Exteriorul este asemănător cu cel al rasei Holstein.

Constituția este fină spre robustă.

Temperamentul este vioi și caracterul docil.

Producția medie de lapte a rasei este de 6.500 kg cu 3,75% grăsime și 3,37% proteină. Vacile mame de tauri au producția de lapte de 8.000-9.000 kg lapte cu 4,00% grăsime și 3,60% proteină.

Carnea este de calitate medie.

Tineretul supus îngrășării realizează sporuri medii zilnice de 900-1.000 g.

Original MM

Turmă la pășune. Original MCL

BRUNĂ

Origine și istorie

Țara de origine este Elveția.

Provine din vechile taurine brahice palustre amestecate ulterior cu taurinele aduse de triburile germane. Denumirea veche este *Brună de Alpi* sau *Schwitz*. A fost importată în SUA unde a fost selecționată exclusiv pentru producția de lapte, sub numele de Brown Swiss. Astăzi ocupă un loc important între rasele cu înalt potențial pentru producția de lapte.

În Elveția se crește tot Brown Swiss, din vechea populație de exemplare de Schwitz au rămas doar câteva nuclee denumite *Brună inițială*.

Standardul rasei

Se crește pentru producția de lapte în principal. Are o dublă reputație una de rasă pentru zona de munte cu aptitudini polivalente mai ales lapte și alta pentru o rasă care se adaptează la diferite tipuri de climă.

Proporțiile corporale corespund unui tip ultralongilin.

	Talia	Greutate corporală
Femele	145-155 cm	650-750 kg
Masculi	145-155 cm	1.000 kg

Rasa are culoare brună de diferite nuanțe de la cenușiu deschis la brun închis. Ca particularități de culoare: un inel de culoare albă în jurul botului, peri albi în ureche și o dungă deschisă la culoare pe linia superioară a trunchiului.

Descriere

Tipul morfoproductiv al rasei este de lapte.

Capul este scurt cu fruntea largă și profilul drept sau ușor concav. Coarnele sunt lungi de tip jurasic. Gâtul este relativ subțire. Trunchiul este lung și adânc. Spinarea și șalele sunt lungi, drepte și simple. Crupa este

orizontală, largă și destul de musculoasă. Toracele este adânc și profund. Ugerul este mare și voluminos. Membrele sunt puternice, uscățive, cu articulații bine conturate și aplomburi corecte.

Producția medie de lapte este de 7.000 kg cu 4,20% grăsime și 3,40 % proteină. Prin creștere deosebită se ajunge la producție de 10.000 kg cu 3,60% proteină. Este o rasă care din punct de vedere economic corespunde exigențelor creșterii moderne.

Tineretul supus îngrășării realizează sporuri medii zilnice de 800-1.000 g. Carnea este de calitate foarte bună.

Rasa Brună se adaptează foarte bine la exploatarea pe pășune. Este rezistentă.

Are fertilitate ridicată, longevitate de peste 5 lactații și se adaptează la diferite sisteme de exploatare.

Exemplar din Austria. Original MM

Vacă Brown Swiss din Banat. Original MM

Vacă la Expoziție în Ungaria. Original MCL

Exemplar din zona Arad. Original MM

Brună inițială din Elveția. Original MCL

AYRSHIRE

Origine și istorie

Țara de origine este Scoția.

Una dintre rasele importante pentru producția de lapte. A fost înregistrată oficial în anul 1870, urmată fiind de Ayrshire în 1877.

Standardul rasei

Este o rasă specializată pentru producția de lapte.

	Talia	Greutatea corporală
Femele	127-135 cm	550-650 kg
Masculi	140 cm	800-1.000 kg

Roba este bălțată alb cu roșu de diferite nuanțe de la roșu brun până la roșu deschis.

Descriere.

Capul este fin, uscățiv și cu coarne mici. Gâtul este relativ subțire. Linia superioară a trunchiului este dreaptă. Crupa este lungă și dreaptă. Toracele este suficient de adânc și foarte profund. Abdomenul este voluminos. Uterul este mare, simetric și bine prins. Membrele sunt rezistente, cu aplomburi corecte.

Se adaptează ușor la diferite niveluri de furajare și management, la climat diferit de la căldura Africii până la iernile din Scandinavia.

Producția medie de lapte este de 6.000 kg cu 3,90% grăsime și 3,40% proteină.

Astăzi există pe lângă tipul din Marea Britanie și un tip American.

În Finlanda rasa reprezintă 90% din totalul taurinelor de lapte, reprezentând un tip aparte.

Original MCL

Original MM

JERSEY

Origine și istorie

Țara de origine este Franța.

S-a format în insula cu aceleași nume, din taurinele mici brahice care au fost apoi încrucișate cu rase bretone și normande. Face parte din grupa bretonă. Începând cu anul 1763 s-a interzis introducerea pe insulă a taurinelor de pe continent.

În anul 1860 rasa era recunoscută sub numele de *Alderney*. Restricțiile de a face importuri de animale în insulă a permis obținerea purității rasiale. Cartea genealogică a fost fondată în anul 1903, fiind cunoscută ca și rasă franceză.

Produsul pentru export al multor fermieri din această insulă a fost untul. Din această cauză s-a făcut o selecție intensă pentru creșterea procentului de grăsime din lapte.

Standardul rasei

Este o rasă specializată pentru producția de lapte.

	Talie	Greutatea corporală
Femele	128 cm	430 kg
Masculi	128 cm	700 kg

Culoarea taurinelor este brună-gălbuie (căpriorie), cu pigmentație centrifugală neagră.

Descriere

Constituția este fină. Este bine consolidată genetic.

Capul este fin și expresiv, având concavitate marcată între orbite și coarne în cupă. Ochii sunt ușor exoftalmici. Gâtul este subțire. Trunchiul este uscățiv și armonios. Bazinul este orizontal, iar coada este înfundată

între ischii. Ugerul este bine dezvoltat, echilibrat și corect conformat. Membrele sunt subțiri și cu osatură fină.

Temperamentul este vioi.

Taurii sunt în general agresivi.

Are capacitate de producție în condiții dificile, mai ales în climat cald.

Intervalul între două fătări este de 398 zile.

20% din efectiv au 5 lactații și peste.

Rasa Jersey are o foarte bună eficacitate de conversie a alimentelor grosiere în materii utile, adică proteine și materie grasă.

Producția medie de lapte este de 4.900 kg în 300 zile cu 5,50-6,00% grăsime și 3,82% proteină. Prezintă aptitudini excelente pentru mulsul mecanic.

Producția de carne este modestă.

Fertilitatea rasei este excelentă, non returul la prima însămânțare artificială este de 70%.

Are toleranță bună și la climat cald și la cel rece.

Exemplar din Ungaria. Original MCL

Jersey American are talia de 134 cm și greutatea corporală de 500 kg la femele, respectiv 1.000 g masculii. A fost ameliorat mai ales pentru producția cantitativă de lapte. producția de lapte este de 6.000 kg cu 4,30% grăsime.

Vacă. Original MM

Vițel. Original MCL

Original MCL

Original MCL

ROȘIE FLAMANDĂ DIN CÂMPIA DE VEST

Origine și istorie

Țările de origine sunt Belgia și Olanda.

Este specializată pentru producția de lapte. Herd book-ul rasei datează din 12 iulie 1886 în Flandra.

Standardul rasei

	Talia	Greutatea corporală
Femele	135-148 cm	600-750 kg
Masculi	150 cm	950-1200 kg

Culoarea robei este roșu acaju.

Descriere

Este o rasă de format mare.

Capul are profilul drept, coarne fine și recurbate. Are morfologia taurinelor specializate pentru producția de lapte, cu profunzimea flancului și bazinul ușor înclinat. Membrele sunt solide.

Producția de lapte este de 5500 kg cu 4,00% grăsime și 3,30% proteină.

Se crește cu rezultate foarte bune în sistem extensiv. Din laptele acestei rase se prepară o gamă largă de brânzeturi.

Exemplar din Belgia. Original MM

HEREFORD

Origine și istorie

Țara de origine este Anglia.

Este cea mai cunoscută și răspândită rasă de carne din lume.

S-a format în comitatul Herefordshire la mijlocul secolului 18 din taurinele de rasa Norfolk, prin consangvinizare și selecție riguroasă pentru produși. Începând cu a doua jumătate a secolului 19 s-au făcut infuzii cu rasele de taurine Aberdeen Angus și Redford pentru creșterea randamentului la sacrificare.

Pedigreeul rasei a fost înregistrat de Hereford Cattle Society în anul 1846.

Au fost importate în anul 1817 în SUA și crescute în Virginia. Ulterior au fost crescute pe vastele câmpii centrale.

Standardul rasei

Este o rasă specializată pentru producția de carne.

	Talie	Greutatea corporală
Femele	126 cm	700 kg
Masculi	140 cm	1.100 kg

Capul are culoare albă, iar trunchiul roșu vișiniu. Extremitatea inferioară a trunchiului și a membrelor este de culoare albă. La fel și o dungă pe linia superioară a trunchiului. Rasa prezintă coarne, dar există și exemplare genetic ecorne.

Descriere

Are profilul deptunghiular și conformația de tip breviline armonios în paralelipiped.

Capul este scurt și larg. Gâtul este scurt și gros, cu albă evidentă. Trunchiul este larg și adânc. Spinarea și șalele sunt duble. Ugerul este slab

dezvoltat. Membrele sunt scurte, puternice și bine îmbrăcate în musculatură.

Crescută în sistem intensiv realizează un spor mediu zilnic de 1.200 g, iar în sistem extensiv 900 g.

Carnea este de calitate foarte bună. După atingerea greutatei corporale de 350 kg depune mult sebum în carcasă.

Rasa are o longevitate ridicată și se exploatează bine pe pășune, dar și în sistem intensiv, datorită variabilității mari fenotipice. Este rustică și ușor de crescut.

Temperamentul este liniștit și nu are probleme de reproducție. Uneori se încrucișează cu Simmental pentru a reduce adipozitatea și să amelioreze calitățile laptelui.

Original Avon Laurent (Franța)

SHORTHORN

Origine și istorie

Țara de origine este Anglia.

S-a format în partea de nord-vest a Angliei în a doua jumătate a secolului 19 prin încrucișarea taurinelor Norfolk cu Angus și Redford.

Rasa Shorthorn era numită în manuale mai vechi *Durham*, care provine de la nobilul englez care a efectuat o metisare cu taurinele locale din Anglia. Cel care a efectuat selecția prin potrivirea perechilor a fost Robert Bakewell. În anul 1783 un alt crescător Charles Colling cumpără patru vaci: Duchess, Cherry, Strawberry și Old Favourite, iar fratele acestuia Robert achiziționează un taur numit *Hubback* punând bazele rasei. Fondatorul acestei rase se consideră însă taurul *Comet* născut în anul 1804. În anul 1882 George Coates publică prima Carte genealogică din lume pentru o populație de 700 tauri și 850 vaci – Coates HerdBook.

S-au importat în România prima oară în anul 1923 câteva exemplare la ferma Albion din Muntenia.

Standardul rasei

Se crește pentru carne.

	Talie	Greutatea corporală
Femele	140-145 cm	750-850 kg
Masculi	170 kg	1.600 kg

Culoarea poate fi roșie, albă și piersicie.

Descriere

Profilul corporal este dreptunghiular.

Capul este scurt și larg. Poate prezenta coarne sau nu. Trunchiul este larg și adânc. Membrele sunt scurte și musculoase.

Are o producție de lapte de 2.300 kg.

Utilizează eficient furajele fibroase și grosiere.

Are un temperament foarte liniștit; este una dintre cele mai calme rase.

Are tendința de a da carcase cu mult seu.

Rasa are recordul mondial la greutatea corporală prin taurul Royal de 1.922 kg prezentat la Concursul General Agricol din Paris în anul 1988 și prin vaca Campanulle de 1.316 kg în anul 1996 la același concurs.

Importanța rasei Shorthorne în dezvoltarea altor rase de bovine este foarte mare. Genetica Shorthorne a fost utilizată de-a lungul timpului în dezvoltarea a cca. 40 rase diferite de taurine. Implicarea rasei s-a numit la un moment dat *durhamizare*.

Există și un tip de lapte, pe cale de dispariție.

Vacă. Colecția TRB

DAIRY SHORTHORN sau MILKING SHORTHORN

Are culoare similară și originea ca și Beef Shorthorn, dar selecția s-a făcut pentru producția de lapte. Poate să aibe coarne sau nu.

Taurii au greutatea corporală de 950 kg, iar vacile 700 kg.

Comparată cu Beef S, are formele corporale mai uscățive și formatul este mai longiliniu.

Producția de lapte este de 6.000 kg cu 3,80% grăsime și 3,40% proteină.

GALLOWAY

Origine și istorie

Țara de origine este Țara Galilor.

S-a format prin selecția unor rase native de carne din Marea Britanie în secolul 19. În anul 1879 s-a înființat Herd-Book-ul rasei.

Standardul rasei

Tipul morfoproductiv este de carne.

	Talie	Greutate corporală
Femele	120 cm	450-500 kg
Masculi	128 cm	800 kg

Culoarea este neagră, cu părul abundent și destul de lung.

Descriere

Capul este scurt și larg, iar gâtul musculos. Trunchiul este dreptunghiular tipic raselor de carne engleze. Membrele sunt scurte.

La vârsta de 200 zile taurășii ajung la 180 kg.

Este o rasă care se încrucișează foarte bine cu alte rase de carne, tradițional cu Shorthorn.

Belted Galloway este o varietate de culoare neagră cu o zonă albă pe mijlocul trunchiului; fiind selecționată începând cu anul 1790 și declarată rasă aparte. Standardul rasei este asemănător cu cel al rasei negre.

Tineret Belted Galloway. Original MCL

Tineret la Expoziție în Ungaria. Original MM

Vacă cu gemeni. Original MCL

Fermă din Banat. Colecția TRB

ABERDEEN ANGUS

Origine și istorie

Țara de origine este Scoția.

S-a format la sfârșitul secolului 18. Primul Herd-Book a fost în anul 1862.

Din 1878 a început exportul în diferite țări.

Standardul rasei

Tipul morfoproductiv este de carne.

	Talie	Greutatea corporală
Femele	120-130 cm	600-650 kg
Masculi	130-135 cm	900 kg

Culoarea este neagră și nu are coarne.

Descriere

Are o conformație corporală bine proporționată. Constituția este robustă, iar scheletul este fin.

Capul este scurt și larg. Gâtul este scurt și gros, prezentând salbă.

Trunchiul este dreptunghiular, iar în secțiune cilindric. Linia superioară a trunchiului este corectă. Membrele sunt scurte, cu aplomburi corecte.

Este rentabil să fie crescută doar în sistem extensiv.

Carcasele sunt excelente având osatura fină, cu multă masă musculară și procent scăzut de seu. După ce atinge 350 kg începe să depună seu în carcasă.

Sporul mediu zilnic la tăurașii supuși îngrășării este de 1.200g.

Carnea este potrivită pentru gastronomia tradițională.

Când se vorbește de *carne de lux* se face frevent referire la *Taurine Kobe Japanese*. Prețic este vorba de un sistem de producție și nu de orasă, în care Angus poate fi găsit ca rasă pură sau metis.

Este o rasă cu o precocitate reproductivă la 14-15 luni, cu fertilitate ridicată.

Producția de lapte de cca. 2.000 kg pe lactație.

Original MM

ANGUS GERMAN

Are următorul standard:

	Talie	Greutatea corporală
Femele	125-140 cm	500-700 kg
Masculi	135-150 cm	1.000-1.200 kg

S-a format prin încrucișare rasei Aberdeen 5/8 cu unele rase germane 3/8. Herd-Book-ul rasei este din anul 1956.

Exemplar din Banat. Original MM)

RED ANGUS

Această rasă reprezintă o mutație de culoare a rasei Angus, deoarece are și gena pentru culoare roșie. Are standardul asemănător cu Angus negru. Culoarea este roșie uniformă. Celelalte caractere morfologice și de producție sunt asemănătoare cu cele ale rasei Angus negru.

Vacă Red Angus cu vițel. Original MM

DEVON

Origine și istorie

Țara de origine este Anglia.

Este o rasă de taurine formată în secolul 15. HerdBook-ul rasei a fost din anul 1851, iar Societatea a fost înființată în 1884.

A fost prima rasă de taurine care a fost importată în SUA în anul 1623.

Standardul rasei

Este tipul morfoproductiv carne.

	Talie	Greutatea corporală
Femele	125 cm	500 kg
Masculi	130 cm	900 kg

Are culoarea roșu închis.

Descriere

Are o dezvoltare corporală medie.

Capul este scurt și larg. Are coarnele de culoare deschisă la bază și închisă la vârf, dar se preferă în majoritatea cazurilor exemplare fără coarne. Trunchiul se încadrează într-un dreptunghi și este acoperit cu păr relativ lung. Membrele sunt relativ scurte și musculoase.

Este o rasă cu o precocitate medie. Taurii sunt extrem de fertili.

Se adaptează ușor la temperaturi extreme. Este nepretențioasă la furajare și este docilă.

Are o producție de lapte de cca. 2.000 kg.

Carnea este de calitate foarte bună.

Original MM

SOUTH DEVON

Este o rasă originară din vestul Angliei. Nu trebuie confundată cu rasa Devon. Se deosebește de aceasta prin culoarea roșiu deschis sau roșu maroniu. Originea acestei rase nu este bine definită.

Carnea este de bună calitate.

Are o producție de lapte de 2.400 kg pe lactație, cu un procent ridicat de grăsime și proteină. Din laptele acestei rase se fabrică faimoasa cremă Devonshire.

CHAROLAIS

Origine și istorie

Țara de origine este Franța.

Rasă de carne formată în departamentul Saone-et-Loire.

În anul 1773 un crescător din satul Oye s-a instalat împreună cu un efectiv de taurine cu roba albă cu aptitudini bune la îngrășat în zona Anlezy. Aceste taurine au contribuit la absorbția populației vechi de taurine Nivernaise din zonă. Prin încrucișarea cu taurinele rasa Durham au fost constituite două cărți genealogice, care în anul 1919 au fuzionat sub sigla de Herd-book unificată.

Standardul rasei

Animalele au un format mare, sunt breviline cu o tendință de alungire.

	Talie	Greutatea corporală
Femele	135-150 cm	700-1.200 kg
Masculi	140-165 cm	1.200-1.650 kg

Culoarea robei este albă cu reflexe crem. Aceasta este legată de un determinism genetic al decolorării având o genă de diluție cu efect homozigot, la care acțiunea nu este totdeauna totală, de unde reflexul crem.

Descriere

Capul este mare și larg, iar gâtul scurt. Prezintă coarne, dar există și multe exemplare fără coarne. Trunchiul este cilindric, lung, larg și adânc. Scheletul este grosier, la fel ca și pielea; salba este slab dezvoltată. Musculatura este dezvoltată. Membrele sunt relativ scurte și puternice. În cadrul rasei există două tipuri de linii. Linia de carne are masa musculară bine dezvoltată și membrele scurte. La această linie distociile sunt frecvente fiind agravate de caracterul *culard*. Cealaltă linie este

cea de reproducție, care pe lângă dezvoltarea maselor corporale foarte bună are și caractere materne mai bune decât cealaltă linie.

Sporul mediu zilnic este de 1.300-1.400 g.

Carnea este de foarte bună calitate.

Se remarcă prin creștere rapidă și ușoară, mase musculare deosebit de dezvoltate și toleranță la climă rece și caldă. Valorifică bine pășunea.

Rasa Charolais este criticată pentru marea variabilitate în ceea ce privește dezvoltarea corporală.

Se dă la reproducție la vârsta de 24-25 luni.

Se poate crește și în stabulație, dar este preferabil pe pășune.

Genetica americană a produs și exemplare de alte culori, nerecunoscute în Europa.

Ferma Curtici. Original MM

Original MM

Taur la expoziție. Original MCL

Taur genetică de top. Original MM

Vaci de la Curtici. Original MM

BLONDE D'AQUITAINE

Origine și istorie

Țara de origine este Franța.

În anul 1962 Ministerul Agriculturii din Franța a încurajat regruparea a trei rase de taurine Blonde de Pyrenees, Garonnaise și Quercy, toate cu robă de culoare blondă într-una singură cu numele Blonde d'Aquitane.

Standardul rasei

Rasa este specializată pe producția de carne.

Este o rasă hipermetrică, animalele fiind de talie mare. Proporțiile sunt medioligne spre breviline.

	Talie	Greutatea corporală
Femele	145-160 cm	850-1.350 kg
Masculi	155-175 cm	1.100-1.700 kg

Roba este unicoloră, cu nuanțe de la galben închis cu un număr mare de nuanțe intermediare. În jurul ochilor și a botului prezintă zone clare.

Descriere

Capul este lung, cu profil drept sau ușor convex. Coarnele sunt de mărime medie orientate în jos. Trunchiul este foarte lung și bine echilibrat. Osatura este fină, la fel și pielea. Dezvoltarea musculaturii este excelentă. Aplomburile sunt corecte.

Se dă la reproducție la vârsta de 18-22 luni.

Vacile sunt mame bune.

Sporul mediu zilnic este de 1.400-1.500 g.

Carnea este de calitate foarte bună.

Se poate crește în stabulație sau pe pășune.

Vacă. Original MM

Taur genetică de top. Original MM

Taur. Original MM

Taur. Original MCL

LIMOUSINE

Origine și istorie

Țara de origine este Franța.

Rasă de taurine adaptată foarte bine pentru dealurile stâncoase cu vegetație săracăcioasă și condiții climatice dificile iarna. Face parte din grupa Aquitan.

Rasa este rustică și este menținută prin selecție.

Standardul rasei

Este o rasă de taurine crescută pentru carne.

Animalele au format mijlociu până la mare.

	Talie	Greutatea corporală
Femele	135-145 cm	650-850 kg
Masculi	140-155 cm	1.000-1.300 kg

Culoarea robei este roșie aurie (acaju), cu o nuanță deschisă circulară în jurul ochilor.

Genetica americană a creat și exemplare de culoare neagră.

Descriere

Scheletul este fin, la fel și pielea.

Capul este scurt. Forma coarnelor este concavă. Trunchiul este dreptunghiular. Pieptul este larg și profund. Dezvoltarea musculară este excelentă. Membrele sunt scurte și aplomburile corecte.

Este o rasă longevivă, care dă o producție satisfăcătoare de lapte.

Se crește foarte ușor atât în stabulație, cât și pe pășune.

Producția medie de lapte este de 4.100 kg cu 4,00% grăsime și 3,20% proteină.

Sporul mediu zilnic este de 1.300 g.

Carnea este de calitate foarte bună.

Exemplar din Banat. Original MM

Exemplare din Banat. Original MM

Vacă cu vițel premiată. Original MM

Taur la expoziție. Original MCL

AUBRAC

Origine și istorie

Țara de origine este Franța.

S-a format prin fuziunea mai multor varietăți de taurine din regiunile Ardeche și Lozere. Inițial a fost utilizată pentru muncă, apoi adaptată pentru producția de carne.

Standardul rasei

	Talie	Greutatea corporală
Femele	125-130 cm	580-780 kg
Masculi	130-135 cm	900-1.300 kg

Culoarea robei este gălbuie uniformă, cu extremitățile negre.

Descriere

Capul este de mărime mijlocie și cu profil drept. Coarnele sunt în formă de liră. Trunchiul este robust și cu bazin larg. Membrele sunt scurte cu aplomburile sunt corecte.

Sporul mediu zilnic este de 1.300 kg.

Carnea este de calitate foarte bună.

Taur de mare valoare genetică. Original MM

Taur de mare valoare genetică. Original MM

Original MM

Original MM

SALERS

Origine și istorie

Țara de origine este Franța.

Rasă cu numele după un sat medieval din Masivul Central numit Salers.

Se exploatează pentru producția de carne.

Se adaptează la diferite condiții climatice și geografice și este rustică.

A fost prezentată la primul concurs departamental a rasei Salers în 17 august 1853 în localitatea cu același nume. Fondatorul acestei rase se consideră un selecționer numit Tyssandier d'Escours.

Primul Herdbook a fost în anul 1908.

Standardul rasei

	Talie	Greutatea corporală
Femele	140 cm	700-900 kg
Masculi	153 cm	1.000-1.400 kg

Descriere

Capul are mărime medie, cu profil drept, iar coarnele sunt fine, lungi și în formă de liră. Trunchiul este lung, cu linia superioară dreaptă, bazinul larg și înclinat. Membrele sunt solide. Roba are părul creț, de culoare roșie acaju. Pigmentația mucoaselor favorizează rezistența la căldură sau ger. Există și exemplare de culoare neagră, deoarece are și gene pentru această culoare. Apomburile favorizează mersul pe teren accidentat. Producția de lapte este de cca. 2400 kg cu 3,40% grăsime și 3,30% proteină.

Carnea este de calitate excelentă. Sporul mediu zilnic este de 1.300 g.

Prezintă aptitudini excelente pentru a fi crescute pe pășune, cu ușurință fătărilor și fără probleme de reproducție, o recomandă pentru creștere în zonele din centrul Transilvaniei.

De asemenea laptele de calitate este folosit la fabricarea de brânzeturi tradiționale de calitate cum ar fi *Tradition Salers*.

Vacă. Original Avon Laurent (Franța)

Turmă. Original Avon Laurent (Franța)

PUSTERTALER DE TRANSILVANIA

Origine și istorie

Țara de origine este Austria.

Rasă rustică formată în secolul 19 în Tirolul de Sud prin încrucișarea raselor Eringer și Tux-Zillertal cu taurinele native galben-roșcate și bălțate roșu cu alb din sudul Alpilor. A fost declarată rasă în anul 1927. A fost importată în Bucovina la începutul secolului 20 pentru ameliorarea taurinelor locale. Literatura de specialitate din România începând cu anul 1927 nu a oferit nici o informație despre această rasă. În perioada 2010-2011 au fost identificate mai multe exemplare în această rasă de către cercetătorul francez Laurent Avon de la INRA (Franța) împreună cu CS II Matiuți Marcel în zona montană și submontană a Transilvaniei. Deoarece aceste taurine au beneficiat de izolare reproductivă, particularitățile creștere, furajere au fost numite Tipul de Transilvania.

Pustertaler de Transilvania. Original Avon Laurent (Franța)

Standardul rasei

Este o rasă de tipul carne.

	Talie	Greutatea corporală
Femele	125-135 cm	500-600 kg
Masculi	135-145 cm	800-900 kg.

Părțile laterale ale trunchiului au zone pigmentate cu negru, castaniu sau bun închis, care se pierd apoi în mici pigmentații caracteristice.

Descriere

Capul este potrivit de lung și coarne mari. Salba este evidentă. Trunchiul este lung și larg. Masele musculare sunt bine reprezentate. Ugerul este de mărime mijlocie, uneori asimetric. Membrele sunt cu articulații largi și solide.

Producția de lapte este de 3000 kg cu 3,90% grăsime și 3,30% proteină.

Sporul mediu zilnic este de 900 g.

Carnea este de calitate bună.

Vacă Pustertaler. Original Avon Laurent (Franța)

HIGHLAND SCOTTISH

Origine și istorie

Țara de origine este Scoția.

În insula Kyloc există exemplare mai robuste, rezistente la intemperii.

The Highland Cattle Society a fost fondată în anul 1884 de un grup de crescători care au vrut să conserve calitățile native ale acestei rase. Primul Herd-book a apărut în anul 1885.

Standardul rasei

Este crescută pentru producția sa de carne.

	Talie	Greutatea corporală
Femele	110-120 cm	500 kg
Masculi	125-130 cm	850 kg

Părul este foarte lung, având diferite culori de la roșu brun, brun închis, gălbui, negru, alb, amestec. Are două feluri de fire de păr.

Descriere

Capul este mare și are profil triunghiular. Gâtul este scurt și gros. Prezintă coarne mari. Trunchiul este dreptunghiular. Linia superioară a trunchiului este corectă. Membrele sunt scurte și puternice.

Multe vaci sunt exploatate până la vârsta de 18 ani, când au 15 fătări reducând substanțial costurile de înlocuire din efective.

Are instinctul matern dezvoltat.

Este robustă și rezistentă la condiții diferite de temperatură.

Nu necesită îngrijiri deosebite, deoarece are o sănătate naturală deosebită.

Carcasele sunt cu grăsime puțină, iar carnea are conținut scăzut de colesterol și bogată în proteină.

Se crește extensiv pe pășune.

Tineret. Colecția TRB

Exemplar dintr-o fermă din zona Hunedoara. Colecția TRB

SURA DE STEPĂ

Origine și istorie

Locul de origine este Stepa din Nordul Mării Negre.

Sura de Stepă reprezintă forma domestică a Bourului (*Bos taurus primigenius*) și a avut un rol important în formarea raselor ameliorate din țara noastră. Astăzi în România există un număr redus de exemplare atât în rasă curată, cât și metiși; numărul exact nu se cunoaște.

Sura de Stepă se mai găsește în Ungaria, Ucraina și Peninsula Balcanică.

Standardul rasei

Taurinele din această rasă aveau o variabilitate mare.

La varietatea Transilvăneană (astăzi dispărută) talia este de 137 cm și greutatea corporală de 500 kg, în timp ce la varietatea Dobrogeană talia este de 120 cm și greutatea corporală de 300 kg.

Tipul Maghiar existent astăzi este mult mai asemănător cu cel din Transilvania. Talia este de 135-145 cm și greutatea corporală 500-650 kg. Producția medie de lapte este de 2.000 kg. În Ungaria există cca. 2.500 exemplare.

Culoarea este sur-cenușie spre argintiu.

Descriere

Capul este masiv, cu profilul drept și îngust. Are coarne lungi și forme diferite. Gâtul este relativ lung, cu salba puțin dezvoltată. Grebănul era înalt, lung și îngust. Linia spinării este defectuoasă. Șalele sunt scurte și strâmte. Crupa are o direcție oblică și este strâmtă dinainte înapoi. Dimensiunile de lărgime ale trunchiului sunt reduse. Ugerul este puțin dezvoltat și cu pilozitate mare. Are sfârcurile scurte, conice și subțiri. Membrele sunt solide și rezistente.

Producția de lapte este de 600-1.200 kg cu 4,56% grăsime și durată medie a lactației de 251 zile.

Conform FAO 2009, Sura de Stepă face parte din cele 10 rase de taurine din lume care sunt rezistente la leucoză, tuberculoză și mamită.

Este deficitară sub raportul greutatei corporale și al precocității.

În trecut principală calitate a Surei de Stepă era aptitudinea pentru muncă. Buii erau calmi și rezistenți la temperaturi ridicate vara, ca și la gerul iernii, având și o putere de tracțiune foarte mare.

Pentru ca această rasă să nu dispară se impune identificarea exemplarelor de rasă pură sau asemănătoare fenotipic și constituirea unor rezerve de gene.

Metis Sură de Stepă tipul Ialomițean. Colecția TRB

Vacă din regiunea Nograd Ungaria. Original MM

Taur din regiunea Nograd Ungaria. Original MM

Vacă din Serbia. Original MM

Sură de Stepă tipul Moldovenesc. Colecția TRB

Metis Sură de Stepă cu Hereford. Original MM

Exemplar de la Deliblata Serbia. Original MM.

Turmă din Ungaria. Original MCL

Taur. Original MCL

MOCĂNIȚA

Origine și istorie

Țara de origine este România.

Rasă absorbită aproape în totalitate de taurinele Brună de Maramureș și Pinzgau. Sporadic în unele gospodării din zona de munte se mai întâlnesc astăzi exemplare metisate cu cele patru tipuri ale rasei. Rasa a fost declarată rasă în anul 1958.

Standardul rasei

Rasă de munte este formată din animale cu talie mică 102-115 cm și greutatea corporală de 237-380 kg.

Culoarea rasei este argintie sau vânăță, plumburie sau roșcată căpriorie. În jurul botului are un inel de culoare albă.

Descriere

Capul este scurt. Coarnele sunt netede și subțiri. Gâtul este subțire și are multe pliuri pe fețele laterale. Grebănul este îngust și ușor proeminent. Spinarea și șalele scurte și drepte. Crupa este oblică și îngustă la ischii. Ugerul este mai bine dezvoltat decât la Sura de Stepă.

Dimorfismul sexual este bine exprimat.

Vacile de munte se exploatează pentru lapte, iar boii pentru muncă.

Producția de lapte este de 700-1.500 kg cu 4,38% grăsime. Recordul rasei este de 3.500 kg lapte.

Are aceeași rezistență ca și Sura de Stepă.

Producția de carne a rasei este nesemnificativă.

Boii sunt apreciați pentru rezistență, rusticitate și voiciune.

Trebuie luate aceleași măsuri ca și la Sura de Stepă pentru păstrarea acestei rase.

Mocăniță. Colecția TRB

Metis Mocăniță. Original Avon Laurent (Franța)

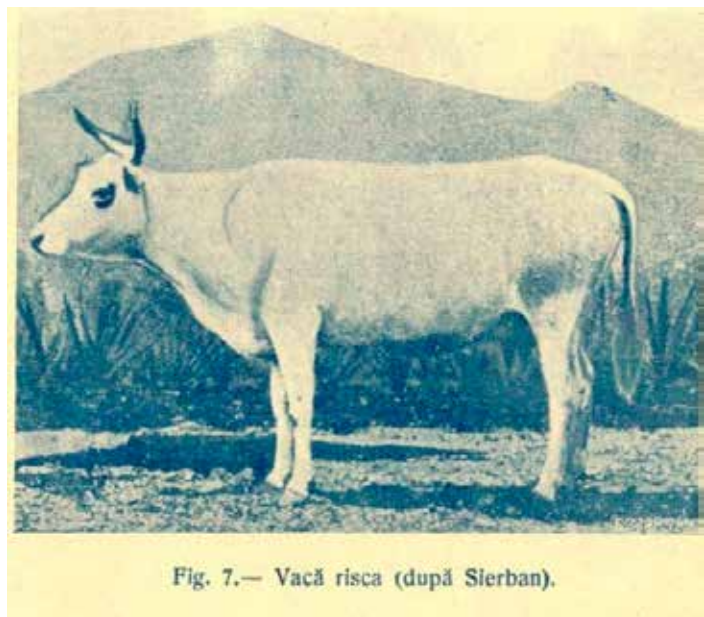
Exemplar din zona Prahova. Colecția TRB

Metis Brună cu Taurine de Munte din Moldova. Original MM

Matis Taurină de Munte zona Runcu. Colecția TRB

Fotografie Colecția TRB

AUROCH - RECONSTITUIT

Origine și istorie

Țările de origine sunt Germania și Franța.

Bourul reconstituit (Aurochus-reconstituit) a rezultat din încrucișarea a numeroase rase de bovine adaptate la medii diferite și puțin selecționate. Heinz Heck (medic veterinar la Grădina Zoologică din Munchen) a încrucișat Sura de Stepă Maghiară X Highlander x Braunvieh X Murnau-Werdenfelser x Angler x Schwarzbunte Niederungsrunder, apoi cu taurine Podolice și Taurine Corsicane.

La Berlin, Lutz Heck (medic veterinar la Grădina Zoologică din Munchen) a încrucișat Taurine de luptă Spaniole și Franceze cu alte rase.

Din încrucișarea exemplarelor de la Munchen și Berlin a rezultat o populație de bovine rustice numite *Taurinele Heck*, aproape sălbatice, care sunt o imagine aproximativă a ceea ce era bourul, mai puțin talia, culoarea și agresivitatea.

Taurinele au fost apoi eliberate în Pădurea Bialowieza (Polonia). După al doilea război mondial cele câteva exemplare care au rămas au fost aduse din nou la grădina zoologică.

Standard

	Talie	Greutatea corporală
Femele	130 cm	600 kg
Masculi	140 cm	900 kg

Culoarea este brun roșiatică la vaci și brun închisă sau negru la tauri.

Descriere

Exteriorul seamănă cu cel al bourului într-o proporție mică, dar constituie un exemplu foarte clar că genele pierdute sunt iremediabil pierdute.

Coarnele sunt foarte mari și au formă de liră.

Pe linia superioară a trunchiului au o dungă albă.

Sunt foarte rezistente la boli. Uneori sunt agresive mai ales vacile cu vițeii în primele săptămâni după fătare sau taurii.

Prin muncă intensă s-a reușit ca aceste taurine să fie crescute în câteva ferme din Europa.

În anul 2019 existau în Europa cca. 5.000 exemplare.

Aurocus reconstituit. Original H. Sambraus

BIVOLUL ROMÂNESC

Origine și istorie

Țara de origine este România.

Bubalinele au la bază *Bos bubalus* L. sinonim cu *Bos buffalus* (Wagner) sau *Bubalus bubalis*.

Bivolul domestic poartă denumirea de *Bubalus vulgaris*. Bivolii domestici au derivat din bivolul salbatic indian (*Bubalus arni*).

Bivolul indian (bivolul de apă) se numește *Bubalus bubalus*, iar cel african *Bubalus caffer*. Bivolul indian există sub o formă sălbatică și una domestică.

Bivolul este foarte bine adaptat pentru zona ecuatorială și tropicală.

Tipul mediteranean de bivol a ajuns în secolul 8 dCh în zona Balcanilor.

Cruciadele au adus Bivolul de apă în Europa în perioada Evului Mediu, unde s-a aclimatizat la climat mai rece.

Bivoli de pe Valea Someșului. Original MM

În țara noastră bivolii se cresc în Transilvania (Valea Someșului, Oltului, Mureșului) într-un număr de cca. 30.000 exemplare și fac parte din rasa *Bivol românesc*.

Descriere

Bivolul este un animal masiv.

Capul este masiv. Coarnele sunt orientate înapoi și cu vârful ușor ridicat în sus. În secțiune coarnele sunt triunghiulare, în comparație cu vacile la care sunt rotunde. Gâtul este foarte puternic. Pieptul este relativ îngust. Crupa nu este prea largă și este teșită. Abdomenul este foarte bine dezvoltat. Coda este prinsă jos. Ugerul este slab dezvoltat cu mameloane subțiri. Membrele sunt mai scurte, puternice și îmbracate în mușchi. Este de culoare neagră mai rar albă. Pielea este groasă și acoperită cu păr rar, mai des fiind în partea posterioară a corpului.

Bivolii suportă greu atât frigul, cât și arșițele din timpul verii.

Se folosește la tracțiune, producție de lapte, producție de carne și piei.

Producția principală a bivolilor este munca, puterea lor de tracțiune depășind pe cea a boilor. În general capacitatea efortului la aceste animale reprezintă 15% din masa corporală.

Producția de lapte a bivolițelor în Transilvania este de 1.700 kg pentru o lactație de 256 zile. Compoziția laptelui este următoarea: substanță uscată totală 17,40%, grăsime 7,80%, proteină 4,10%, cazeină 3,40%, albumine 0,0%, lactoză 4,80%, substanțe minerale 0,70%, calciu 185 mg, fosfor 137 mg. Din laptele de bivoliță se prepară brânză telemea, brânză Fetta, brânzeturi fermentate, iar în Italia cunoscuta brânză Mozzarella.

Carnea este de culoare roșu închis, cu fibre musculare groase care trebuie bine preparată pentru a avea gust plăcut.

Bivolii grași ating greutatea corporală de 600-700 kg.

Sunt animale foarte rezistente la boli, intemperii și puțin pretențioase față de hrană și îngrijire. Fiind animale tardive, ajung la dezvoltare completă abia la vârsta de 5-6 ani.

Tehnologia întreținerii bivolilor este asemănătoare cu cea de la taurine, doar că au nevoie de băi de nămol.

Exemplar zona Sălaj. Colecția TRB

Bivoliță cu malac din zona Hațeg. Colecția TRB

Bivoli la "scăldătoare". Original MCL

Tineret din zona Făgăraș. Colecția TRB

Turmă de taurine și bivoli la pășunat. Colecția TRB

Turmă de bivoli. Original MCL

Bivoliță din zona Făgăraș. Colecția TRB

Turmă de bivoli pe malul unui lac din Ungaria. Original MCL

Bivoliță. Original MM

Bivoli la scăldat. Colecția TRB

CABALINE

Poziția zoologică	75	Trăpașul Orlov	94
Originea calului	75	Trăpașul Românesc	95
Tipurile morfologice la cabaline	76	Nonius	96
Pur Sânge Englez	78	Calul Greu Belgian	101
Pur Sânge Olandez	80	Ardenez	102
Hanoveran	80	Comtois	105
Arab	81	Shire	106
Shagya	83	Percheron	107
Gidran	84	Calul Semigreu de Banat	108
Lipițan	86	Calul autohton Românesc	109
Furioso	89	Ponei Huțul	113
Westfallen	91	Ponei Islandez	114
Holstein	91	Tarpanul reconstituit	115
Calul de Sport Românesc	92	Caii resălbățiciți	116
Trăpașul American	93	Asinul	117

POZIȚIA ZOOLOGICĂ

Ecvinele fac parte din:

Încrângătura: **Chordata**

Subîncrângătura: **Vertebrata**

Clasa: **Mammalia**

Subclasa: **Eutheria**

Ordinul: **Ungulata**

Subordinul: **Perissodactyla**

Familia: **Equidae**

Subfamilia: **Equinae**

Genul: **Equus**.

ORIGINEA CALULUI (*Equus caballus*).

Este specia cea mai răspândită și cea mai importantă din punct de vedere utilitar. Rasele domestice de cai de astăzi provin din calul sălbatic (*Equus ferus*) astăzi extinctă.

Pe continentul euroasiatic au existat două mari grupe de cai sălbatici: una *orientală* și cealaltă *europeană*.

Din grupa orientală cei mai reprezentativi sunt: **Calul Mongol** (*Equus caballus przewalsky Poliakoff*) și **Tarpanul** (*Equus caballus gmelini Antonius*).

Prin munca deosebită a paleontologilor care au măsurat și clasificat numărul mare de oase descoperite s-a formulat teoria evoluției calului.

Calul este o specie care s-a adaptat la cele mai variate condiții de climat și vegetație din regiunile de tundră până în zonele de munte și stepă. Când condițiile de viață au fost mai vitrege, hrană puțină s-au dezvoltat rasele de ponei.

Strămoșii calului se pare că au fost următorii (în ordinea evoluției):

1. **Eohippus** – cu cca. 60 mil. ani, cu talia de 40 cm;

2. **Miohippus** – în Oligocen cca. 40-25 mil. ani, având talia de 60 cm;

3. **Merychippus** – în Miocen cca. 25-10 mil ani, cu talia de 90 cm;

4. **Pliohippus** – în Pliocen cca. 10-20 mil ani, având talia de 112 cm.

Domesticirea calului a început acum 5.000 ani în Euroasia, concomitent cu cvasiextincția populațiilor sălbatice.

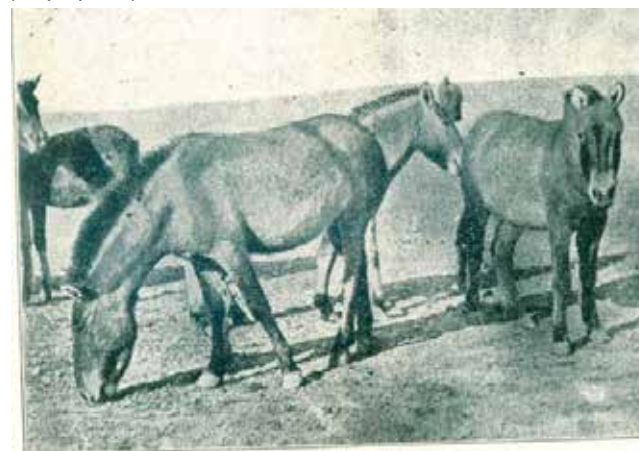

Fig. 3. — *Equus Przewalskyi* (după Kronacher).

Cal Przewalsky după Kronacher. Colecția TRB

Fig. 4. — Tarpani. Reconstituire executată de pictorul Revy după indicațiile lui Antonius.

Pictură Revy Tarpan

TIPURILE MORFOLOGICE LA CABALINE

La cabaline, în funcție de scopul utilitar se deosebesc: ***cai de călărie*** (*de sport sau de agrement*) și ***cai de tracțiune***. În cadrul cailor de tracțiune se vor delimita: *cai de tracțiune grea*, *cai de tracțiune mijlocie* și *cai de tracțiune ușoară* (carosieri).

Tipul morfologic al calului de călărie.

Are o dezvoltare corporală mijlocie. Capul are profilul drept sau ușor concav și este ușor mobil cu proeminențe osoase evidente. Urechile sunt mici, mobile și depărtate. Fruntea este lungă. Fața este scurtă. Gâtul are o direcție oblică, este lung, relativ subțire, mobil, cu musculatură de formă piramidală și bine atașat de cap și trunchi. Ochii sunt mari și expresivi. Grebănul este înalt, uscățiv și cu baza largă. Formatul corporal este pătrat (înalt). Scheletul este subțire, având o musculatură fermă și este în ansamblu un animal bine proporționat. Spinarea și șalele sunt solide, relativ scurte, simple și drepte. Crupa este mai lungă și mai puțin largă, simplă sau rotundă, cu direcție oblică sau cu tendință spre orizontală. Pieptul este musculos și potrivit de larg, iar toracele plat și adânc. Spata este lungă, oblică și mobilă. Membrele sunt lungi, subțiri, musculoase și uscățive, având tendoanele și articulațiile bine conturate. Brațul este musculos, cu tendință spre verticală, iar cotul este proeminent paralel cu corpul. Antebrațul este lung, musculos și puțin proeminent.

Tipul morfologic al calului de tracțiune ușoară și mijlocie.

Morfologic acest tip se încadrează între tipul calului greu și cel de călărie. Se caracterizează printr-o dezvoltare corporală mai mare. Scheletul este mai gros și are o musculatură mai bine dezvoltată. Capul este mare și puțin expresiv. Gâtul este musculos și relativ scurt. Trunchiul este mai lung, larg și adânc. Grebănul este larg. Spinarea și șalele mai lungi. Crupa este mai largă, la fel pieptul și toracele. Coapsa și fesa sunt bine reliefate și convexe. Spata este musculoasă și umerii sunt largi. Membrele sunt mai groase și puțin uscățive. Antebrațul este lung și musculos. Fluierul este mai scurt și

mai gros. Chișița este mai dreaptă cu copite mari comparativ cu calul de călărie. Genunchiul este bine dezvoltat. Tendoanele sunt dense și glezna largă. Chișița este largă, subțire și potrivită ca oblicitate. Copitele sunt mici, uneori cu cornul dens și rezistent. Gamba este lungă. Jaretul este larg, bine constituit, uscat și are unghiul deschis. Aplomburile sunt corecte.

Tipul morfologic al calului de tracțiune.

Formatul corporal este dreptunghiular. Scheletul și musculatura sunt groase și puternice. Pielea este groasă, afânată, cu mult țesut conjunctiv subcutanat. Părul de acoperire este gros, lung și neted. Constituția este robustă. Are un temperament liniștit. Capul este mare, lung și gros. Urechile sunt mari și cu mobilitate redusă. Fruntea este largă. Gâtul este scurt, orizontal și cu mobilitate redusă, deseori rotat. Coama este bogată, cu păr gros, des și lung. Trunchiul este bine dezvoltat, lung, larg și adânc. Grebănul este puternic și larg. În general masele musculare sunt bine evidențiate. Pieptul este foarte larg, musculos, cu umeri largi, masivi și puternici. Toracele are coastele arcuite și este larg, lung și foarte adânc. Spata este largă, mai scurtă și aproape verticală. Spinarea și șalele sunt lungi, largi și musculoase de cele mai multe ori duble. Crupa este lungă, largă, musculoasă, dublă, oblică sau chiar teșită. Coadă este stufoasă și groasă. Membrele sunt scurte, groase și musculoase. Antebrațul este solid și musculos. Brațul este scurt, îmbrăcat în musculatură și orizontal. Genunchiul este gros, larg, împăstat uneori șters. Fluierul este gros și scurt. Tendonul este de asemenea scurt și dens. Glezna este voluminoasă. Chișița este scurtă, verticală, cu copite mari uneori plate.

Phaeton. Original MM

Cai la pășune. Colecția TRB

Colecția TRB

Echipaje de promenadă în Viena. Original MCL

Echipaje de promenadă în Salzburg. Original MCL

Original MCL

PUR SÂNGE ENGLEZ

Origine și istorie

Țara de origine este Anglia.

La formarea rasei Pur Sângelui Englez au participat Rasa Arabă, caii spanioli, caii levantini și rasa Galloway. Se consideră ca fondatori principali ai acestei rase cei trei armăsari: *Darley Arabian* (de origine levantină) tip Muniqi cumpărat în 1704 la Alep, *Byerley Turk* din rasa turkmenă Achal-Tekin și cu proveniență din Moldova care a ajuns în Anglia în anul 1689 adus de căpitanul Byrley și *Godolphin Barb* (de origine marocano-berberă). Acești trei armăsari au împerechiat 137 de iepe. Fiecare din ei a creat câte o linie. Linia Darley a contribuit cu 80-85% la formarea substratului ereditar al rasei Pur Sânger Englez. Trebuie amintit numele unui armăsar de excepție, din această linie și anume Eclips (1764-1789) care a deținut până în anul 1924 recordul de viteză la galop. A avut 335 urmași direcți, majoritatea remarcabili alergători pe hipodrom. Criteriile de selecție în Anglia anilor 1600-1700 a fost viteza și rezistența, ca ulterior să se urmărească numai creșterea vitezei pe hipodrom. Are două tipuri diferite: *ușoară* pentru distanțe mici de 1.000-1.300 metri și *masiv* pentru distanțe mai mari cu forma corpului mai puțin compactă și musculatura efilată. Registrul genealogic al rasei a fost deschis în 1750, iar registrul sistematic numit *Introduction to a General Stud Book* în anul 1791. Creșterea în rasă curată timp de peste 300 de ani, practicarea împerecherii între animale cu pedigree consolidate pe plusvariantele rasei, folosirea consangvinității moderate, precum și fixarea caracterelor prin crearea de linii și apoi dispersarea lor în cadrul rasei prin combinarea liniilor au dus la consolidarea genetică a caracterelor.

Rasa Pur Sânge Englez are o largă răspândire pe glob. Marii proprietari din Transilvania au cumpărat de la Viena exemplare din această rasă începând cu secolul 18. În Vechiul Regat a fost importată după anul 1860 de industriași și moșieri. În 1875 se înființează la București *Societatea de Încurajare a Creșterii Cailor de rasă din România*, din care în anul 1878 se desprinde *Jockey-Club Român* (care se ocupă doar de cursele de galop) și Hipodromul de galop de la Băneasa. La rasa Pur Sânge Englez din România în structura genealogică predomină ramura lui Eclipse.

Are temperament exuberant și exploziv; este o rasă imbatabilă pentru galop pe distanțe medii și de primă clasă la sărituri obstacole. De asemenea este utilizat frecvent pentru înnobilarea altor rase de cai.

Descriere

Constituția este fină.

Talia este de 157-173 cm. Greutatea corporală este cuprinsă între 400-530 kg. Culoarele mai des întâlnite sunt murgă, roibă, neagră și vânătă.

Capul are profilul drept și este fin, gracil, uscățiv, expresiv și elegant. Ochii sunt vioi. Urechile sunt ascuțite și foarte mobile. Gâtul este lung, musculos și oblic. Trunchiul este relativ îngust. Grebănul este înalt, lung, uscățiv, puternic și proeminent. Spinarea este potrivit de lungă. Șalele sunt scurte, musculoase, relativ largi și drepte. Crupa este musculoasă și ușor oblică. Toracele potrivit de adânc, profund, dar nu suficient de larg. Membrele sunt lungi, subțiri și uscățive. Articulațiile sunt largi și bine conturate. Pielea este fină, cu păr neted și lucios.

În România se crește la Herghelia Cislău (înființată în 1884) și Herghelia Jegălia (înființată în anul 1921).

Exemplar de la Izvin. Original MM

Exemplar din Banat. Original MCL

PUR SÂNGE OLANDEZ (Cal de Sport Olandez)

Origine și istorie

Țara de origine este Olanda.

Stud-book-ul este începând cu anul 1958. Este practic rezultatul împerecherii celor mai valoroase linii genetice de la două rase olandeze Gelderlanden (talie 160-170 cm) și Groningen (talie 157-168 cm) în anul 1950. Prima din cele două rase a fost încrucișată cu rasele Andaluzin, Neapolitană, Normandă, Norfolk Roadster, Oldenburg, Holstein, Pur Sânge Englez și Hackney, iar cea de a doua cu Fresian și Oldenburg. Din anul 1970 s-au făcut încrucișări cu Oldenburg, Trakehner și Hanoveran. Din combinarea acestora a rezultat un cal de port excelent pentru sărituri și alte discipline sportive.

Descriere

Talie este de 163-173 cm, iar greutatea corporală este de 530 kg.

Prezintă culorile: murg, roib, vânăță și neagră.

Are exterior tipic pentru un cal de sport. Este un cal temperamental, cooperant, cu abilitatea de a fi condus relativ ușor.

Original MCL

HANOVERAN

Origine și istorie

Țara de origine este Germania.

S-a format începând cu anul 1735 la Herghelia Celle. Este descendentul cailor de război din Evul Mediu. Registrul genealogic este din anul 1888. Astăzi este unul dintre cei mai apreciați cai pentru disciplinele ecvestre olimpice.

Descriere

Talie variază între 165-167 cm. Greutatea corporală la armăsari este de 550-650 kg, respectiv la iepe 500-600 kg.

Capul este de mărime mijlocie și ușor. Gâtul este lung și musculos. Urechile sunt mici și mobile. Formatul corporal este longiliniu, cu musculatura bine evidențiată. Grebănul este înalt. Spata lungă și oblică este bine prinsă de toracele adânc și voluminos. Osatura este puternică, cu articulații solide. Membrele sunt lungi, cu aplomburi corecte. Capacitatea de propulsie este bună și are un mers elastic. Culorile sunt: roib, negru, murg, vânăț. Este un cal robust, puternic, rezistent.

Original MM

ARAB

Origine și istorie

Țara de origine este Arabia Saudită.

Provine din Calul Persan și probabil din caii antici pomeniți în iconografia din Ur. Între anii 400-500 dCh se răspândește în zonele litorale al Peninsulei Arabe, unde s-a adaptat să reziste în deșert. Prin războaie sau import ajunge din Orientul Mijlociu în toată lumea. De la calul rezistent creat pentru război, cel actual are cu totul altă destinație fiind utilizat la diferite activități ecvestre. Napoleon I avea un exemplar de Arab de culoare vânătă numit Marengo, Muzeu Militar în Anglia. Rasa Arabă este răspândită în majoritatea țărilor lumii fiind utilizată pentru ameliorarea altor rase de cai. În Transilvania exemplare de cai Arabi au fost aduși din secolul 18, provenind mai ales din războaiele cu armata otomană. Primele documente din Regatul Român care atestă utilizarea armăsarilor reproducători de rasă Arabă apar în 1864, apoi în 1874 la Herghelia Militară Nucet și în 1895 la Herghelia Cislău. După primul război mondial au fost și crescători particulari care au importat exemplare de rasă Arabă. În nucleul românesc de rasă Arabă sunt reprezentate linii din vechile herghelii Austro-Ungare la care s-au adăugat câteva linii poloneze.

Fecunditatea la această rasă este de 70%, iar natalitatea este de 60%.

Rasa Arabă are trei tipuri de bază: *Kuhaylan* – are caracteristic pielea de culoare închisă a zonei ochilor care strălucește prin părul fin, trunchiul este puternic și compact, frecvent are culoarea murgă; *Saqlawi* – trunchiul este relativ îngust, cu flancul adânc, cea mai răspândită culoare vânătă și *Muniqi* – are capul mai lung și profilul convex, urechi lungi, gât subțire și lung, trunchiul în general cu forme corporale lungi, înguste și construite pe picioare înalte, crupa este înclinată ușor, are adesea culoarea roibă.

Saqlawi și Kuhaylan sunt considerate a fi tipurile antice, clasice a căror strămoși pot fi urmăriți în urmă cu 1.500 de ani. Tipul Muniqi care este predominant în Siria și Irak a cunoscut interferențe cu sângele cailor turkmeni și în ultimul timp (cu excepția Franței) este un gen dorit la crescătorii non arabi. Numărul mare al pedigreeelor și familiilor s-au constituit din cele trei tipuri. Spre exemplu Kuhaylan are 105 familii.

Descriere

Constituția este fină.

Talia este de 147-155 cm, iar greutatea corporală de 450 kg.

Formatul corporal se înscrie într-un pătrat. Capul este ușor de recunoscut fiind fin, expresiv, mic și cu profil concav. Urechile sunt mici și mobile. Gâtul este oblic, potrivit de lung și bine prins de trunchi. Trunchiul este armonios dezvoltat având grebănul uscățiv, cu baza largă și puternică. Spinarea și șalele sunt scurte, simple și largi. Crupa este largă și lungă. Pieptul este larg și muscular. Are 17 coaste, 5 oase lombare și 16 vertebre, în timp ce celelalte rase de cai au 18 coaste, 6 oase lombare și 18 vertebre. Coapsele și fesele sunt musculoase, jareții largi și uscățivi. Coadă este purtată orizontal, iar când fuge este verticală ca un steag. Membrele sunt subțiri, uscățive, rezistente, cu articulații largi și curate. Copita este înaltă, relativ mică și tare. Aplomburile sunt corecte. Culoarele sunt vânătă, roibă, murgă și neagră.

În România se crește la Herghelia Mangalia (înființată în anul 1928). Herghelii importante pentru această rasă sunt: Janow Podlaski (Polonia), Crabbet Park (Anglia), El Zaraah (Egipt), Babolna (Ungaria), Marbach (Germania), Tersk (Rusia), Pompadur (Franța), Pomona (SUA), Rodania (Olanda), Frontera (Spania).

Colecția TRB

Original MM

Original MM

Original MM

SHAGYA

Origine și istorie

Țara de origine este Ungaria.

S-a format în secolul 19 la Herghelia Militară Babolna prin încrucișări între cai de origine turcă, Arabă, Andaluzin, Lipițan, Pur Sânge Englez și cai locali începând cu anul 1830. Linia Shagya, are la bază un armasar Shagya de culoare vânat rotat în anul 1830, a fost declarată în anul 1837. A fost crescut în hergheliile imperiale austriece de la Rădăuți, Babolna și Topolcinký. S-a reușit crearea unui cal pentru cavalerie, dar având o ținută elegantă și pentru paradă. Garda regală din Budapesta avea mai ales cai Shagya.

Descriere

Este un cal de sport jumătate sânge (anglo-arab) cu însușiri similare cu rasa Arabă. Talia este de 155-165 cm la armăsari, respectiv 150-160 cm la iepe. Greutatea corporală este de 500-540 kg.

Este un cal robust, cu osatură mai dezvoltată și talie mai înaltă. Trunchiul este bine proporționat.

Toate culorile sunt admise, dar predomină cea vânată. Exemplarele roibe prezintă brezături și pintenogeli.

A fost folosit la ameliorarea Calului de Sport Românesc.

În România se crește la Herghelia Rădăuți cu următoarele linii: Dahoman, Shagya, Hadban, Mersuch, Koheilan, Siglavy Bagdady, El Sbaa și Gazal. Herghelia are 300 de cai repartizați pe trei secții: Costișa, Brodina și Rădăuți.

Armăsar Gazal XIV. Colecția Prof. Dr. Zoldag Laszlo (Ungaria)

Colecția Prof. Dr. Zoldag Laszlo (Ungaria)

GIDRAN

Origine și istorie

Țara de origine este Ungaria.

Calul Gidran format la Mezohegyes (herghelie înființată la inițiativa împăratului Iosif al II-lea) este un anglo-arab. În anul 1816 la Herghelia din Câmpia Panonică au fost aduse exemplare de Pur Sânge Englez și Arabă, între care armăsarul Gidran Senior și iapa Arrogante (din Spania). Aceștia doi sunt părinții lui Gidran II născut în 1820 și întemeietor de linie. Ulterior s-au utilizat la încrucișări Pur Sânge Englez și Arab ducând la stabilirea caracteristicilor rasei. Paralel cu Gidranul de la Mezohegyes s-a creat și o herghelie de Gidrani la Rădăuți, având ca întemeietor Gidran XXVIII. La începutul Primului Război Mondial acești cai au fost transferați la Herghelia Rottenhauser în Austria.

Este un cal de sport cu alură elegantă și temperamental. Uneori are un caracter dificil.

Descriere

Constituția este robustă sau robustă spre fină.

Talia este de 157-162 cm, iar greutatea corporală de 480 kg.

Formatul corporal este pătrat cu ușoare tendințe spre dreptunghiular. Capul este de mărime mijlocie și profil drept. Urechile sunt potrivit de dezvoltate. Gâtul este lung, musculos, oblic și este bine prins de trunchi. Trunchiul are grebănul înalt și puternic. Spinarea și șalele sunt scurte, largi și drepte. Crupa este lungă, foarte largă și bine îmbrăcată în mase musculare. Pieptul este potrivit de larg. Toracele este profund, larg și adânc. Membrele sunt bine dezvoltate și bine proporționate cu articulații largi. Musculatura brațului și antebrăului este reliefată. Copitele sunt potrivite ca mărime. Aplomburile sunt în general corecte.

Calul Gidran are întotdeauna culoarea roibă de diferite nuanțe: deschis, arămiu, castaniu, vișiniu cu multe brezături și pintenogeli.

În România se crește la Herghelia Tulucești (înființată în anul 1999), când au fost mutați exemplarele de la Herghelia Rădăuți; din anul 2011 se cresc și la Herghelia Cislău.

Original MCL

Colecția Prof. Dr. Zoldag Laszlo (Ungaria)

Colecția Prof. Dr. Zoldag Laszlo (Ungaria)

Original MCL

Fig. 12- — Gidran LI, armăsar peșinier berghalia Statului Regatului România.

Fotografie veche. Colecția TRB

Original MCL

Armăsar. Colecția Prof. Dr. Zoldag Laszlo (Ungaria)

lapă. Colecția Prof. Dr. Zoldag Laszlo (Ungaria)

LIPITAN

Origine și istorie

Țara de origine este Austria.

Cal clasic de călărie pentru epoca barocă creat pentru scopuri militare, dar și pentru trăsuri de lux, format la Herghelia Lipizza (înființată în 1580 de Arhiducele Karl II de Habsburg). La baza formării rasei au stat iepe și armăsari de sânge spaniol, la care s-au adăugat și iepe robuste locale din regiune, iar mai târziu armăsari de origine italiană, arabă și daneză. Armăsarii întemeietori pentru cele 6 linii genealogice clasice sunt: *Pluto* (Herghelia Frederiksborg, danez alb, născut în anul 1765), *Conversano* (de culoare neagră, origine italiană, născut în anul 1765), *Neapolitano* (origine italiană, murg, născut 1790), *Maestoso* (Herghelia Kladruher Boemia, murg, născut în anul 1779), *Favory* (Herghelia Kladruher Boemia, vânător, născut în anul 1779) și *Siglavý* (de culoare albă, născut în 1810).

Caii din rasa Lipițană sunt impunători, cu un mers caracteristic, înalt, maestuos și energic ceea ce face să fie utilizat la Școala Spaniolă de Echitație de la Viena înființată în anul 1572 de Arhiducele Karl II.

Rasa a fost recunoscută în anul 1850.

La Herghelia Mezöhegyes în jurul anului 1860 au mai apărut două linii ale acestei rase și anume *Incitato* și *Tulipano* de origine maghiară și croată. Astăzi Lipițanul există în întreaga lume într-un număr de 3.800-4.000 exemplare.

Se crește la Herghelia Lipica (Slovenia), Herghelia Piber (Austria), Herghelia Topolciansky (Slovenia), Herghelia Szilvasvarad (Ungaria), Herghelia Monterotondo (Italia). În România se găsește la Sâmbăta de Jos (înființată în anul 1874) și Herghelia Beclean (înființată în anul 1878).

Descriere

Constituția este robustă. Talia este de 153-165 cm, respectiv greutatea corporală de 450-550 kg.

Formatul corporal este dreptunghiular. Capul este uscățiv, expresiv cu profil drept. Ochii sunt mari, vioi și urechile mici. Gâtul este puternic, musculos, uneori în formă de *gât de lebădă*. Trunchiul este lung, larg și adânc. Șalele și spinarea sunt relativ lungi și musculoase. Crupa este puternică, simplă și ușor oblică. Pieptul este larg și musculos. Toracele este adânc și lung. Membrele sunt relativ scurte, uscățive, puternice cu articulații largi și curate. Are o aptitudine ereditară de *pas spaniol*.

Culoarea cea mai frecventă este vânăță; dar există și exemplare de culoare neagră, roibă și murgă.

Fecunditatea rasei este de 80%, respectiv natalitatea de 75%.

Este un cal temperamental, dar care se dresază ușor.

Original MCL

Original MM

Tineret. Original MM

Expo Arad. Original MM

Cai la Școala de Echitație de la Viena. Original MCL

Iepe cu mânji la Herghelia Szilvasvarad. Colecția TRB

Herghelia Szilvasvarad. Colecția TRB

FURIOSO sau Calul de Sport Maghiar

Origine și istorie

Țara de origine este Ungaria.

Calul Furioso s-a format prin unificarea a două familii de jumătăți sânge create în secolul 19 la Herghelia Mezohegyes având ca întemeietori doi armăsari importați din Anglia: în anul 1840 *Furioso* (Pur Sânge Englez) și în 1843 *North-Star* (Norfolk Roadster) care s-au împerechiat cu o iapă Nonius (o fiică a lui Nonius Senior). În anul 1870 descendenții celor două linii au fost încrucișați. Dinastia de Habsburg a utilizat acești cai la trăsurile lor datorită eleganței, frumuseții, robusteții și rezistenței. A fost folosit mult și în armată. A fost considerat mult timp ca si varietate.

S-a declarat rasă în anul 2001 sub numele de Furioso.

Descriere

Constituția este robustă.

Talia este de 160-165 cm. Greutatea corporală este de 550 kg.

Formatul corporal se înscrie într-un dreptunghi. Capul este uscățiv și cu profil drept. Ochii sunt expresivi. Urechile sunt relativ lungi și mobile. Gâtul este gros, lung, musculos și bine prins de trunchi. Trunchiul este destul de masiv. Grebănul este lung, larg, înalt și proeminent. Spinarea și șalele sunt largi, musculoase și relativ lungi. Crupa este lungă, largă cu musculatura dezvoltată și cu tendință de oblicitate. Membrele sunt puternice.

Culoarea predominantă este murgă de diferite nuanțe și mai rar neagră.

După 1962 s-a făcut infuzie de sânge de Hanoveran și Holstein pentru abilitate mai mare în sport. Este un cal excelent pentru sărituri obstacole, galop, trap.

În România se crește la Herghelia Slatina (înființată în anul 1928).

Colecția Prof. Dr. Zoldag Laszlo (Ungaria)

La Expo Hodmezovasarhely (Ungaria). Original MM

La Expo Hodmezovasarhely. Original MM

Original MM

Fig. 10. — North Star XVII, armaşar pepinier, herghelia Statului Bontida.

Fotografie veche. Colecția TRB

Original MM

WESTFALLEN

Istorie și origine

Țara de origine este Germania.

S-a format în landul Warendorf. Este prima linie care a participat la formarea Hanoveranului.

Descriere

Talia este de 160-167 cm.

Toate culorile pot fi întâlnite.

Capul este mic, cu un gât relativ lung. Are un exterior care seamănă cu Hanoveranul, dar având o crupă mai dreaptă.

Este utilizat la toate competițiile olimpice.

La concurs. Original Harkay Alexandra

HOLSTEIN

Origine și istorie

Țara de origine este Germania.

Este una dintre cele mai vechi rase germane, iar originea este în secolul 13. În regiunea din jurul Elbei se menționează într-un document din anul 1225 existența unor cai care aveau exteriorul foarte asemănător cu al acestei rase. După anul 1300 se pun bazele pentru un cal de turnir și războaie. În secolul 16 se fac încrucișări cu rase orientale, cu Andaluzinul, Napolitanu. Calul existent deja din secolul 20 este un cal de sport care participă la disciplinele olimpice.

Descriere

Talia este de 163-173 cm.

Cele mai întâlnite culori sunt murgă, roibă, vânătă.

Capul este relativ mic, gâtul lung și elegant. Grebănușul este înalt, spinarea și șalele sunt scurte, crupa alungă, abdomenul suplu. Membrele sunt înalte cu aplomburi corecte.

Armăsar. Original Harkay Alexandra

CALUL ROMÂNESC DE SPORT

Origine și istorie

Țara de origine este România.

A fost declarat rasă în anul 1987. S-au utilizat mai multe rase pentru formarea acestuia, dar 80% este Pur Sânge Englez.

Descriere

Talia la armăsari este de 165 cm, iar la iepe 160 cm. Greutatea corporală este între 450-550 kg.

Are un exterior mult asemănător cu Pur Sânge Englez, cu variabilitate destul de mare la dezvoltarea maselor musculare.

Culorile cele mai frecvente sunt murgă și roibă.

Temperamentul este vioi și are constituție fină.

Are aptitudini pentru sărituri și alergări de viteză.

Se crește la Herghelia Jegălia.

Original Harkay Alexandra

Original MM

Concurs sărituri obstacole la Herneacova. Original MCL

TRĂPAȘUL AMERICAN *Standardbred*

Originea și istoria rasei

Țara de origine este SUA.

La baza formării acestei rase stau 12 armăsari de diferite origini din care s-au creat 8 linii de sânge. Armăsarul fondator este *Messenger* de rasă Pur Sânge Englez născut în anul 1780 (din linia Darley Arabian). Din *Messenger* provine armăsarul de excepție *Hambletonian 10* născut în anul 1849, care prin cei 13 fii pe care i-a avut constituie pilonul de bază al rasei. Un alt armăsar fondator a fost *Diomed* (Pur Sânge Englez) născut în anul 1777. În anul 1808 a fost deschis General Stud Book pentru Trăpașii americani. Cursele de trap în SUA au început să fie populare începând cu anul 1825, când s-a construit primul hipodrom în Long Island. Numele de *Standardbred* l-a primit în anul 1871, datorită vitezei minime a trapului și a deschiderii trenului posterior.

Trăpașul este destinat alergărilor la cursele de trap, la care trage o trăsurică numită sulky unde stă jocheul.

Descriere

Este robust și nu are exterior așa de elegant ca și Pur Sânge Englez.

Talia este de 142-167 cm, respectiv greutatea corporală 450-550 kg.

Capul este bine proporționat și uscățiv uneori acvilin. Gâtul este drept, bine prins uneori este scurt și gros. Grebănul înalt și puternic, continuat cu spinarea și șalele scurte, drepte și puternice bine legate cu crupa pătrată și foarte musculoasă. Pieptul este musculos. Toracele este profund. Coapsa este lungă și puternică. Membrele sunt solide, musculoase, uscățive și curate. Fluierul și chișița sunt scurte, copitele rezistente. Culoarele care se întâlnesc: murgă, roibă, neagră, mai rar vânăță. Temperamentul este foarte vioi.

Prin selecție are gene care-l conferă impetuozitatea, dorința de a câștiga o cursă mai ales către finalul ei. Este cel mai rapid Trăpaș din lume.

Colecția TRB

Fotografie veche. Colecția TRB

TRĂPAȘUL ORLOV

Origine și istorie

Țara de origine este Rusia.

A fost creat la herghelia contelui Orlov-Cermenski de la Hrenovo (Voronej). În anul 1776 la Herghelia Orlov s-a cumpărat un armăsar oriental din Morea pe nume *Smetanka* cu talia de 153 cm (*smântână* pentru că avea culoarea vânăta argintie) cu suma de 60.000 ruble aur (sumă imensă), care a fost încrucișat cu o iapă daneză rezultând Polkan I (un armăsar viguros, de culoare roibă, dar insuficient de vioi). Din încrucișarea dintre armăsarul Polkan I și o iapă olandeză a rezultat în anul 1784 armăsarul *Bars I*, adevăratul întemeietor al rasei mai ales că descendenții săi aveau moștenit genetic mersul la trap.

Primul StudBook al rasei a fost creat în anul 1847 și a fost închis în 1905. Ulterior s-au făcut încrucișări cu cai danezi și olandezi de la Herghelia Mecklenburg. Trăpașul Orlov a fost creat la început să fie rezistent pe drumurile lungi și grele ale Rusiei acoperite cu zăpadă iarna sau cu noroi vara, fiind destinat serviciului poștal. Ulterior a fost folosit la cursele de trap și pentru înnobilarea altor rase de cai.

Pentru mersul deosebit este folosit la *troică* (sania tradițională rusească trasă de trei cai) din care doar calul din mijloc este Trăpaș, ceilalți doi fiind cai de galop. În timpul verii este înhămat la *bihuncă* (trăsurica rusească).

În statistica românească rasa Orlov se întâlnește pentru prima dată în Basarabia la Herghelia Tuzla din județul Ismail unde existau 4 armăsari și 100 iepe.

Original Sambraus, 2001

Fig. 14. — Oloșetai, armăsar metis Orlov-american din depozitul Statului Rusești-Brăila.

Fotografie veche. Colecția TRB

Descriere

Constituția este robustă spre fină.

Talia este de 160-163 cm. Greutatea corporală este de 520 kg.

Capul este frumos și uscățiv. Ochii sunt expresivi. Urechile sunt mici. Gâtul este destul de lung, de multe ori *gât de lebedă*. Toracele este larg. Grebănul este lung și înalt. Crupa este rotunjită, mare și puțin teșită. Membrele sunt înalte și puternice. Copitele sunt de mărime mijlocie și tari.

Culorile sunt sură, neagră, murgă și mai rar roibă.

Moțul, coama și coada sunt abundente. La gleznă are smocuri mici, uneori destul de lungi și mătăsoase.

În timpul mersului Trăpașul Orlov ridică mult în sus membrele anterioare și le îndoaie așa de mult încât aproape atinge cotul. Membrele posterioare le aruncă cu putere înainte, câlcând înaintea urmelor lăsate de membrele anterioare. Ține capul sus, deosebindu-se prin aceasta de Trăpașul American, la care centrul de greutate se află mai aproape de membrele toracice. Nu are viteza de la Trăpașul American, dar este mult mai rezistent la efort.

Este cel mai elegant dintre trăpași, a fost utilizat la ameliorarea Calului de Don și a Trăpașului Românesc.

În cadrul rasei există și un tip mai ușor pentru călărie.

Rasa se crește în 34 herghelii de stat, într-un număr de 30.000 exemplare în întreaga lume. În România a fost crescut într-un număr de câteva sute de exemplare până la mijlocul secolului 20. Astăzi probabil nu mai există nici un exemplar.

Are mai multe linii de bază, printre care Letucii – Gromadnâi – cai eleganți, cu temperament, Udaloii – cai mari și masivi, Lovii – cel mai elegant exterior și Varnic cu cea mai numeroasă descendență.

TRĂPAȘUL ROMÂNESC

Origine și istorie

Țara de origine este România.

La formarea Trăpașului românesc au contribuit rasele: Trăpaș American, Trăpaș Orlov și Trăpaș francez

Înainte de primul război mondial s-a importat în țara noastră Trăpașul Orlov. În 1903 la Brăila, *Societatea pentru Îmbunătățirea Creșterii Cailor* construiește un hipodrom și organizează primele alergări de trap. A urmat apoi un import mai mare de Trăpași Orlov din Rusia, Trăpaș Francez și Trăpaș American din Austro-Ungaria. Trăpașul a început după anul 1930 să cunoască o răspândire mai mare, aceasta datorită faptului că este mai adaptabil și mai ușor de întreținut decât Pur Sânge Englez, ceea ce l-a făcut să poată fi crescut și de crescătorii mijlocii și mici de cai, spre deosebire de Pur Sânge Englez care putea fi crescut doar de marii moșieri. Primii proprietari Tîrnoveanu, Nicu Catargiu și Matak D. au organizat în anul 1880 curse de trap pe Hipodromul Băneasa. Majoritatea cailor erau Trăpașii Orlov din Rusia. În anul 1923 se deschide hipodromul Floreasca, care avea 300 de cai în antrenament pe sezon.

Descriere

Constituția este robustă.

Talia este de 164 cm, iar greutatea corporală este de 520 kg.

Capul este de mărime mijlocie, uscățiv și expresiv, cu profilul drept sau acvilin. Gâtul este potrivit de lung, puternic și musculos. Trunchiul este bine proporționat. Grebănul este larg și uscățiv, iar spinarea și șalele lungi, largi și drepte. Crupa și fesa au musculatura bine dezvoltată. Pieptul este larg și musculos. Toracele este bine dezvoltat. Membrele sunt lungi, uscățive și puternice. Musculatura brațului și cea a antebrațului este bine dezvoltată. Aplomburile sunt în general corecte.

Culorile predominante sunt roibă și murgă, mai rar culorile vânătă și neagră.

Are mersul caracteristic Trăpașului American, cu mișcările membrelor razante și întinse, cu lungimea mare a fuleului, elanul și dârzenia în lupta de întrecere cu adversarii și cu finișul impetuos la potou.

Se crește la Herghelia Dor Mărunt înființată în anul 1953.

Astăzi în România cel mai modern hipodrom este la Ploiești.

Colecția TRB

NONIUS

Origine și istorie

Țara de origine este Ungaria.

Herghelia Mezohegyes a fost înființată în anul 1784 de împăratul Iosif al II-lea de Habsburg.

În 1785 medicul veterinar Scotti redactează primul regulament tehnic al hergheliei. Herghelia avea ca scop producerea cailor de o anumită culoare și pentru anumite servicii, iar pe de altă parte remonți ușori și iuți.

Din 1816 la Herghelia Mezohegyes a început și producerea de cai de tracțiune. Pentru cai de călărie se încrucișau iepe orientale sau iepe spaniole mai mici, cu armăsari din Levant, spanioli, ungurești și ardelenști. Pentru cai de tracțiune se încrucișau armăsari din rasele Holicz, Holstein, Kladrub, Hanovra, Lipițani, spanioli, englezi cu iepe din aceleași rase. În aprecierea iepelor pentru reproducție se ținea cont doar de exterior.

Întemeietorul calului Nonius a fost un armăsar Nonius Senior născut în anul 1810 în Calvados (Normandia). Părinții acestui cal au fost armăsarul Jumătate Sânge Englez *Orion de la Marmotin*, iar mama o iapă Anglo-Normandă care a avut ca bunic un armăsar Pur Sânge Englez. Nonius Senior a fost crescut la Depozitul de Armăsari de la Bec-Hallonin (Eure). Apoi a fost dus la Herghelia Deux Ponts care s-a unit cu Heghelia de la Rosieres. În timpul războiului din 1814 a fost capturat de cuirasierii austrieci la Auxerres și dus la Viena, ca apoi în anul 1816 să ajungă la Mezohegyes. A avut 216 descendenți direcți dintre care 79 armăsari și 137 iepe. Tot tineretul provenit din Nonius Senior și din descendenții acestuia primeau numele de Nonius.

În numerotarea armăsarilor pepinieri s-a ajuns în zilele noastre până la seria a IV-a, putrând numere între I și LVII, scriere în registre cu cerneală roșie. În anul 1865 a început o nouă serie; între 1 și 54 (notate cu cifre

arabe) și scriere cu cerneală neagră. Această notare s-a făcut până în anul 1905. Seria a III-a de la Nonius I până la Nonius LXX a început din anul 1905 și a durat până în anul 1965. Apoi s-a scris în registru cu cifre romane și cerneală de culoare neagră. Seria a IV-a de numerotare a început în anul 1966 și se notează cu cifre arabe, ajungându-se până la Nonius 16.

În România calul Nonius se crește la Heghelia Izvin (Timiș). În Ungaria se crește la Herghelia Mezohegyes și în Parcul Național Hortobagy.

Descriere

Constituția este robustă.

Talia este de 160-170 cm. Greutatea corporală este de 500-550 kg la cei de sport din Ungaria și 550-600 kg la exemplarele de la Herghelia Izvin.

Formatul corporal este ușor dreptunghiular. Capul este mare, uneori grosolan și are profilul ușor berbecat. Gâtul este relativ scurt și bine atașat de trunchi. Trunchiul este lung, larg și adânc. Grebănul este înalt și puternic; la unele exemplare grebănul apare retezat. Spinarea și șalele sunt lungi, largi și drepte. Crupa este bine dezvoltată în lărgime și mai puțin în lungime, ușor oblică și este bine îmbrăcată în mase musculare. Pieptul este relativ strâmt. Toracele este adânc și suficient de profund. Membrele sunt solide. Tendonul este puternic. Copitele sunt mari, ceea ce este normal pentru un cal masiv.

Culorile predominante sunt neagră (de preferat) și murg închis. În Ungaria există și culorile roib și murg deschis.

Este folosit la transport și călărie.

În Ungaria selecția acestui cal este îndreptată spre calul de sport.

Colecția TRB

Original MCL

Original MM

Original MM

Original MM

Colecția TRB

Maternitatea la Herghelia Izvin. Colecția TRB

Nonius tipul de Banat. Colecția TRB

Iepe. Original MM

Adăpost cu iepe mame Nonius de la Izvin. Original MM

Depistarea iepelor în călduri la Izvin. Original MM

Nonius murg de la Hortobagy. Colecția prof. Dr. Zoldag L. (Ungaria)

Nonius Negru. Din Colecția Prof. Dr. Zoldag Laszlo (Ungaria)

Fig. 11. — Nonius VII-25, armăsar din depozitul Statului Homorod.

Fotografie veche. Colecția TRB

CALUL GREU BELGIAN sau Brabant

Origine și istorie

Țara de origine este Belgia.

Rasă veche de cai formată în provincia Namur, începând din Evul Mediu.

La origine are caii ameliorați pentru munci agricole în zona de vest a Rinului unde s-au făcut încrucișări cu rase grele germane. La sfârșitul secolului 19 s-a obținut un tip masiv de cal numit și *Cal Flamand* la care s-a făcut infuzie cu Shire, Suffolk Punch și Clydesdale și unul relativ mai mic ca talie și greutate cunoscut sub numele de *Ardenez*.

Calul Flamand avea trei linii: *Gros de la Dendre* (exemplare de culoare murgă), *Gris de Hainaud* (de culoare vânătă, roibă sau murgă) și *Colosses de la Mehaique*. Cele trei linii constituie Brabantul de astăzi.

Descriere

Este un cal masiv, energic și elegant.

Armăsarii au talia de 164-170 cm și greutatea corporală de 1.100 kg.

Capul este destul de scurt, iar gâtul gros, rotat. Trunchiul se încadrează într-un dreptunghi. Grebănul este șters și bine îmbrăcat în musculatură. Spinarea, șalele și crupa par duble din cauza musculaturii. Pieptul este larg. Cutia toracică este voluminoasă. Părul de protecție este bogat, având fire lungi și groase. Membrele sunt puternice, cu articulații largi și pilozitate bogată de la genunchi și jaret în jos.

Culorile care se întâlnesc sunt: murgă, dereșă, vânătă și izabelă.

Deoarece există puține exemplare în întreaga lume, selecția acestora se face intercontinente, între Europa și cele două Americi.

Original MCL

Original MM

ARDENEZ

Origine și istorie

Țările de origine sunt Franța și Belgia.

Ardenezul s-a format în zona podișului Ardeni prin încrucișarea vechiului cal de Ardeni cu cai suedezi, la care s-a făcut infuzie și cu calul Arab. Această rasă a fost mult folosită de armata franceză în timpul campaniilor lui Napoleon I.

A fost mult utilizat pentru transport în artilerie și marfă în timpul războaielor franco-prusace din 1870-1871 și 1914-1918.

În secolul 19 s-au făcut încrucișări cu Pur Sânge Englez, apoi cu Boulonnais și Percheron.

Ardenezul a fost importat în România înainte de primul război mondial odată cu rasele: Percheron, Boulonnais, Pinzgauer. Importuri ceva mai mari s-au realizat după anul 1921, fiind aduși pentru lucrări pe marile exploatații agricole, în serviciile edilitare ale orașelor sau pentru armată. Este folosit la transport, lucrări în silvicultură, lucrări de pescaj, călărie.

Descriere

Constituția este robustă.

Talia este de 160-164 cm. Greutatea corporală este de 1.000 kg.

Formatul corporal se încadrează într-un dreptunghi. Capul este mare, încărcat și cu profil drept. Gâtul este scurt, gros și rotat. Trunchiul este lung, larg și adânc. Grebănul este șters, larg și bine îmbrăcat în musculatură. Spinarea și șalele sunt scurte, largi și duble. Crupa este largă, musculoasă și dublă. Pieptul este foarte larg și are cu o musculatură dezvoltată. Toracele este larg, foarte oblic, având coastele puternic arcuite și prinse aproape perpendicular pe coloana vertebrală. Abdomenul este relativ voluminos. Membrele sunt scurte, groase și

musculoase. Osatura este dezvoltată și are articulații largi și voluminoase. Copitele sunt mari și rezistente.

Culorile cele mai răspândite sunt roibă, dereșă, izabelă, piersicie și murgă. Pielea este groasă și afânată. Părul este gros, lung, aspru și puțin dens.

Se caracterizează prin docilitate, alură corectă în timpul mersului și are aptitudine suficientă pentru viteză.

Temperamentul este liniștit. Are rezistență scăzută în zilele călduroase.

În România se crește la Herghelia Izvin.

Armăsar pepinier Herghelia Izvin. Original MM.

Iepe Herghelia Izvin. Original MCL

Ardenez și Nonius pe pășune. Original MM

Original MCL

Original MCL

Colecția TRB

Colecția TRB

Colecția TRB

Lucrare practică cu studenții de la Facultatea de Medicină Veterinară
Timișoara. Original MCL

COMTOIS

Origine și istorie

Țările de origine sunt Franța și Elveția.

Provine din rase vechi de cai burgunzi și cai din Alpii Francezi și Alpii Elvețieni. Regele Louis al XIV-lea al Franței l-a folosit mult pentru cavalerie. În secolul 19 s-au făcut încrucișări cu Percheron, Boulonnais și Normande Cob, iar din 1905 cu Ardenez.

Registrul genealogic pentru tipul actual este din anul 1979, când s-a înființat și *Syndicat des Eleveurs du Cheval Comtois*.

Descriere

Are conformația cailor de tracțiune.

Talia este de 150-160 cm, respectiv greutatea corporală de 600-800 kg.

Capul este mare, gâtul gros și arcuit. Grebănul este șters. Spinarea, șalele și crupa sunt bine îmbrăcate în musculatură. Pieptul este larg, coastele arcuite, iar abdomenul este dezvoltat. Membrele sunt scurte și groase.

Culorile întâlnite sunt roibă și murgă, cu particularități de culoare.

Pilozitatea este abundentă la coamă, moț, coadă și pe membre de la genunchi și jaret în jos.

Exemplar din Belgia. Original MCL

Original MCL

SHIRE

Istorie și origine

Este originar din Marea Britanie.

Cal cu aspect impozant, care a fost descris în antichitate de Iulius Cezar în lucrarea *Magnus Equus*. Documentele din Evul Mediu descriu și caii masivi aduși în Anglia din Normandia de regele Wilhelm în anul 1066. Acești cai au fost selecționați de-a lungul vremurilor atât pentru război, dar și pentru agricultură și tracțiune.

Studbook-ul rasei este din anul 1876.

Original MM

Descriere

Talia este mare 165-180 cm și greutatea corporală de 700-1000 kg.

Culori mai răspândite sunt murgă, brun închis, vânătă cu particularități de culoare la cap și la membre.

Capul este mare, ușor berbecat; gâtul puternic și arcuit, lungime mare a trunchiului. Pieptul este larg, coatele arcuite, membrele solide cu articulații largi. Pilozitatea este abundentă în coamă, moț și coadă, picioarele fiind cu pilozitate abundentă de la genunchi și jaret în jos.

Astăzi se găsesc în număr mic fiind utilizați ca și cai de agrement. Selecția lor se face la nivel intercontinental, între Europa și America de Nord.

PERCHERON

Origine și istorie

Țara de origine este Franța.

S-a format în provincia Perche. Este cunoscut din Antichitate și provine din forma sălbatică *Equus caballus sequanus*, cu un exterior ca și cel găsit în picturile rupestre de acum 15.000 de ani din peștera Lascaux.

S-a format la Herghelia du Pin (Franța). Această herghelie la 1 mai 1717 a primit primii cai în număr de 200 exemplare destinați armatei. La începutul secolului 19 zona rurală din Normandia a solicitat cai grei pentru munca câmpului. Primul armăsar certificat pentru tracțiune în anul 1808 s-a numit Le Pierrot, de culoare vânat rotat. La Controlul Armăsarilor din 17 august 1822 s-a calificat armăsarul *Desarme*.

La bază are cai spanioli, Normanzi și câțiva armăsari Arabi și Persani. Două linii de la rasa Arabă au fost utilizate și anume *Godolphin* și *Gallipoly*. Începând cu anul 1830 fondator al rasei se consideră armăsarul *Jean de Blanc*.

În anul 1883 se înființează Societe Hippique Percheron.

A fost folosit mult timp la transport, de exemplu în secolul 19 la Omnibus în Paris, în agricultură ca și cal de plug, astăzi fiind utilizat la transport și lucrări forestiere.

În SUA a cunoscut o mare popularitate fiind selecționat pentru așa numitul *tip de diligență*, orientat pentru atelaje de plăcere și echitație.

Descriere

Talia variază între 157-173 cm, iar greutatea corporală 900 kg. La mijlocul secolului 20 un armăsar deosebit a avut 1.300 kg.

Exteriorul este tipic raselor grele de cai, masiv, cap mare și compact, gât gros și arcuit, trunchi dreptunghiular și compact, musculatură bine evidențiată și membre groase.

Culorile cele mai răspândite sunt: vânat și murg închis.

Original MM

CALUL SEMIGREU DE BANAT

Origine și istorie

Țara de origine este România.

Odată cu coloniștii veniți din Oberlander (Austria) au fost aduși cai Noriker dar și rase de cai grei din sudul Germaniei, care au fost încrucișați cu diverse rase rezultând Calul Semigreu de Banat sau Calul Muran după numele râului Muhr din Austria, de unde s-au adus cele mai frumoase exemplare. Importul cailor grei în Banat s-a datorat intensivizării agriculturii la sate la începutul secolului 20, unde era nevoie de cai puternici pentru solurile compacte.

În anul 2011 existau cca. 100 exemplare din această populație de cai masivi, întâlniți în Banat și Crișana.

Cal Muran din zona Făget. Colecția TRB

Descriere.

Constituția este robustă.

Talia este de 155-160 cm și greutatea corporală de 500-650 kg.

Formatul corporal se înscrie într-un dreptunghi. Capul este mare, puțin expresiv, dar proporționat cu profilul de regulă drept, care uneori poate fi acvilin sau berbecat. Gâtul este scurt și gros și se continuă cu grebănul scurt și larg. Crupa este lungă, largă, musculoasă și accentuat oblică, uneori teșită. Membrele sunt în general corecte, dar antebrățul și gamba nu sunt suficient de lungi și de musculoase; fluierile sunt de lungime mijlocie. Este unul din puținii cai grei cu adaptabilitate bună.

Culorile care se întâlnesc sunt murgă, roibă, vânătă, izabelă.

Aptitudinea productivă a acestei rase este tracțiunea grea realizată în pas viu sau chiar la trap, atât în zonele de câmpie cât și în cele montane.

În perioada interbelică s-a făcut o selecție la Calul de Banat cu infuzii cu diferite rase din Germania.

CALUL AUTOHTON ROMÂNESC

În structura efectivelor de cai din România, numeric predomină Calul Autohton Românesc. Studiile în vederea clarificării acestui cal au stabilit existența a patru mari grupe tipologice:

- *tipul calului de samar* cu talie mică și greutate corporală până la 300 kg;
- *tipul calului de călărie și tracțiune ușoară* având greutatea corporală între 300 și 400 kg;
- *tipul calului de tracțiune intermediară* cu greutate între 400-500 kg;
- *tipul calului de tracțiune semigrea* având greutatea corporală peste 500 kg.

Calul Autohton Românesc are o variabilitate foarte mare în ceea ce privește talia și greutatea corporală. La acest cal se întâlnesc fenotipuri diverse asemănătoare cu rasa utilizată la ameliorarea sa. Există mai multe populații care fac parte din acest cal autohton care poartă denumirea zonelor în care sunt răspândite.

Principalele populații de Cai Locali din zona Carpato-Dunăreană care există sunt:

- **Calul Dobrogean** cu talia 130-135 cm, numit și *At*, este un cal de tip Arab. Există și un tip mai înalt, cu scheletul mai dezvoltat, capul mai greu, părul de pe cap ceva mai lung și mai puțin lucios. Calul tip Arab s-a ameliorat cu Calul Arab și Calul Gidran, iar al doilea tip cu Nonius Mic;
- **Calul Transilvănean** cu talia 150-155 cm și o greutate corporală 400-450 kg, s-a format din încrucișarea Calului de Munte cu cai de diferite proveniențe: moldovenești, muntenesți, turcești. Este apreciat mai ales pentru muncile de cărăușie;

Cal Semigreu Românesc. Colecția TRB

Cal Semigreu Românesc. Colecția TRB

- **Calul de Bicaz** este o creație a populației de ceangăi din zonă și are un aspect apropiat de cel al Calului Huțul, talia fiind ceva mai mică cu 2-3 cm. Capul este ceva mai mic decât la Huțul, având în general un exterior armonios. Culoarele cele mai răspândite sunt vânăț, murg și negru;
- **Calul Secuiesc** provine din Calul Tarpan. Populația de cai din zona secuilor s-a încrucișat cu rasele Lipițan și Nonius Mic. A rezultat un cal care are un exterior armonios, cu talie de 135 cm, având culoarea vânăță cea mai răspândită;
- **Calul de Ialomița** provine din Calul Transilvănean adus de coloniștii ardeleni în Ialomița. Probabil că astăzi este aproape dispărut.
- **Calul de Munte** cu talia 125-130 cm, greutate corporală 300-320 kg este un cal mic, îndesat, energic și rezistent. Era foarte bine adaptat la condițiile aspre ale muntelui. Originea lui se presupune a fi Calul Tarpan. Are un mers caracteristic mărunț, adaptat pentru munte care îi mărește siguranța echilibrului pe potecile accidentate. Se utilizează la portsamar, tracțiune, călărie. Oierii aveau 10-50 cai, pe care îi creșteau ușor fiind lăsați liberi și semisălbatici. La stână pentru muncă rămâneau câte 4-5 cai. Caii lăsați liberi se prindeau greu cu ajutorul arcanului, iar contenția o făceau ținându-i de urechi. După ce le puneau căpăstrul era legat de un alt cal și i se puneau șaua. Apoi era învățat la portsamar și călărie. Cu ajutorul cailor legați unul după altul se duceau la târg baloturile de lână și cantitățile de brânzeturi. Poate fi întâlnit rar în câteva zone ale Carpaților.
- **Calul de Rădăuți** format prin încrucișarea unor populații locale de cai de munte cu Gidran și Huțul. Astăzi este un cal mai masiv, cu exterior corect și aptitudini pentru transport și călărie.

La Herghelia Jegălia se crește Calul Semigreu Românesc, iar la Herghelia Rușetu (înființată în anul 1919) Semigreul Românesc varietatea de câmpie.

Cai la căruță în Ardeal. Original MM

Cai la căruță în Apuseni. Colecția TRB.

Cal din zona Hunedoara. Original MM

Cal din Banatul Montan. Colecția TRB

Cai locali din zona Bethausen (Timiș). Original MM

Cai din Banatul Montan. Colecția TRB

Cal de Rădăuți. Colecția TRB

Cai din Munții Țarcu. Colecția TRB

Cai din Munții Țarcu. Colecția TRB

Cai din Munții Țarcu. Colecția TRB

PONEI HUȚUL

Goral XIX- 54 L. Original MM

Origine și istorie

Țările de origine sunt România și Polonia.

Denumirea acestei rase provine de la o populație umană numită *huțuli* sau *huțani*.

La originea calului Huțul stau Tarpanul de Pădure și calul Przewalski. Reprezintă varianta montană a calului Konik, care provine din Tarpanul de Pădure. S-a format în regiunea cuprinsă din sudul Munților Poloniei până în Bucovina din România (astăzi Bucovina Ucrainiană).

În România se crește la Herghelia Lucina, situată în Munții Bucovinei la distanță de 45 km nord-vest de orașul Câmpulung. Herghelia Lucina s-a înființat oficial în anul 1856 cu scopul de a produce armăsari de montă publică pentru îmbunătățirea calului local. În anul 1872 din motive

necunoscute herghelia a fost desființată, dar la insistența populației din Bucovina a fost reînființată în anul 1877. Creșterea calului Huțul s-a făcut pe bază de linii. În perioada anilor 1877-1914 au fost folosiți la reproducție mai mulți pepinieri (Știrbul, Miszka, Taras, Czeremosz, Hroby, Goral) dintre care unii au devenit creatori de linii. În august 1914 din cauza războiului herghelia a fost evacuată din Bucovina în Austria. În timpul evacuării au fost pierdute registrele genealogice ale hergheliei. După terminarea războiului statul român a cumpărat la licitație la Viena în anul 1919 o parte din materialul de reproducție al fostei Herghelii Rădăuți, printre care și un număr redus de exemplare de rasă Huțul, proveniți din Herghelia Lucina. În anul 1934 au fost cumpărați trei armăsari: *Oușor*, *Pietrosu* și *Mureș*. În anul 1936 Pietrosu și Oușor au devenit fondatori de linie, iar Mureș a fost eliminat de la reproducție. Linia Goral are cei mai numeroși produși, tipul reprezentativ al calului Huțul fiind armăsarul Goral III.

Descriere

Constituția este robustă, având un schelet dezvoltat și rezistent.

Talia este de 124-137 cm, iar greutatea corporală este de 335-470 kg.

Capul este mare, cu profilul drept sau convex. Ochii sunt mari și expresivi. Urechile sunt mici și mobile. Gâtul este scurt, gros, musculos și orizontal. Coama este lungă și deasă. Trunchiul are grebănel lung, larg și șters. Spinarea și șalele sunt lungi, relativ puternice și musculoase. Crupa este lungă, largă, oblică, rotundă și bine îmbrăcată în mase musculare. Pieptul este larg și musculos. Toracele este dezvoltat. Abdomenul este voluminos. Membrele sunt relativ scurte, uscățive, cu articulații puternice; au musculatura dezvoltată. Copitele sunt mici și rezistente. Aplomburile sunt corecte.

Culoarea cailor Huțuli este diferită: murgă, roibă, neagră, șoricie și căpriorie. Frecvent se întâlnesc particularități de culoare: zebruri și *dunga de măgar*.

Pilozitatea este abundentă iarna și mai puțin vara. Părul din coamă este bogat, la fel și moțul.

Caracteristic calului Huțul este aplombul membrelor anterioare, care este relativ *sub el dinainte*. Alura principală la Huțul este pasul sau trapul, mai puțin galopul. Huțul are un mers vioi, mărunț și sprinten, foarte sigur pe cărările înguste de munte.

Fecunditatea este foarte bună de 83,19%, iar natalitatea este de 75,16%. Este un cal rezistent la climatul de munte, cu temperament vioi, foarte bun pentru port samar (100-120 kg), fără a fi pretențios la hrană. Până în anul 1996 a fost folosit în România de trupele de vânători de munte pentru port-samar. Din acel an s-a renunțat nejustificat la serviciile acestui cal.

PONEI ISLANDEZ

Origine și istorie

Țara de origine este Islanda.

A fost adus în secolul 9-10 dCh de vikingi.

Din anul 1900 în creșterea lui se implică autoritățile statului. Standardul rasei este din 1974.

Descriere

Talia este de 130-138 cm, iar greutatea corporală 350-400 kg.

Se admit toate culorile.

Are caracteristic așa numitul *trap în zbor*.

Capul este scurt, trunchiul cilindric, membre groase, oase solide, păr abundent și cu firul gros.

Original MM.

TARPANUL reconstituit

Origine și istorie

Țările de origine sunt Polonia și Rusia.

Din caii sălbatici provin rasele moderne de astăzi. Tarpanul a avut în sudul Europei o formă de stepă, iar în nord o variantă de pădure. A fost descris în anul 1774 de zoologul J. F. Gmelin. Savantul Dimitrie Cantemir scria despre acești cai sălbatici că au fost alungați de către cazaci, deoarece când trecea câte o hergheie atrăgea caii de la plugurile de lemn utilizate (sohale) care erau distruse.

În sudul Rusiei în anul 1870 a fost prinsă o iapă Tarpan, care a fost dusă la Herghelia Duriliu, unde a fost montată. A fătat 3 mânzi din care ultimul a fost ucis la vânătoare în anul 1879. La începutul secolului 20 au fost semnalate sporadic existența unor cai Tarpan (de exemplu o iapă în anul 1927).

Tarpanul actual cel Polonez reprezintă o reconstituire prin încrucișări de reîntoarceri a vechilor rase de ponei, Huțul și Konik, la care s-au utilizat și alte rase primitive din Rusia. Prima reconstituire a Tarpanului a fost făcută la începutul secolului 20 de un profesor din Varșovia pe nume Tadeusz Vetulini, prin selecția unor cai proveniți de la țăranii care aveau fenotipul Tarpanului, fiind creată o rasă numită Konik. Acest cal are talia 132 cm și culoarea galben închis.

Rasa a supraviețuit și datorită intervenției specialiștilor de la Grădinile zoologice din Germania în perioada interbelică, când frații Heck au reconstituit Tarpanul încrucișând caii Przewalski, Konik, Calul de Islanda, Calul din Insula Gotland.

Tarpanul actual trăiește în stepele din zona lacurilor Mazuriene (Polonia) până în cele din estul Rusiei.

Descriere

Talia este de 120-134 cm.

Capul este mare și grosolan cu coama bogată. Gâtul este scurt și gros. Trunchiul este scurt și de formă ușor cilindrică. Membrele sunt scurte și groase, iar copita este mare.

Culorile care se întâlnesc sunt șoricie, izabel, murg, negru.

Colecția TRB

CAII RESĂLBĂȚICIȚI

Caii lăsați liberi în zona montană nu constituie o noutate relativ recentă. În literatura de specialitate se menționează obiceiul crescătorilor de oi din Transilvania în perioada interbelică de a lăsa caii de la stână liberi din primăvară până în toamnă. Toamna erau prinși cu arcanul de ori cu destulă dificultate, deoarece caii nu mai erau învățați cu omul.

La mijlocul secolului 20 când Ministerul Agriculturii din perioada respectivă a forțat mecanizarea agriculturii a început reducerea drastică a numărului de cai, uneori făcându-se excese prin sacrificarea unui număr foarte mare de cai.

Cai liberi din zona Muntelui Țarcu. Colecția TRB.

În anumite zone din Banat și Transilvania populația rurală a preferat să lase liberi acești cai pentru a-i salva de la nimicire. Așa încât periodic apăreau și dispăreau în anumite zone montane din Banat grupuri de cai resălbățiți.

Cai liberi din zona Muntelui Țarcu. Colecția TRB

Caii erau lăsați liberi fără a fi "împiedicați" la membre tocmai ca să se poată apăra de diverși prădători. Acest lucru a constituit avantajul lor de trăi separat de așezările umane.

În zona de munte a Banatului au apărut populații de Cai Liberi, fără să fie îngrijiți de cineva, în grupuri de 15-25 exemplare. Primele informații despre acești cai sunt din anii 80, ei provenind de la ciobani mai ales care îi lăsați liberi primăvara, la pășunat pe munte, iar toamna îi prindeau și-i utilizau pentru scopurile lor. O parte din acești cai scăpați de sub observația oierilor ajungeau din nou sălbatici (Matiuți M., 2008).

De cca. 15 ani se semnalează și în Delta Dunării un grup mare de Cai Resălbățiți pe grindul Letea. O parte din acești cai însă în fiecare toamnă sunt recuperați de localnici.

Pe Insula Simian de pe Dunăre trăiesc câteva zeci de exemplare de cai resălbățiți, despre care se cunosc deocamdată foarte puține lucruri.

ASINUL (*Equus asinus*)

Există sub cele două forme: *sălbatică* și *domestică*.

Originea asinului.

Termenul de măgar și asin desemnează același animal, cu deosebirea că măgar este pentru animalul domestic. Asinii trăiesc în sălbăcie pe continentul asiatic și african. În Africa întâlnim două specii diferite: *Asinul Nubian* răspândit în zona de Nord a Africii și *Asinul Somalez* care se găsește în Somalia și Etiopia. În Asia există trei forme sălbatice: *Kiangul*, *Onagru* și *Kulanul* (toate de culoare galbenă spre ocru).

Asinii sunt folosiți la diferite munci, mai ales în zonele montane și premontane, cu relief abrupt deoarece sunt foarte ascultători.

Originea măgarilor din România.

Pe teritoriul României au existat până în secolul 15 asini sălbatici.

Din datele publicate de-a lungul vremii, inclusiv în Analele Muzeului Banatului din Timișoara din perioada 1961-2009 reiese clar că proprietarii și crescătorii de oi din Transilvania și Banat până în mijlocul secolului 20 se foloseau numai de cai pentru transportul materialelor la stână și a produselor obținute de la oi și taurine la târguri.

Altfel se prezintă situația din Dobrogea, care până în anul 1878 a fost ținut stăpânit de Imperiul Otoman. În această regiune creșterea măgarilor era larg răspândită, fiind utilizați la diferite munci în grădini și vii, la cărat apa cu sacua, la transportul oamenilor sau a diferitelor produse. Sporadic în timpul domniilor fanariote au apărut în Valahia și exemplare de măgari aduși de negustorii greci de mărunțișuri.

După Primul Război Mondial, în Dobrogea și zona Bărăganului apar turme de oi aparținând crescătorilor macedonieni. Aceste turme erau însoțite și de măgari, cu origine probabilă din Balcani.

Până la mijlocul secolului 20 în Banat și Transilvania se consuma și laptele de măgăriță (astăzi sporadic) ca și medicament pentru diferite boli la oameni (tuse convulsivă). În alte țări europene, mai ales Franța și Italia din laptele de măgăriță se prepară cosmetice.

Descriere

Măgarii din România se caracterizează prin dezvoltare corporală mică. Conformație puțin armonioasă, uneori chiar grosolană.

Talia este 80-115 cm, iar greutatea corporală 100-200 kg.

Capul mare și cu profil drept sau convex, cu urechi mari și groase purtate lateral și ochii mici. Gâtul este subțire și orizontal, cu coamă scurtă. Trunchiul este masiv, grebănuș șters, spirea și șalele adesea convexe, crupă scurtă, strâmtă și teșită, toracele adânc, abdomenul voluminos și coada scurtă terminată cu un smoc de păr. Membrele sunt scurte, subțiri, fără *castane* la membrele posterioare, terminate cu copite cilindrice și foarte rezistente.

Prezintă următoarele culori: brun, brun roșcat, cafea cu lapte, negru, cenușiu, există și rar exemplare albinotice sau cu roba bălțată alb cu negru, brun sau gri. Cea mai răspândită culoare este cenușiu închis, la care se observă bine și particularitățile de culoare de pe linia superioară a trunchiului specifice măgarului. În general măgarii au regiunea botului, ochilor și abdomenul de culoare albă. Se găsesc exemplare de culoare complet neagră inclusiv în zona botului.

Măgarul este rezistent la intemperii, la lipsa de hrană, apă și la boli și are longevitate mare (25-35 ani).

Original MM

Colecția TRB

Original MM

Original MCL

OVINE ȘI CAPRINE

Poziția zoologică la ovine și caprine	121	Ile de France	142
Originea ovinelor	121	Lacaune	142
Producția de lână	121	Texel	143
Producția de lapte	123	Oaia Germană cu cap negru	144
Producția de carne	124	Oaia Germană cu cap alb	144
Tipuri morfologice la ovine și caprine	125	Friză	145
Diferențieri între rasele de ovine	125	Suffolk	145
Țurcana	126	Oaia Creață de Banat	146
Stogoșa	128		
Rațca	129		
Țigaie	130		
Țigaie cu cap negru de Teleorman	131	Caprine. Particularități morfologice	149
Merinos de Transilvania	132	Carpatina	150
Merinos de Palas	133	Alba de Banat	151
Merinos German de Carne	137	Saanen	152
Karakul	138	Alpină Franceză	153
Karakul de Botoșani	140	Boeur	154

POZIȚIA ZOOLOGICĂ LA OVINE ȘI CAPRINE

Regnul: **Animal**

Încrângătura: **Chordata**

Clasa: **Mammalia**

Familia: **Bovidae** (rumegetoare)

Subfamilia: **Caprinae**

Genul: **Ovis și Capra**

Grupul de specii: **Ovis (ovine)**

Grupul de specii: **Capra (capra sălbatică)**

Capre sălbatice: **Capra cu coarne răsucite** (*Capra falconeri*), **Capra Prisca**

(*Capra prisca*), **Capra de stâncă** (*Capra ibex*)

Capra Bezoar (*Capra aegagrus* – cel mai probabil ancestor) extinctă

Capra domestică (*Capra domestica*)

Capre resălbăticate Se întâlnesc în unele insule din Polinezia și Caraibe.

Ovine resălbăticate - Ovinele Soray din Insul Hirta.

ORIGINEA OVINELOR

Toate rasele actuale de ovine provin din *Muflon* (*Ovis ammon musimon* și *Ovis musimon*). Muflonul face parte din:

Ordinul: **Artiodactyla**

Familia: **Bovidae**

Genul: **Ovis**

Specia: **Ovis musimon**.

Are 6 subspecii:

1. **Muflonul mediteranean** (*Ovis m. musimon*) care trăiește în Corsica, Sardinia, Cipru și pe continentul European, inclusiv în România

2. **Muflonul anatolian** (*Ovis m. anatolica*) care se găsește în Turcia centrală și în rezervația montană Kompa Bozdag

3. **Muflonul transcaucazian** (*Ovis m. gmelini*) care trăiește în Caucaz, estul Turciei, nord-vestul Iranului

4. **Oaia roșie** sau **Arkal** (*Ovis m. orientalis arkal*) trăiește în Iran

5. **Muflonul de Isfahan** (*Ovis m. isphahanica*) trăiește în sud-estul Iranului

6. **Laristan** (*Ovis m. laristanica*) trăiește în sud-vestul Iranului în provincia Laristan.

Ovicaprinele au fost domesticate în urmă cu 8.000 ani î.Ch.

Muflon. Colecția TRB

PRODUCȚIA DE LÂNĂ

Lâna datorită însușirilor ei deosebite reprezintă un articol deosebit de important pentru industria textilă. Țesăturile din lâna sunt călduroase, ușoare, prezintă elasticitate, se vopsesc ușor și sunt rezistente.

La baza germenului epitelial are loc dezvoltarea embrionară a foliculilor piloși. Celulele stratului bazal prin înmulțire și aglomerare formează în final o papilă dermică și mugurii piloși. Prin mărirea în volum din mugurii piloși se formează bulbul pilos care va cuprinde ulterior și papila. În jurul

papilei celulele se înmulțesc, formându-se o matrice în celulele căreia începe procesul de cheratinizare.

Lâna poate absorbi substanțe acide, dar și substanțe alcaline. Soluțiile slab acide se folosesc la îndepărtarea impurităților din lâna în așa numitul proces de carbonizare (nu dizolvă lâna) influențând negativ rezistența, elasticitatea, tușeul și culoarea. Soluțiile alcaline au o acțiune degradantă asupra lânii.

Fibrele de lâna suferă o oarecare îngroșare dacă lâna este înmuiată în apă rece. Cheratina nu este solubilă în apă rece, dar menținerea ei timp de 24 ore duce la hidratare. Fibrele de lâna sunt degradate de apa fierbinte și de vaporii. Capacitatea de dizolvare și umflare a lânii crește sub acțiunea luminii.

Există mai multe categorii de fibre de lâna:

- *fibre subțiri și scurte*. Au finețea mai mică de 30 microni;
- *fibre groase și lungi*. Sunt cele cu grosimea de peste 35 microni și lungimea mai mare de 14 cm;
- *fibre intermediare*. Fac tranziția între fibrele scurte și subțiri și cele groase și lungi sub raportul însușirilor fizico-mecanice;
- *jarul*. Este format din fibre scurte și groase, fără proprietăți textile și se găsește pe față, urechi și extremitățile membrelor.

Fibrele de lâna se grupează în fascicule, acestea la rândul lor sunt adunate în *șuvicioare* care la rândul lor sunt adunate în *șuvițe*. Totalitatea șuvițelor formează *cojocul de lâna*.

Normele tehnice de încadrare a lânii pe calități în România sunt: Merinos (maxim 25 microni), Spancă (maxim 30 microni), Țigaie (maxim 37 microni), Stogoșă (maxim 45 microni), Țurcană (peste 45 microni).

Usucul reprezintă stratul de protecție al fibrei de lâna. Grosimea acestui strat este de 1-2 microni. Usucul este format din amestecul a două substanțe: *sebumul* secretat de glandele sebacee și *suintul* secretat de glandele sudoripare. Usucul de calitate se recunoaște prin aceea că are

consistență fluidă, umectează uniform fibra pe toată lungimea ei și este de culoare alb-gălbuie. Usucul de calitate slabă este grunjos, lipicios, nu acoperă toată întinderea fibrei și are culoarea portocaliu închis spre ruginie.

Defectele lânurilor pot fi determinate de factori genetici și negenetici. Printre defectele cele mai răspândite ale lânurilor fac parte: lâna împâslită, lâna neuniformă, lâna friabilă, lâna strangulată (gâtuită), lâna îngălbenită, lâna cu impurități vegetale, lâna alterată și codirea.

Produse din lâna. Original MCL

Produse de lâna. Original MCL

PRODUCȚIA DE LAPTE

Laptele de oaie are culoarea albă cu nuanță gălbuie; este opalescent și fără corpuri străine vizibile în suspensie. Are densitatea cuprinsă între 1,030-1,035, iar pH-ul este de 6,2-6,7. Gustul este dulceag și ușor aromat și are un miros specific, plăcut. Laptele de oaie este bogat în elemente minerale: calciu, sodiu, magneziu, fier, mangan, cupru, etc. și în vitamine: A, complexul B, C, D₂, D₃, E, K, PP.

În tabelul 2 este redată compoziția laptelui de oaie comparativ cu cea a altor specii (după Taftă, 1983).

Tabel 2 .

Compoziția chimică a laptelui de oaie comparativă cu cea a altor specii

Specia	Apă	S.U.	Grăsimi	Cazeină	Albumină globulină	Lactoză	Alte subst. organice	Subst. minerale
Oaie	80,8	19,2	7,5	5,0	1,0	4,5	0,1	0,9
Capră	88,0	12,0	3,5	2,4	0,8	4,4	0,1	0,8
Vacă	87,5	12,5	3,7	3,0	0,5	4,5	0,1	0,7
Bivolită	81,0	19,0	8,0	4,5	0,5	5,0	0,2	0,8
Raport oaie/vacă	-	1,5	2,0	1,6	2,0	1,0	1,0	1,28

Produse din lapte de oaie. Original MCL

Prelucrarea laptelui de oaie. Original MCL

Bulz. Original MCL

PRODUCȚIA DE CARNE

Carnea este de o calitate deosebită având un conținut bogat în aminoacizi esențiali, vitamine, enzime și săruri minerale. Din carnea de oaie se pot obține o gamă largă de mezeluri, pretându-se la o durată lungă de conservabilitate.

Carnea de oaie are și calități dietetice fiind recomandată în hrana convalescenților sau în cure de slăbire. Carnea de tineret ovin este de culoare roz pal și roșu închis la ovinele adulte. Se apreciază consistența cărnii, suculența, fibrilajul, gustul, mirosul și frăgezimea.

Pe animalul viu se apreciază masa corporală, configurația corporală și starea de îngrășare. Sacrificarea ovinelor se face doar în abatoare agreate de Comunitatea Europeană sau care să aibe autorizația de funcționare a Direcției sanitar-veterinare. După sacrificare se face aprecierea cantității și calitatea carcaselor și a cărnii.

Categoriile comerciale de carne sunt:

- *carne de miel de lapte* provine de la miei în vârstă de 4-6 săptămâni și o greutate corporală care variază între 8 și 22 kg (în funcție de rasă). Această carne este fragedă, cu gust plăcut și fără miros specific;
- *carne de miel de 100 zile* provine de la mieii născuți în lunile noiembrie-decembrie, care la aproximativ 13-16 săptămâni pot ajunge la greutatea corporală de 25 kg. Calitatea este mai bună decât la carnea obținută de la mielul de lapte;
- *carne de tineret la îngrășare* este furnizată de tineretul în vârstă de 6-7 luni și care are o greutate corporală de 30-40 kg. Carnea obținută este gustoasă, perselată, fragedă, suculentă, cu aromă plăcută, fără miros caracteristic și un conținut moderat în grăsime. Este cea mai solicitată la export;
- *carne de batal tânăr* provine de la berbecuții castrați. Față de carnea de la berbecuții necastrați, aceasta conține un procent ridicat de grăsime;

- *carne de batal adult* provine de la masculii castrați timpuriu și exploatați până la a II-III-a tundere pentru lână. Calitatea cărnii obținute este superioară;

- *carne de ovine adulte* provine de la oile și berbecuții reformați. În general această carne sub raport calitativ este inferioară față de celelalte categorii de cărnuri.

Starea de îngrășare se apreciază prin cântărire și prin palparea punctelor extreme de maniment pe spinare, șale, baza cozii, spate, capul pieptului și regiunea inghinală. Se presează depozitele de grăsime tari și elastice față de cele flasce și depresabile cu motilitate diferită. Femelele depun mai multă grăsime în regiunea șalelor și a spinării, iar berbecii în regiunea pieptului.

Pastramă de oaie. Original MCL

Sloi. Original MCL

TIPURI MORFOLOGICE LA OVINE ȘI CAPRINE

La ovine există trei tipuri principale de producție: *de lapte*, *de lână* și *de carne*. La aceste tipuri productive se adaugă și cele intermediare.

Tipul de lapte.

Are aspect exterior dolicomorf. Constituția este în general fină. Corpul este alungit. Gâtul este lung și subțire. Trunchiul este lung, potrivit de larg și de adânc, piriform. Musculatura este slab dezvoltată. Jigourile sunt slab dezvoltate. Ugerul este mare. Pielea este subțire și densă. La acest tip se încadrează rasele Friză, Țurcana, Lacaune.

Tipul de carne.

Are o conformație brevimorfă. Sunt în general oi masive cu greutate corporală mare. Osatura este solidă. Capul este larg și scurt, iar gâtul este scurt și gros. Linia superioară a trunchiului este dreaptă și largă. Are trunchiul adânc și larg. Jigourile sunt dezvoltate și descinse. Ugerul este mic. Membrele sunt scurte. Pielea este subțire și buretoasă, cu țesut subcutanat dezvoltat. În acest tip se încadrează în general rasele de carne englezești și unele ecotipuri ale rasei Țigaie.

Tipul de lână.

Scheletul este dezvoltat și osatura rezistentă. Constituția este robustă sau robustă spre fină (Taftă, 1995). Are formatul corporal intermediar între tipul de lapte și cel de carne, cel mai bine reprezentat fiind rasa Merinos. Aceasta prezintă o dezvoltare mare a osaturii și pielii, în timp ce stratul subcutanat și musculatura au dezvoltare medie. Pielea are dezvoltare mare. Pielea gâtului formează falduri bogate. Lâna este fină și uniformă, având extindere pronunțată pe extremități.

DIFERENȚIERI ÎNTRE RASELE DE OVINE PENTRU A FI RECUNOSCUTE

Principalele caracteristici pentru diferențierea raselor de ovine sunt:

Lungimea cozii: coadă scurtă și coadă lungă, coadă grasă (Karakul, Awassi, Chios); *rase Kurdiuk* (Gissari, Somali, Romanov, Finnish, Landrace);

Coarne: rase cu coarne, rase fără coarne sau coarne doar la mascul;

Urechii: variabilitate înaltă, lungi, late, blegi, erecte;

Hipertrofie musculară: la unele oi (callipyge, CLPG)

Docilitate, inteligență, caracter de turmă – depind de om

Finețea lânii

ȚURCANA

Origine și istorie

Locul de origine este Estul Europei.

Rasă străveche, rezistentă la boli și intemperii și adaptată pentru zona de munte. Se găsește de-a lungul Arcului Carpatin până în Slovacia. În ultimii ani se crește un număr mare în zona de câmpie în detrimentul altor rase de oi. Se crește pentru lapte, lână și piei.

Descriere

Oile au greutatea corporală de circa 35-40 kg, iar berbecii 45-65 kg.

Are următoarele varietăți de culoare:

- *albă*. Are lână și jarul de culoare albă. Uneori apar pigmentații parțiale sau totale pe cap și membre;
- *brumărie*. Buclajul la miel de caracterizează printr-un colorit argintiu-brumat cu nuanță albastruie. O dată cu înaintarea în vârstă această culoare se transformă într-un alb-cenușiu. Jarul păstrează culoarea buclajului de miel;
- *neagră*. Are lână și jarul de culoare neagră. Se găsește mai ales în Bucovina.

Original MM

Lâna la această rasă este mixtă compusă în general din *fibre groase și lungi* și *fibre subțiri și scurte*, la care se adaugă un procent variabil de *fibre intermediare*. Șuvițele au aspect conic, cu vârful ascuțit și de pe care apa se scurge ușor și din acest motiv rezistă la transhumanță.

Fibrele lungi au circa 25 cm lungime și 0,5-1 ondulații/cm, iar finețea este de 48-52 microni sau mai mult. Fibrele subțiri sunt de lungime 4-5 cm, având 2-3 ondulații/cm și finețe de 28-30 microni. Fibrele intermediare așa cum le spune și denumirea ocupă o poziție de mijloc între celelalte fibre.

Lâna se folosește la confecționarea de covoare, păături și stofe groase. Extinderea cojocului de lână este în general nesatisfăcătoare. Desimea lânii este slabă. Producția de lână este de circa 1,50-2,00 kg la femele și 3,00-4,00 kg la masculi. Randamentul la spălare este de 67%.

Durata lactației este de 5-7 luni, iar cantitatea totală de lapte este în medie 72 kg. Sunt exemplare ameliorate în această direcție care au producția de circa 125-210 kg.

Mieii obținuți din încrucișarea între oi Țurcane cu berbeci Karakul au pielicele apropiate ca aspect de Karakul.

Varietatea neagră. Colecția TRB

Această rasă este tardivă. Sporul mediu zilnic este de 180 g.
Prolificitatea este de 105%.
Practic ameliorarea la această rasă timp de sute de ani a rămas modestă.
Variabilitatea în cadrul rasei este mare, deoarece de-a lungul timpului
s-au adus diferite populații de oi cu lână groasă din zona Balcanilor.

Oaie cu gemeni. Original MM

Sălaș din Vestul României. Original MCL

Turmă de oi și capre în Hațeg. Original MCL

Berbec din Vălișoara. Colacția TRB

Mulsul oilor. Colecția Prof. Ing. Carmen Dan (Timișoara)

Colecția Prof. Ing. Carmen Dan (Timișoara)

STOGOȘĂ

Oaia Stagoșă reprezintă un produs de încrucișare între berbeci Țigaie și oi Țurcane. Aspectul exterior seamănă mult cu oaia Țurcană.

Lâna are aspect afânat în formă de stog cu şuvițele de circa 11-16 cm și vârful mai puțin ascuțit decât la Țurcană. Finețea lânii este de 37-46 microni.

Nu prezintă interes economic.

Colecția TRB

Original MCL

RAȚCA

Origine și istorie

Țara de origine este Ungaria.

Rasă veche maghiară având coarnele spiralate și foarte lungi. În România sunt cca. 2.000 ex.

Descriere

Rasa se utilizează pentru lapte, lână și producția de carne.

Lungimea minimă a coarnelor este de 50 cm pentru berbeci și 30 cm pentru oi și au formă de tirbușon.

Greutatea corporală la oi este de 45-50 kg, respectiv de 80-90 kg la berbeci. Exteriorul este corect și armonios și are mișcări rezezi.

Culoarea cojocului poate fi albă cu jarul brun deschis sau neagră și jarul negru. Șuvița este răsucită are lungimea de 30 cm și diametrul este de peste 42 microni. Randamentul la spălare este de 38-65%. Producția de lână este în medie de 3,30 kg.

Producția de lapte marfă este de 50-60 kg.

Rățca albă. Original MM

Rățca Neagră. Original MCL

Original MCL

ȚIGAIE

Origine și istorie

Rasă tipică pentru Câmpia Panoniei din România și Ungaria, se crește și în sudul european al Rusiei, Serbia, Croația și Bulgaria.

Este originară din Asia Minor și a ajuns pe teritoriul României pe ruta Balcanilor. Pe Monumentul de la Adamclisi se poate vedea un basorelief cu Tipul Vechi de Țigaie.

Este crescută pentru lapte, lână și carne.

Deși după origine Țigaia este o rasă de șes, în zona montană s-a format un tip aparte al acestei rase.

Țigaia din zona montană s-a format prin încrucișarea oilor Țurcane cu Țigăi transhumante și aclimatizarea lor în condiții de munte sau prin încrucișarea de absorbție Țigaie-Țurcană.

Descriere

Greutatea corporală la oi este de 40-42 kg, respectiv berbeci 70-75 kg.

Există mai multe varietăți de culoare:

- *bucălaie*. Cojocul este de culoare albă, iar jarul de pe cap și extremitățile membrelor sunt de culoare castanie;
- *ruginie*. Cojocul oilor adulte este de culoare deschisă, iar jarul are culoare ruginie;
- albă (*belă*). Cojocul și jarul au culoarea albă.
- *neagră*. Această varietate are atât cojocul, cât și jarul de culoare neagră.

Exteriorul la Țigaia de Munte este asemănător cu cel al Țigăii de șes, având talia și masa corporală ceva mai reduse. Sunt mai rezistente la condițiile aspre din zona de munte. Cea mai reprezentativă din zona de munte este *Țigaia Ruginie de Covasna*.

Lâna de la rasa Țigaie este semifină. Șuvițele de lână au aspect de râuri. Finețea lânii este de 26-30 microni. Firul de lână prezintă 3-4

ondulații/cm. Lungimea relativă a firului de lână este de 10 cm. Producția medie de lână la oi este 2,00-2,50 kg, iar la berbeci 4,20-5,50 kg.

Producția de lapte este de 90-120 kg.

Carnea provenită de la rasa Țigaie este de calitate deosebită, mai ales cea provenită de la varietățile bucălaie și neagră.

Sporul mediu zilnic este de 200 g.

Prolificitatea este de 110%.

Țigaie din Ungaria. Original MM

Original MCL

Țigaie tip de Arad. Original MM

Țigaie. Original MM

ȚIGAIA CU CAP NEGRU DE TELEORMAN (CARABAȘĂ)

Origine și istorie

Este crescută în sudul României, având originea în Balcani.

Descriere

Greutatea corporală la oi este de 55-68 kg și 80-120 kg la berbeci.

Capul este berbecat. Urechile sunt mari și blegi, acoperite în întregime cu jar negru. Gâtul este potrivit de gros. Trunchiul este lung, suficient de larg, cu jigouri descinse. Ugerul relativ mare.

Are cojocul de culoare albă și capul pigmentat.

Se exploatează pentru carne, lapte și lână.

Sporul mediu zilnic este de 280 g.

Prolificitatea este de 140%.

Cantitatea medie de lână este de 5,00 kg.

Original MCL

MERINOS DE TRANSILVANIA

Origine și istorie

Țara de origine este România.

S-a format prin încrucișări de absorbție a materialului ovin local cu Merinos Negretti și Merinos Rambouillet și mai târziu Merinos precoce, obținându-se un Merinos cu o variabilitate destul de mare în ceea ce privește talia și producțiile, dar bine adaptat condițiilor locale.

Descriere

Tipul morfoproductiv este pentru lână-carne.

Lâna este albă, iar jarul uneori este pigmentat.

Berbecii au o greutate corporală de 60-70 kg, iar oile 35-55 kg. Această rasă se caracterizează printr-o rusticitate pronunțată. Prezintă falduri ale pielii.

Original MM

Producția medie de lână de 4,00 kg. Finețea lânii este de 21-23 microni. Omogenitatea lânii este mediocră. Șuvițele sunt prismatice, cu cusătură încheiată și extindere în general bună. Lungimea firului de lână este de aproximativ 7 cm și prezintă un număr de 5-8 ondulații/cm. Randamentul la spălare al lânii este de 42%.

Producția medie de lapte este de 60-70 kg, dar sunt exemplare care dau producții de peste 100 kg.

Tineretul se pretează la îngrășare în sistem intensiv cu un spor mediu zilnic este de 220 g. Carnea este de calitate foarte bună.

Prolificitatea este de 115-122%.

Colecția TRB

MERINOS DE PALAS

Origine și istorie

Țara de origine este România.

Această rasă s-a format în prima jumătate a secolului 20. În anul 1897 se înființează Oieria Palas lângă Constanța, unde s-au adus din Franța de Prof. Locusteanu 10 berbeci și 20 oi din rasa Merinos precoce. După Primul Război Mondial s-au importat mai multe exemplare din rasele Merinos precoce, Rambouillet și Negretti din Ungaria, Germania și Franța. În perioada 1926-1930 s-au adus ovine de la renumitul crescător german Leutewitz. Pentru corectarea unor defecte de exterior și pentru o mai bună producție de lână s-au făcut încrucișări de infuzie cu Merinos de Vest, Caucazian și Merinos de Stavropol. În 1962 se înființează Stațiunea Experimentală Dobrogea. Rasa a fost omologată în 1962. După alte câteva reorganizări, din anul 2000 stațiunea a primit numele de Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Creșterea Ovinelor și Caprinelor Palas-Constanța.

Original Dr. Ing. Vicovan Petru

Descriere

Tipul morfoproductiv al tipului clasic este de lână-carne.

Berbecii au greutatea corporală de 90-100 kg, respectiv oile 57-65 kg.

Capul este potrivit de mare, cu profil drept sau ușor convex. Berbecii au coarne răscute elicoidal și cu vârful în afară, pot fi și ciuți. Oile în majoritate sunt ciute. Gâtul este potrivit de lung. Trunchiul este lung, larg și adânc; crupa largă și coastele lungi și bine arcuite. Membrele sunt potrivit de lungi, cu osatură puternică. Ugerul este simetric, globulos și potrivit ca mărime.

La majoritatea exemplarelor constituția este robustă și formatul corporal mezomorf. Pielea formează multe pliuri mici, iar pe gât există rezerve mari de piele sub formă de salbă și cravate.

Lâna are culoare albă sau alb-crem, este deasă, rezistentă, uniformă și elastică și îmbracă bine tot corpul. Este sub formă de șuvițe prismatice pe față; abdomenul este bine îmbrăcat, iar pe membre se extinde până la genunchi și jareți. Finețea lânii este de 20-25 microni. Firul de lână are lungimea de 7,5cm cu 7-8 ondulații/cm. Randamentul lânii la spălare este de 45%. Cantitatea medie de lână este de 4,00 kg.

Producția de lapte este de minim 45 kg/lactație.

Carnea la rasa Merinos de Palas este de foarte bună calitate.

În general oile Merinos nu se mulg, mai ales dacă se ia mielul de la ele, întărcă majoritatea.

Berbecuții se pretează bine la îngrășarea intensivă realizând sporuri medii zilnice de 220 g.

Prolificitatea este de 122-128%.

Merinosul de Palas actual diferă față de cel din jurul anilor 1980-1990.

Berbeci. Original Dr. Ing. Vicovan Petru

Berbec. Original Dr. Ing. Vicovan Petru

Rasa de lapte Palas.

A fost omologată în anul 2010.

Conformația corporală este specifică oilor de lapte.

Talia la oi este de 64-66 cm, respectiv la berbeci 67-68 cm. Greutatea corporală este de 89-90 kg berbecii, respectiv 56-58 kg oile.

Capul este lung, urechile mari și purtate lateral. Ambele sexe nu au coarne. Gâtul este suficient de lung, cu salbă normală. Trunchiul este alungit, trapezoidal. Pieptul este lung și profund, cu sternul proeminent. Ugerul este globulos și bine atașat, larg între membrele posterioare și cu mameloane largi potrivit de groase.

Producția de lână la oi este de 3,50 kg, iar la berbeci 4,00 kg cu finețea 35,2-36,3 microni.

Prolificitatea este de 133%.

Producția totală de lapte este de 176-210 kg. Durata lactației este în funcție de vârsta și numărul lactației; variază între 200-212 zile.

Tineret femel. Original Dr. Ing. Vicovan Petru

Conformatia ugerului. Original Dr. Ing. Vicovan Petru

Rasa de carne Palas

A fost omologată în anul 2012.

Capul este potrivit de lung și larg, gâtul scurt și fără cravată. Ambele sexe nu au coarne. Trunchiul este lung, larg și cilindric cu jigouri convexe.

Greutatea corporală a oilor variază între 60-65 kg, respectiv la berbeci 95-110 kg.

Sporul mediu zilnic este de 280-300 g. Randamentul la sacrificare este de 45-48%. Carnea nu are gust și miros specific

Produc carcase de calitate din clasele E, V și R. Prolificitatea este de 126-130%.

Berbec. Original Dr. Ing. Vicovan Petru

Oaie cu miel. Original Dr. Ing. Vicovan Petru

Rasa cu prolificitate ridicată Palas

Sporul mediu zilnic la tineret este de 173,35 g.

Prolificitatea la oile primipare este de 146%, respectiv la cele multipare 154%.

Berbecii după tuns au greutatea corporală medie de 74,58 kg, iar oile 50,22 kg. Ambele sexe nu au coarne.

Din cele 10 dimensiuni corporale de care depinde conformația corporală, lărgimea la umeri și la articulațiile coxofemorale de care depinde cantitatea de carne din carcasă se diferențiază net de cele de la rasa Merinos de Palas.

Berbec. Original Dr. Ing. Vicovan Petru

Oaie cu miei. Original Dr. Ing. Vicovan Petru

Turmă pe pășune la Palas Constanța. Colecția TRB.

***Material realizat cu contribuția Dr. Ing. Vicovan Petru
și Dr. Ing. Vicovan Adriana.***

MERINOS GERMAN DE CARNE

Origine și istorie

Țara de origine Germania.

Rasa are la bază ovine Merinos importate din Franța și ulterior Spania, începând cu secolul 18. Începând cu anul 1870 s-au făcut încrucișări între ovinele de rasă Merinos German cu Merinos Precoce Francez și cu rase de carne engleze. Numele rasei a fost dat în anul 1934. După al doilea Război Mondial s-au făcut încrucișări cu Merinos de Stavropol și Merinos Caucazian.

Descriere

Este o rasă specializată pentru carne cu lâna albă de tip merinos.

Greutatea corporală a berbecilor variază între 85-120 kg, respectiv la oi 60-70 kg.

Prolificitatea rasei este de 140-160%.

Carnea este de calitate excelentă.

Tineretul la îngrășat realizează sporuri medii zilnice de 400 g.

Original MM

Original MM

KARAKUL

Origine și istorie

Țara de origine este Republica Uzbekă.

Rasa formată într-o zonă cu temperaturi extreme vara și iarna și precipitații reduse acum cca. 900 de ani.

În țara noastră s-a importat pentru prima dată această rasă în anul 1910.

Din 1938 s-a introdus înșămânțarea artificială în practică la această rasă în crescătoriile de la Dulbaru Crețu (Buzău) și în Transilvania la Satu Mare, Sibiu și Arad datorită Institutului Național de Zootehnie. În anul 1937 România a exportat 1.100.000 bucăți pielele în valoare de 4 milioane de dolari (la valoarea de atunci).

Descriere

Rasa Karakul face parte din grupa zoologică *platyura* (coada groasă care are între 6,00-8,00 kg). Se mai numește și *Buchara*, după numele ținutului și orașului unde există exemplare deosebite sau *Astrahan* după numele orașului de la gurile fluviului Volga din Rusia, care odinioară a fost centru mondial comercial pentru pielele Karakul. În Europa centrul de prelucrare a pielelelor în secolul 19 și 20 a fost Leipzig.

Exteriorul la Rasa Karakul este tipic pentru oaia de stepă: picioare înalte și subțiri pentru a parcurge distanțe mari în căutare de hrană și apă în timpul secetei, grăsimea de la baza cozii reprezintă o rezervă pentru perioadele lipsite de hrană suficientă.

Talia este de 70 cm la berbeci, respectiv 65 cm la oi. Greutatea corporală este de 60-70 kg la berbeci, respectiv 40-50 kg la oi.

Capul este alungit, uscățiv, ușor convex (mai convex la cele kombar). Urechile sunt mari și blegi, acoperite cu jar scurt, lucios și mătășos (la fel și capul). Trunchiul este alungit, piriform, cu linia superioară ușor

ascendentă spre crupă. Coadă este lungă, cu un depozit adipos la bază, iar vârful se termină ca un apendice în forma literei S. Membrele sunt lungi, puternice, dar prezintă uneori defecte de aplomb (membre în X).

Este sensibilă la umiditate.

Producția de lapte marfă este de 60 kg.

Prezintă culorile: *neagră*; *brumărie-Shiraz*; *albă*; *comor*, *kombar* sau *maro* (determinată de amestecul fibrelor de culoare neagră spre maro închis sau deschis); *brilantie*; *alb uniform – sur* (la bază fibrele sunt brun închis spre negru, un sfert la vârf de nuanțe deschise); *argintie* (fibrele la bază sunt închise la culoare și cenușii-arginti la vârf); *aurie* (la bază fibrele sunt maro închis și spre vârf auriu deschis); *bronzată* (fibrele sunt maro închis la bază și bronzat spre vârf); *liliachie* (fibre maro la bază și portocaliu spre cenușiu la vârf); *platinată* (fibrele de culoare maro cu vârful platinat) și *chihlimbarie* (la bază fibrele sunt maro cu portocaliu spre vârf).

La berbeci producția de lână este de 3,50 kg și la oi 2,00 kg.

Valoarea pielelelor de la mieii sacrificați la 2-3 zile de la naștere constă în buclaj frumos, lucitor, rezistent cu același desen pe toată suprafața. Se preferă buclajul în formă de tuburi și de bob (buclă completă sau în valuri buclă incompletă). Haina obținută din aceste pielele se numește *astrahan*.

Carnea are un gust aparte, foarte agreată mai ales de la tineretul până la 10 luni, fără mirosul specific de oaie.

Fătările gemelare sunt importante, deoarece în acest caz un miel este reținut pentru reproducție, iar celălalt se sacrifică pentru pielică.

Prolificitatea rasei Karakul este de 105-125%. S-a încercat creșterea prolificității prin încrucișare cu rasa Romanov, dar pielelele obținute nu au mai avut aceeași calitate.

Miei Karakul Negru. Original MM

Colecția Dr. Ing. Cristinel Gigi Șonea

Miei Karakul Comor. Original MCL

Fig. 15.—Mulgerea oilor Caracul la moșia A. V. Synadino

Fotografie veche 1927. Colecția TRB.

RASA KARAKUL DE BOTOȘANI

Origine și istorie

Țara de origine este România.

A fost omologată în 1986 ca rasă la Stațiunea de Cercetare a Ovinelor și Caprinelor Popăuți.

S-a format din încrucișarea Karakul cu Țurcană Neagră și Karakul cu Țurcană Brumărie locală în nordul Moldovei.

Karakul Comor. Colecția Dr. Ing. Cristinel Gigi Șonea

Descriere

Berbecii au o masă corporală de 65 kg, respectiv oile 40-50 kg.

Exteriorul este asemănător cu cel al rasei Karakul.

Producția de pielicele reprezintă cea mai importantă producție al acestei rase (care se recoltează în primele 3 zile de viață a mielului). Caracteristicile pielicelelor sunt: culoarea și *nuanța*; *indici de calitate a fibrelor* (lungime, finețe, mătăsozitate); *indici de calitate ai fibrelor* (tip,

formă, dimensiune) și *indici de calitate a buclajului* (mărime, uniformitate, desime, rezistență).

Culorile care au fost create sunt brumăriu și maro în principal. Din anul 2010 există Karakul roz, adică sub acțiunea razelor solare reflecțiile sunt roz. Această varietate s-a obținut din încrucișările între Brumăriu și Maro. Lâna prezintă mai puțină importanță. Este o lână groasă și mixtă, la fel ca și la Țurcană. Oile au o producție de lână 2,00 kg, respectiv berbecii 2,40-3,40 kg. Randamentul la spălare al lânii este de 55-60%.

Producția de lapte total este de 80-96 kg, iar de lapte muls 40 kg.

Ponderea caracterelor economice este: pielicele 40%, lapte 10%, carne 50%.

Tot la Popăuți se pregătește omologarea unei rase de oi de carne prin încrucișare între Karakul și Oaia cu cap negru germană și a uneia de lapte prin încrucișarea dintre rasa Karakul și Friză.

Importanța pentru această rasă este în general limitată la zona Moldovei.

Karakul Negru. Colecția Dr. Ing. Cristinel Gigi Șonea

Tineret Karakul. Colecția Dr. Ing. Cristinel Gigi Șonea

Tineret Karakul. Colecția Dr. Ing. Cristinel Gigi Șonea

Turmă pe pășune. Colecția Dr. Ing. Cristinel Gigi Șonea

Colecția Dr. Ing. Cristinel Gigi Șonea

ILE DE FRANCE

Origine și istorie

Țara de origine este Franța.

S-a format în secolul 19 prin încrucișări între rasele Dishley, Rambouillet și Leicester la Stațiunea de Cercetări Alfort. Herd-book-ul rasei este din anul 1922.

Descriere

Rasă de oi masivă crescută pentru producția de carne, dar și de lână.

Nu are coarne.

Este o foarte bună mamă și este recunoscută ca având fătări facile.

Lâna are finețea de 26-29 microni, iar şuvița are lungimea de 8-9 cm.

Producția de lână este de 6,00-7,00 kg la berbeci, respectiv 4,00 kg la oi.

Greutatea corporală la oi este de 70-90 kg, respectiv berbecii 110-150 kg.

Randamentul la sacrificare este ridicat.

Sporul mediu zilnic la tineretul aflat la îngrășat este de 380 g.

Prolificitatea este de 160%.

Colecția TRB

LACAUNE

Origine și istorie

Țara de origine este Franța.

S-a format în zona Munților Lacaune din departamentul Tarn (Franța).

Începând cu anul 1870 selecția a fost orientată spre producția de lapte.

Standardul rasei a fost prezentat în anul 1902. Herd-book-ul datează din anul 1947.

Există două tipuri: unul specializat pentru lapte, iar celălalt pentru carne.

Original MCL

Descriere

Tipul de lapte are capul fin, alungit, profilul ușor arcuit, acoperit cu peri albi, lucioși și fini. Urechile sunt orizontale. Nu are coarne.

Greutatea corporală a berbecilor este de 80-100 kg, respectiv a oilor 60-75 kg. Talia este de 80 cm la berbeci, respectiv 70 cm la oi.

Lâna este de culoare albă și acoperă doar partea superioară a trunchiului.
Producția de lână este 1,50-2,00 kg.
Producția de lapte este de 250-300 kg în 180 zile lactație, laptele având 5,20% proteină și 8,00% grăsime. Se folosește la fabricarea tradiționalelor brânzeturi Roquefort.
Prolificitatea rasei este 150%.

Original MM

TEXEL

Origine și istorie

Țara de origine este Olanda.

Are la bază oi locale încrucișate cu Leicester și Lincoln.

Descriere

Este o rasă cu cojocul alb și coada scurtă.

Oile au greutatea corporală de 70-90 kg, respectiv berbecii 110-140 kg.

Scheletul este fin, coastele arcuite și crupa ridicată.

Capul este mare, larg, cu urechi lungi purtate lateral și ușor ridicate. Gâtul este gros. Trunchiul este scurt. Membrele au lungime medie. Ongloanele sunt de culoare neagră. Jigoul este extins în jos.

Lâna lipsește pe cap și pe membre, acestea fiind acoperite cu un jar scurt de culoare alb mată. Lâna are finețea de 27-30 microni. Șuvița are o lungime de 10-15 cm. Oaia are producția de lână de 4,50 kg, respectiv 5,00-6,00 kg la berbec.

Este o rasă de carne cu prolificitatea cuprinsă între 172 și 200%.

Sporul mediu zilnic pentru tineretul aflat la îngrășat este de 400 g.

Carcasa are un procent relativ scăzut de seu.

Exemplare din Belgia. Original MCL

OAIA GERMANĂ CU CAP NEGRU

Origine și istorie

Țara de origine este Germania.

Rasă formată în secolul 19, având la bază oi locale din Prusia de Est și Westphalia, încrucișate cu rase englezești de carne: Oxford, Suffolk, Hampshire. Numele rasei a fost dat în anul 1922.

Descriere

Este o rasă specializată pentru producția de carne.

Berbecii au greutatea corporală de 110-130 kg, iar oile 70-90 kg.

Producția de lână este 4,00-4,50 kg la oi, respectiv 5,00-7,00 kg la berbeci; este de tip crossbred. Finețea lânii este de 35 microni.

Sporul mediu zilnic este de 420-450 g.

Prolificitatea rasei este de 120-180%.

Original MM

OAIA GERMANĂ CU CAP ALB

Origine și istorie

Țara de origine este Germania.

Descriere

Este o rasă de carne.

Berbecii ating greutatea corporală de 120-150 kg, respectiv femelele 80-100 kg.

Producția de lână este 5,00-7,00 kg. Lâna este albă și este de tip crossbred.

Prolificitatea rasei este de 180-200%.

Original MCL

FRIZĂ DE LAPTE

Origine și istorie

Țara de origine este Germania.

Rasă specializată pentru producția de lapte.

Are două varietăți de culoare: albă și neagră.

Descriere

Capul este mare, acoperit până la ceafă cu jar fin. Trunchiul este mijlociu spre mare. Membrele lungi și uscățive sunt acoperite cu jar alb lucios.

Coada este lungă și acoperită numai cu jar.

Greutatea corporală la berbeci este de 120-130 kg, respectiv oile 70-89 kg.

Producția de lână este de 4,50 kg. Lâna este de culoare albă și este de tip crossbred.

Producția de lapte este de 500-700 kg cu 6,0-7,0% grăsime.

Prolificitatea rasei este de 200-280%.

Original MCL.

SUFFOLK

Origine și istorie

Țara de origine este Anglia.

Este o rasă specializată pentru producția de carne rezultată din încrucișare raselor Norfolk și Southdown. Prima înregistrare a fost în 1797 și a primit numele oficial în anul 1886.

Descriere

Capul este lung. Pe cap există un jar fin, lucios, de culoare neagră, la fel și pe membre de la genunchi și jaret în jos. Coarnele lipsesc la ambele sexe. Trunchiul este destul de adânc, lung, larg și are musculatura bine dezvoltată. Jigourile sunt descinse. Membrele sunt potrivit de lungi. Aplomburile sunt corecte.

Greutatea corporală la oi este de 84 kg, respectiv berbecii 130 kg.

Cojocul este compact, des, cu şuvițe albe și scurte. Culoarea lânii este albă, dar nu este exclusă prezența fibrelor negre sau castanii.

Valorifică foarte bine pășunea și se adaptează la orice condiții.

Sporul mediu zilnic al tineretului la îngrășat este de 400 g.

Calitatea cărnii și randamentul la sacrificare sunt deosebite.

Este foarte populară în SUA unde s-a perfecționat un tip American cu trunchiul mai lung și vid substernal mai mare, având greutatea corporală de 150-200 kg berbeci, respectiv 100-120 kg oile.

Original MCL

Exemplar la Expo Arad. Original MCL

OAIA CREAȚĂ DE BANAT

Origine și istorie.

În secolul 18 când au venit coloniști din Austria în Banatul Timișoarei au adus cu ei animale printre care și ovine. Mulți dintre coloniști erau originari din zona Salzburg unde se crește Waldschaf și grupul de rase Steinschaf. Oile respective s-au încrucișat cu oile locale din zona Balcanilor.

Ovine Waldschaf și Alpine Steinschaf Raumberg- Gumpenstein (Austria).

Original MM

Această populație de ovine cunoscută și sub numele de Oaie Creață de Caransebeș se deosebește de rasa Țurcană. Asupra acestei populații s-au efectuat studii de specialitate de un colectiv al Facultății de Medicină Veterinară Timișoara condus de CS II dr. Ing. Matiuți Marcel și au fost prezentate la Simpozionul anual DAGENE de la Hațeg aprilie 2010.

Informațiile au fost culese în perioada 1999-2009 și s-au efectuat măsurători corporale și aprecieri asupra producțiilor mai ales asupra celei

de lână pe un număr de 385 exemplare. Datele au fost comparate cu cele deținute în Baza de date asupra raselor pe cale de extincție aflată la Timișoara.

Oaie Creață din Munții Poiana Ruscăi. Colecția TRB

La Asociația Transilvanian Rare Breeds s-a făcut comparația cu rasa Oaia de Pădure Sălbatică din Austria de la Centrul Raumberg-Gumpenstein de Prezervare a Rezervelor de Gene și cu rasa Cickta din Parcul de Protejare a Rezervelor de Gene de la Hortobagy (Ungaria). Denumirea de Cickta este în limba maghiară pentru aceeași rasă Waldschaf. Cele mai concludente ar fi fost testele ADN.

Descriere.

Exteriorul este armonios, cu osatura fină.

Capul este uscățiv, cu urechi alungite purtate lateral. Ca și Rațka, Oaia Creață de Banat are incisivii mai lungi decât la Țurcană din această cauză se pot rupe mai ușor. Numai masculii au coarne răsucite în formă de melc. Membrele sunt uscățive cu ongloane rezistente.

Se exploatează în mod deosebit pentru lapte din care se fabrică diverse produse lactate tradiționale de calitate deosebită. Aceasta și datorită

pășunilor cu compoziție floristică foarte bună din arealul respectiv. După al patrulea sau al cincilea miel oile sunt reformate. Producțiile obținute de la această populație, care ar fi avut toate calitățile să fie numită rasă, sunt compatibile cu cele obținute de Waldschaf din Austria și Cickta din Ungaria așa cum se observă în tabelul 3.

Tabelul 3

Producțiile comparate ale populației de Oaie Creață de Banat cu rasele din care provine (după Matiuți M., 2010)

Specificare	Oaia Creață de Banat	Waldschaf	Cickta
Producția de lână (kg)	1,5-2,3	1,4-2,7	1,5-2,5
Lungimea șuviței (cm)	18-20.2	17-19	17-20
Finețea lânii (microni)	38-43	39-46	37-45
Producția de lapte după înțărirea mieilor (kg)	60-70	65-80	62-73

Există și exemplare cu producția de lapte marfă de 80-85 kg. La Oaia Creață de Banat lactația durează până în august adică cca. 6 luni. Laptele de la această rasă se pretează foarte bine pentru fabricarea produselor lactate tradiționale. Acest lucru reprezintă un câștig economic important pentru crescători bănațeni.

În Banat în zona Munții Poiana Ruscăi în prima săptămână după Paști se face Măsuratul oilor, laptele se apreciază în oca (1 oca = 1,4 l). După fiecare oca, la primul lapte se calculează pentru găleți (1 găleată are 12 l). Primul lapte se termină în iunie. La a doua mulsoare (măsurat) se face pe jumătate de oca de oaie, iar la a treia pe un sfert de oca. Oile la care se face controlul se mulg seara și a doua zi la amiază. După terminarea

mulsului, sunt pregătite mâncăruri cu specific păstoresc (friptura de miel, balmoș cu mămăligă, mămăligă cu lapte, cârnați, țuică fiartă, etc.).

Pe vremuri existau tradiții deosebite ale crescătorilor de oi, astăzi practic dispărute, cu mici excepții în Munții Poiana Ruscăi. Pentru a obține o cantitate de lapte cât mai mare la *Măsuratul oilor* proprietarii își păzeau ei înșiși oile în noaptea dinainte de *Măsuratul oilor*, apoi le mulgeau ei. Din primul lapte al stânei se prepara un caș care se împărțea între proprietarii oilor. Fiecare familie deținătoare de animale care dau lapte, pregătește un colac rotund în care se pun ouă roșii. Două persoane din familie (de obicei copii) *trag colacul* sub oaie, împărțindu-l în două. După ceea se unge animalul aceasta semnificând purificarea sa. Crescătorii care au până la 15 oi se numesc ortaci. Ortacii sunt cei care plătesc un cioban. Șeful stânii este cel care are cele mai multe oi. De obicei în zona Munților Poiana Ruscăi se face o brânză sărată, cu consistența mai mare decât telemeaua din alte zone.

Producția de lână este cu cca. 20% mai mare decât la rasa Țurcană. Șuvițele de lână au formă ușor spiralată. Cojocul este cu extindere slabă și este de culoare albă. Jarul este alb sau maroniu închis.

Uni crescători apreciază că la această populație de ovine carnea ar avea o calitate ceva mai bună decât la Țurcană.

Temperamentul este foarte vioi.

Este rezistentă la condițiile de mediu, suportând bine variațiile de temperatură, nu este pretențioasă la furajare și de asemenea este rezistentă la boli.

În afară de rusticitate se caracterizează și prin prolificitate bună 115% și calități materne deosebite.

În Banat meseria de crescător de oi este din ce în ce mai rar întâlnită și datorită faptului că zona montană se depopulează de oameni. Se impune conservarea acestei rase în pericol de extincție.

Oaia Creață de Banat se găsește în zona Hațeg și spre Munții Poiana Ruscăi, exemplare valoroase găsindu-se de exemplu la Petroșnița.

La Stațiunea de Cercetări pentru Ovine și Caprine de la Caransebeș s-a creat ecotipul *Creață de Caransebeș* cu următorii indici: producția de lapte 165-194 kg/lactație, durata lactației 200-210 zile, greutatea corporală a milelului la fătare 3,50-4,00 kg, grăsime în lapte 7,5-8,2%. Producția de lână este de 2,30-3,50 kg. Fecunditatea este de 95-98% și prolificitatea 115-120%. Greutatea corporală a oilor este 45-50kg, respectiv 70-75 kg berbecii.

Există și un alt ecotip de *Petroșani* sau *Breze*, având cojocul mai rar decât la celelalte ecotipuri.

B. — Interiorul stânei din Petroșnița.
Intérieur du chalet à Petroșnița.

Fotografie veche 1927. Colecția TRB

CAPRINE

Caprinele se exploatează pentru carne, lapte, piei, păr și alte utilizări în agricultură. Sunt animale care se întrețin foarte ușor și se adaptează la diferite sisteme de întreținere. Nu sunt pretențioase la furajare, consumând un sortiment bogat de plante în diferite stadii de vegetație, furaje grosiere, plante lemnoase - arbustiere. Sunt rezistente la boli.

Laptele de capră reprezintă un aliment cu deosebite calități nutritive și dietetice, cu un coeficient de digestibilitate ridicat. Se recomandă consumul acestui lapte, deoarece este indemn pentru tuberculoză și leucoză.

Are o compoziție chimică complexă; 3,50-5,50% grăsime, având o cantitate mai mare de acizi saturați esențiali decât cel de la carnea de vacă. Substanța grasă se prezintă sub formă de globule de dimensiuni mai mici de 10 microni, uniform dispersate de culoare albă. Fosfolipidele sunt în proporție de 0,038%, colesterolul 18-39 mg/1.000 ml, proteine 3,00-4,60%, lactoza 3,80-5,00%, elemente minerale (calciu, fosfor, potasiu, magneziu, etc.) 0,70-0,90% și vitamine A, D, B₆, B₁₂. Laptele de capră are un gust și miros specifice, fiind influențat de gustul și mirosul plantelor consumate sau de igiena adăpostului sau a mulsului.

Din laptele de capră se pot prepara multe sortimente de brânzeturi și lactate.

Carnea tineretului este succulentă, cu fibra musculară fină, cu gust plăcut și este lipsită de depuneri de grăsime. Randamentul acestora la sacrificare este de 50-52%. La sacrificare randamentul caprinelor adulte este de 40%.

Din carnea de capră se prepară numeroase sortimente de mezeluri.

De la unele rase de capre se obține o cantitate importantă de păr și puf cca. 600-1.000 g, folosit la confecționarea de țesături, șaluri, etc.

În industria de marochinărie pielea caprinelor este deosebit de apreciată datorită multiplelor ei calități: rezistență, elasticitate, suplețe, aspect

plăcut, greutate mică. Pentru piei caprinele se recomandă a fi sacrificate toamna.

Din coarne și din oase se obține o făină bogată în substanțe proteice.

Gunoii de capră reprezintă un îngrășământ natural valoros, cu putere de fertilizare asemănătoare celui de ovine.

PARTICULARITĂȚI MORFOLOGICE

Din punct de vedere anatomic la caprine există deosebiri față de oaie: osul frontal este mai convex, fosele nazale mai scurte și mai drepte, fosele lacrimale și glandele interdigitale lipsesc, simfaza occipitoparietală formează un triunghi, simfaza parieto-frontală (o linie dreaptă, cu o inserție a cepilor osoși) este mai apropiată.

CARPATINA

Istorie și origine

Țara de origine este România.

Rasă autohtonă rustică, cu o mare variabilitate în ceea ce privește dezvoltarea corporală și producția de lapte. Din efectivul de caprine crescute în România rasa Carpatină reprezintă cca. 70%.

Descriere

Constituția este robustă.

Talia este de 57-65 cm. Greutatea corporală medie este de 32-44 kg la ied și 38-56 kg la țap.

Capul este alungit și prezintă coarne. Trunchiul este îngust și cu musculatura slab dezvoltată. Glanda mamară este bine dezvoltată. Membrele sunt rezistente și cu osatură puternică.

Pilozitatea este abundentă, iar firul de păr este lung.

Există mai multe varietăți de culoare gri, roșcată, neagră, albă și bălțată.

Producția medie de lapte este de 230 kg cu 5,30% grăsime.

Tineretul supus îngrășării realizează sporuri medii zilnice de 170-180 g.

Prolificitatea este de 150-160%.

Este o rasă rustică, rezistentă.

Colecția TRB.

Colecția TRB

ALBA DE BANAT

Origine și istorie

Țara de origine este România.

Este rasa care crește cu precădere în Banat. S-a format prin încrucișarea femelelor din populațiile locale cu masculii din rasele Saanen și Nobila Germană albă.

Descriere

Este specializată pentru producția de lapte.

Constituția este fină.

Talia este de 60-65 cm la iede și 62-78 cm la țapi. Greutatea corporală la iede este de 55 kg, respectiv țapul 75 kg.

Capul este alungit și fin. Gâtul este lung și subțire. Poate să aibă sau nu coarne. Trunchiul este piriform și în general îngust. Glanda mamară are o dezvoltare bună. Membrele sunt cu osatură puternică și cu aplomburi corecte.

Părul este scurt și de culoare albă uniformă.

Producția de lapte este de 480-530 kg cu 4,40% grăsime.

Prolificitatea este de 250%. Sunt destul de frecvente fătările cu câte 3-4 iezi.

Original MM

Original MCL

Original MM

SAANEN

Origine și istorie

Țara de origine este Elveția.

Este cea mai cunoscută rasă de lapte specializată pentru lapte în întreaga lume.

S-a format în secolul 19 în Cantonul Berna. În această țară reprezintă cca. 30% din efectivul de capre.

Descriere

Constituția este fină spre robustă. Are exteriorul de referință pentru caprinele specializate pentru producția de lapte.

Greutatea corporală la țapi este de 75-90 kg, respectiv la iede 55-70 kg.

Capul este fin și îngust, iar gâtul lung și oblic. Poate să prezinte coarne sau nu. Trunchiul este solid, compact, având în general linia superioară corectă. Crupa este largă și teșită. Ugerul este foarte bine dezvoltat. Membrele sunt potrivit de lungi, subțiri, cu osatură puternică și unghi tari. Părul este scurt, de culoare alb uniform.

Producția medie de lapte este de 750 kg laptecu 3,20% grăsime, cu recordul de 3.500 kg.

Prolificitatea este 200%.

A luat parte la formarea multor rase specializate pentru lapte în numeroase țări, inclusiv în România unde a stat la baza Caprei Albe de Banat.

Original MM

Original MCL

Exemplare din Belgia. Original MCL

Exemplar din Belgia. Original MCL

ALPINĂ FRANCEZĂ

Origine și istorie

Țările de origine sunt Franța și Elveția,

Este crescută pentru lapte și este bine adaptată condițiilor montane.

Descriere

Greutatea corporală a țapilor este 60-70 kg, respectiv iede 45-60 kg.

Exteriorul este tipic raselor specializate pentru lapte, având capul fin, gâtul subțire, trunchi îngust piriform, cu ugerul dezvoltat.

Culoarea este brună cu unele zone centrifuge de culoare închisă, inclusiv pe linia superioară a trunchiului.

Producția de lapte este de 700 kg cu 3,50% grăsime.

Tineretul la îngrășat are un spor mediu zilnic de 200 g.

Original MM

Original MCL

Turmă de Alpină Franceză și Saanen. Colecția TRB

RASA BOEUR

Origine și istorie

Țara de origine este Africa de Sud.

Rasă formată de coloniștii olandezi (Boeur - fermier). În Europa a început importul la mijlocul secolului 20.

Descriere

Rasa este specializată pentru producția de carne.

Greutatea corporală este de 90-100 kg la țapi, respectiv 65-75 kg la iede.

Capul este convex, are coarne, gâtul este gros. Trunchiul este compact, cu mase musculare evidente.

Culoarea părului este albă și de lungime medie, iar capul și gâtul este brun-roșcat.

Femelele sunt mame bune, cu temperament liniștit.

Carnea este succulentă și de calitate.

Original MM

SUINE

Poziția zoologică la suine	157
Originea suinelor	157
Mistrețul	158
Tipurile morfologice la suine	159
Marele Alb	161
Landrace	162
Landrace German	163
Landrace Belgian	164
Edelschwein	165
Duroc	166
Hampshire	167
Pietrain	168
Mangalița	170
Bazna	173
Negru de Strei	174
Alb de Banat	175
Hibridi între porcul domestic și mistreț	175

POZIȚIA ZOOLOGICĂ LA SUINE

Încrângătura: **Vertebrate**

Clasa: **Mamifere**

Ordinul: **Ungulate**

Subordinul: **Paricopitate**

Familia: **Suidee**

Subfamilia: **Suine**

Genul: **Sus**

ORIGINEA SUINELOR

Suinele au fost printre primele specii domesticate în două mari centre unul asiatic și celălalt european.

Domesticirea s-a făcut treptat prin capturarea și creșterea în captivitate a exemplarelor sălbatice. Porcul domestic s-a desprins ca specie aparte din marea familie a suideelor, care cuprinde mai multe subfamilii, cu genuri diferite dintre care numai unul singur - genul *Sus* - a dat naștere speciei domestice.

FAMILIA SUIDAE cuprinde toate formele de porci existente atât sălbatice cât și domestice, ele grupându-se în 3 subfamilii: **Taiasuine**, **Babirusine** și **Suine**.

Subfamilia Taiasuine este reprezentată prin porci care trăiesc numai în stare sălbatică, în America de Sud și Centrală. Printre acești reprezentanți se numără porcul *Pecari* care aparține genului *Dicotyles-torquatus*.

Pecari. Este de talie mică (având mărimea unui purcel domestic în vârstă de 3-4 luni), corpul este acoperit cu păr des, aspru de culoare brună, cu guler alb în partea posterioară a regiunii gâtului. Membrele posterioare au numai 3 degete (în loc de 4), din care două servesc la sprijin și unul suplimentar. În regiunea lombo-sacrală prezintă o glandă ce secretă un lichid urât mirositor, pe care animalul îl elimină ca mijloc de apărare.

Stomacul prezintă 3 compartimente spre deosebire de celelalte suidee care au un singur compartiment. Profilitatea este scăzută (2-3 purcei), scroafa având doar 2-3 perechi de sfârcuri. Carnea are gust și miros neplăcut.

Subfamilia Babirusine cuprinde porci care trăiesc în stare sălbatică în insulele din Arhipelagul Malaez. Reprezentanții acestei subfamilii sunt **Sus Celebensis** și **Sus-Babirusa**, aceasta din urmă având anumite caracteristici deosebite de ale celorlalți porci din familia Suidee. Trunchiul este cilindric și zvelt, sprijinit pe membre înalte. Este lipsit de păr. Masculul în starea adultă are caninii superiori foarte dezvoltăți, încât străbat în sus maxilarul respectiv, crescând curbat spre regiunea frunții ca niște coarne de cerb. Scroafa produce un singur purcel la fătare, având o singură pereche de sfârcuri. Carnea acestor porci este consumabilă.

Subfamilia Suine În această subfamilie intră cei mai numeroși porci existenți, fiind cuprinși în mai multe genuri, dintre care cele mai importante sunt: **Phacochoerus**, **Potamochoerus** și **Sus**.

Genul Phacochoerus este reprezentat de **Porcul african cu negi**.

Genul Potamochoerus este reprezentat prin două specii **Potamochoerus larvatus** și **Potamochoerus penicilatus**, care trăiesc sub formă sălbatică în Africa.

Genul Sus cuprinde 3 specii sălbatice, care sunt fecunde între ele și anume: **Sus-scroafa** reprezentată de mistrețul european, **Sus-vittatus** și **Sus-verrucosus** reprezentată prin mistrețul asiatic care trăiește sub diferite forme în continentul respectiv.

Babirusa. Original MCL

Pecari. Original MCL

MISTREȚUL (*Sus scrofa ferus*)

Este un animal masiv, cu trunchiul ușor aplatizat lateral și cu membre scurte. Are râțul alungit bine adaptat pentru scormonit pământul în căutarea rădăcinilor, bulbilor, tuberculilor.

Culoarea este brună cenușie sau brun roșcată până la aproape neagră. Pe linia superioară a trunchiului prezintă un păr lung, aspru care se numește coamă.

Talia măsoară 80-95 cm, iar coada măsoară 15-20 cm. Trunchiul are 120-170 cm lungime. Greutatea corporală variază între 70-200 kg.

Mirosul și auzul sunt foarte fine. La masculi, începând din al treilea an de viață se dezvoltă așa numita *platoșă*, adică o îngroșare a pielii în zona laterală, toracală prin dezvoltarea hipodermei în detrimentul stratului de grăsime care dispare.

Este principalul strămoș al raselor actuale de porcine.

Mediul în care îl întâlnim este în pădurile întinse de foioase și de amestec, stufărișurile, plaurii, uneori în lanurile întinse de cereale de la malul mării până în zona montană.

Este omnivor și consumă aproape tot ce este comestibil la suprafață și în sol.

Perioada de împerechere este decembrie-ianuarie. Gestația durează 110-115 zile. Fată în aprilie-mai un număr de 6-10 purcei, care vor sta până la vârsta de 6 luni alături de mama lor.

Ciurda sau *cârdul* este format din scroafa cea mai bătrână, împreună cu urmașele acesteia, cu scroafele sterpe, godacii și purceii. Vierii tineri sunt acceptați în cârd până la vârsta de un an. Aceștia din urmă formează apoi grupe de 3-4 vierii tineri. Vierii puternici și cei bătrâni sunt solitari.

Spre deosebire de porcii domestici mistrețul este mai activ în timpul serii, mai rapid și este un bun înotător.

Trofeul este constituit din colții recoltați de la mascul. Trofee neconvenționale sunt: colții de scroafe, părul din coamă, blănurile și busturile.

Colecția TRB

Trofee colți de mistreț. Original MM

Trofeu bust. Original MM

TIPURI MORFOLOGICE LA SUINE

La suine se disting trei tipuri principale și anume: *tipul de carne*, *tipul de grăsime* și *tipul mixt*.

Tipul de carne. În principal se deosebesc trei tipuri de porcine pentru carne: *tipul European*, *tipul pentru Bacon* și *tipul de carne American*.

Tipul European

Se caracterizează printr-o dezvoltare mare a corpului. Constituția acestui tip este fină spre robustă sau robustă. Lungimea corpului este mai mare decât perimetrul toracic cu 15-20 cm. Capul este potrivit de mare și cu fruntea largă. Linia superioară a trunchiului este dreaptă sau convexă. Spetele sunt largi și musculoase. Trenul posterior este mai dezvoltat decât cel anterior. Membrele sunt puternice. Pielea este fină, netedă, elastică și acoperită cu un păr fin, neted, uniform repartizat pe cap.

Rasele reprezentative pentru tipul morfoproductiv de carne sunt: Marele Alb, Pietrain, Edelschwein.

Porcul pentru Bacon. Porcinele din cadrul acestui tip de producție se caracterizează printr-un corp foarte lung și cu o bună dezvoltare a trenului mijlociu. Are 1-2 perechi de coaste în plus. Trenul posterior este foarte bine dezvoltat, dând un aspect piriform. Șunca este largă, lungă, adâncă și cu nucleul cărnos bine evidențiat. Capul este de mărime mijlocie, dar pare mai mic din cauza lungimii trunchiului. În general, trenul anterior este mai puțin reprezentativ pentru dezvoltarea de ansamblu a corpului. Spetele sunt bine dezvoltate și îmbrăcate în musculatură. Spinarea, șalele, crupa sunt lungi, bine îmbrăcate în musculatură, linia superioară a trunchiului fiind de cele mai multe ori dreaptă. Landrace este cea mai reprezentativă rasă pentru acest tip.

Rasele de porcine specializate pentru producția de carne din SUA prezintă o conformație aparte. Conformația acestor animale se caracterizează prin faptul că prezintă un corp cilindric cu lungimi mari, adâncimea trunchiului redusă, iar linia superioară a trunchiului este convexă. Datorită lungimii mari a trunchiului, fiind înalte pe picioare se sprijină pe vârful unghiilor, având așa numitul *mers în pensă*. Crupa este pronunțat oblică. Musculatura membrilor posterioare este foarte bine dezvoltată. La aceste rase șuncile posterioare pe lângă faptul că sunt lungi, adânci și largi. Această conformație este caracteristică animalelor tinere, la cele adulte cresc dimensiunile de lărgime și de adâncime (de exemplu: Duroc, Hampshire).

Tipul de grăsime.

Se caracterizează prin lungimi reduse, lărgimi și adâncimi foarte bune. Capul este potrivit de mare, adânc și cu o foarte bună dezvoltare a ganașelor. Spinarea și șalele sunt scurte, largi și convexe. Crupa este teșită și descinsă. Abdomenul este dezvoltat și are linia superioară

convexă. Această conformație este caracteristică raselor de porci din Balcani (rasa Mangalița).

Tipul mixt carne- grăsime.

Porcinele care se încadrează în acest tip au o talie mijlocie și o foarte bună proporționalitate a dezvoltării celor trei părți ale corpului, a dimensiunilor de lungime, lățime și adâncime ceea ce face ca ele să se prezinte cu un exterior armonios, cu forme pline care sunt plăcute la vedere. În general lungimea corpului este egală cu perimetrul toracic. Conformația armonioasă a acestor suine se asociază cu constituția robustă.

Capul este scurt și cu concavitate accentuată.

Trunchiul este potrivit de lung, mai larg și mai adânc. Crupa este bine dezvoltată și ușor oblică.

Membrele sunt potrivit de lungi, bine conformate și rezistente.

MARELE ALB

Origine și istorie

Țara de origine este Anglia.

Rasa Marele Alb are o răspândire foarte largă pe glob, fiind numărul unu utilizat în industria genetică animală. Este specializată pentru producția de carne.

Pe lângă creșterea în rasa curată Marele Alb a servit la formarea dirijată a multor rase apărute ulterior în diferite țări (Edelschwein în Germania, Chester-White în SUA, Alb Ucrainean de Stepă, etc.). Această rasă a fost utilizată la încrucișări de absorbție cu porcinele indigene din diferite țări, ameliorându-le.

Descriere

Porcinele din rasa Marele alb sunt de talie și masă corporală mare, robuste și viguroase. Prezintă un format corporal mezomorf dreptunghiular, cu trunchiul lung, cilindric și bine îmbrăcat în musculatură.

Capul este potrivit de mare și bine proporționat. Urechile sunt de mărime mijlocie orientate în sus și înainte și purtate lateral. Gâtul este potrivit de lung, larg, musculos și cu adâncimea potrivită. Trunchiul prezintă linia superioară ușor convexă. Grebănul, spinarea și șalele sunt de lungimi potrivit de largi și bine îmbrăcate în musculatură. Spetele sunt largi și musculoase. Coastele sunt bine arcuite. Lungimea corpului este mai mare ca perimetrul toracic. Crupa este lungă, largă și bine îmbrăcată în musculatură. Jamboanele sunt lungi, largi și bine descinse. Membrele sunt potrivit de lungi, relativ groase și fără defecte de aplomb. Ongloanele sunt rezistente.

Pielea este de culoare alb-roză, densă și bine întinsă. Părul este drept, alb, uniform repartizat pe corp și bine așezat pe corp.

Marele Alb atinge dezvoltarea corespunzătoare reproducției la vârsta de 8 luni, ca de altfel și alte rase precocce din grupa celor perfecționate. Procentul de fecunditate al rasei este foarte mare (92-95%).

Prolificitatea rasei este de asemenea dintre cele mai ridicate în raport cu altele cca. 11-12 purcei la o fătare.

Este o rasă care se pretează la exploatare în complexe industriale. Se adaptează foarte bine la condiții de climă și de exploatare diferite. Este un animal rezistent la stres.

Sporul mediu zilnic este de 800 g.

Atinge greutatea corporală de 100-110 kg la 165 zile. La maturitate vierii ating greutatea corporală de 320 kg, respectiv scroafele 280 kg.

La Stațiunea de Cercetări pentru Porcine Periș Marele Alb a realizat la vârsta de 185 zile greutatea corporală de 107-114 kg, având un spor mediu zilnic de 600 g. Stratul mediu al slăninei este de 14-16 mm, iar procentul de țesut muscular 54-56%.

Carnea este de foarte bună calitate.

Capacitatea de alăptare este de 42 kg lapte.

În încrucișări industriale această rasă este folosită ca rasă maternă.

Original MM

Hibrid comercial Marele Alb x Landrace. Original MM

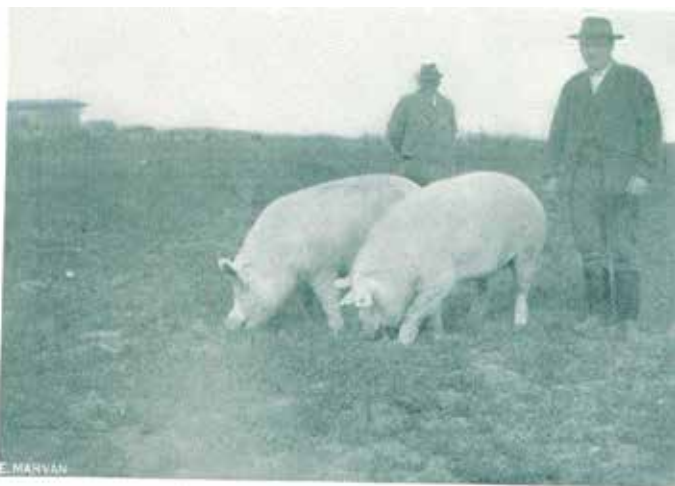

Fig. 18. — Premiul de campionat, Vierf large white, născut 1926 Aprilie.
Prețul 550 Pengö bucata.

Fotografie veche 1927. Colecția TRB

LANDRACE

Origine și istorie

Țara de origine este Danemarca.

S-a format în perioada anilor 1850-1900 prin încrucișarea raselor locale cu Marele Alb și a fost recunoscută oficial ca rasă în anul 1907. S-a importat pentru prima dată la noi în țară din Canada, apoi în mod succesiv din Anglia, Suedia și ulterior efective ceva mai reduse din Polonia. Este specializată pentru bacon.

Descriere

Constituția este robustă spre fină.

Capul este redus ca și volum, iar profilul capului este ușor concav, aproape drept. Urechile sunt mari și aplecate. Gâtul este de lungime potrivită. Linia superioară a corpului este dreaptă sau ușor convexă. Trunchiul este foarte lung. Trenul posterior este mult mai dezvoltat decât cel anterior. Spinarea și șalele sunt lungi, suficient de largi și cu musculatura dezvoltată. Crupa este aproape orizontală, lungă largă și bine îmbrăcată în musculatură. Șuncile sunt lungi, bine descinse, largi și adânci, iar musculatura foarte bine dezvoltată. Membrele sunt potrivit de înalte, cu osatura fină și rezistente.

Pielea este fină, de culoare alb-roz, bine întinsă pe corp, iar părul este alb, neted, de desime potrivită spre rar.

Rasa Landrace este considerată una dintre cele mai precoce rase de porci. Datorită precocității accentuate scroafele Landrace se pot da la reproducție după vârsta de 8 luni sau când ating greutatea corporală de 115-130 kg.

În fermele de selecție pentru reproducție se recomandă a se da numai scroafele ce au ajuns la vârsta de 9-10 luni și sunt bine dezvoltate.

Sporul mediu zilnic este de 700 g.

Proporția de carne în carcasă fiind de 75%. Raportul carne:grăsime din carcasă este de 2,3:1. Capacitatea de alăptare este de 43 kg. Este o rasă rezistentă la stres.

Original MCL

Original MM

LANDRACE GERMAN (WEST LANDRACE)

Origine și istorie

Țara de origine este Germania.

A primit acest nume în anul 1968, deoarece rasa are la bază Landrace Danez și Landrace Olandez.

Este o rasă specializată pentru bacon.

Descriere

Porcinele din această rasă sunt de talie mijlocie spre mare, de culoare albă și cu o conformație asemănătoare altor tipuri de Landrace față de care are trunchiul mai scurt și mai adânc.

Capul este redus ca volum și cu profilul aproape drept. Urechile sunt mici și blegi. Gâtul este potrivit de lung. Trunchiul are linia superioară ușor convexă. Grebănul, spinarea și șalele sunt potrivit de lungi și bine îmbrăcate în musculatură. Au dimensiunile de lărgime ceva mai mari și par mai masive decât alte tipuri de Landrace. Crupa este ușor oblică, lungă, largă și bine îmbrăcată în musculatură. Jamboanele sunt bine dezvoltate, remarcându-se dimensiuni bune de lărgime, adâncime și lungime. Membrele sunt potrivit de lungi cu scheletul bine evidențiat și rezistent. Culoarea este alb uniformă pe întreaga suprafață a corpului.

Sporul mediu zilnic este de 820 g.

Este o rasă cu randament ridicat la îngrășare. Carcasele sunt cu multă carne de calitate superioară. Grosimea stratului de slanină variază între 8 și 12 mm.

Atinge greutatea corporală de 100-110 kg la vârsta de 170 zile.

Greutatea corporală a vieelor la maturitate este de 315 kg, respectiv de 270 kg la scroafe.

Are o linie stabilă la stres (DLS – Deutsche Landrasse Saumlinie).

Original MCL

Original MCL

LANDRACE BELGIAN

Origine și istorie

Țara de origine este Belgia.

S-a format în perioada 1960-1970. Este o rasă specializată pentru bacon.

Descriere

Este de talie mijlocie spre mare.

Capul este redus ca volum și cu profilul ușor concav. Urechile sunt mari și blegi. Gâtul este potrivit de lung, cu adâncime și lărgime și bine îmbrăcat în musculatură. Trunchiul este alungit (mai scurt față de Landrace Danez), potrivit de larg și adânc; este foarte bine îmbrăcat în musculatură. Spata este foarte bine îmbrăcată cu musculatură. Spinarea și șalele sunt lungi și largi și sunt foarte bine îmbrăcate cu musculatură. Crupa este lungă, largă și musculoasă. Jamboanele sunt foarte bine dezvoltate ca lărgime, lungime și adâncime. Membrele sunt potrivit de lungi, puternice cu osatură bine dezvoltată și fără defecte de aplomb.

Pielea este de culoare alb-roză, elastică și bine întinsă pe corp. Părul este alb, neted și potrivit de des. Culoarea este albă uniformă.

Prolificitatea este de 10-11 purcei.

Capacitatea de alăptare este de 35-40 Kg.

Atinge greutatea corporală de 100 kg la vârsta de 175 zile.

Sporul mediu zilnic în perioada de testare este de 650 g.
În general proporția de carne din carcasă este de 55%.
Este o rasă mai pretențioasă la condițiile de furajere și întreținere.

Original MCL

EDELSCHWEIN

Origine și istorie

Țara de origine este Germania.

Rasa Edelschwein se mai numește și *Porcul Nobil German*.

S-a format din încrucișarea raselor locale cu rasa Marele Alb în principal, dar și cu Mijlociul Alb la începutul secolului 19. A fost declarat rasă în anul 1901 cu prilejul expoziției zootehnice de la Halle (Germania).

În România s-a importat pentru prima dată după Primul Război Mondial în Banat, în zona Brașovului și în Bucovina. Este rasa care a participat în paralel cu Albul Mijlociului la formarea Albului de Banat.

Descriere

Această rasă se caracterizează prin talie și masă corporală mijlocie, culoare albă asemănătoare în general cu rasa Marele Alb față de care are lungimi mai mici și adâncimi ceva mai mari.

Este de tip morfoproductiv de carne.

Capul este de mărime mijlocie spre mare, iar profilul este ușor concav. Urechile sunt de mărime medie, purtate în sus și lateral. Gâtul este potrivit de lung, larg și adânc. Trunchiul este lung, larg și suficient de adânc. Spinarea și șalele sunt lungi largi și bine îmbrăcate în musculatură. Crupa este ușor oblică, lungă și largă. Jamboanele sunt largi și cărnoase. Membrele sunt potrivit de lungi și au scheletul rezistent.

Pielea este de culoare alb-roză și bine întinsă pe corp. Părul este alb și neted, ceva mai bogat ca la Marele alb.

Prolificitatea este de 10,3 purcei, respectiv capacitatea de alăptare 40-43 kg.

Sporul mediu zilnic în perioada de îngrășare este de 840 g.

Greutatea corporală a vierilor la maturitate este de 320 kg, respectiv a scroafelor 280 kg. Atinge greutatea corporală de 110 kg la 165 zile.

Carnea este de calitate foarte bună. Raportul carne: grăsime din carcasă este de 1,7-1,8:1. Randamentul la sacrificare este ridicat.

Original MCL

DUROC

Origine și istorie

Țara de origine este SUA.

S-a format în statul New-Jersey prin încrucișarea unor rase de culoare roșie începând cu anul 1849. În nord-estul SUA s-au format astfel trei rase de culoare roșie: Jersey Red și Red Duroc în statul New-York și Red Berkshires în statul Connecticut. Acestea au fost unite sub numele de Duroc-Jersey. Ulterior s-a folosit și rasa Tamworth din Anglia.

Este o rasă tipică de carne, având o conformație corporală armonioasă, precocitate bună și este rezistent la condițiile de întreținere și furajare.

În România a fost importat pentru prima dată în anul 1968.

Descriere

Constituția este robustă.

Capul este potrivit de mare și bine proporționat. Urechile sunt de mărime medie, purtate în sus și înainte. Gâtul este potrivit ca lungime; bine îmbrăcat cu musculatură. Trunchiul este cilindric, lung și potrivit de larg. Spata este musculoasă și largă. Spinarea și șalele sunt lungi și bine îmbrăcate în musculatură. Crupa este lungă, largă și bine îmbrăcată în musculatură. Jamboanele sunt foarte bine dezvoltate. Membrele sunt potrivit de lungi și rezistente. Pielea este ușor pigmentată, elastică și bine întinsă. Părul este potrivit de des, neted și bine atașat de corp.

Culoarea este roșcată, preferându-se nuanța vișinei coapte.

Din anul 1987 există și Duroc Alb.

Prolificitatea rasei este bună, obținându-se la o fătare 9-10 purcei.

Capacitatea de alăptare este de 43 kg la scrofițe și 46 kg la femele adulte.

Sporul mediu zilnic la tineretul din această rasă este de 850 g.

Greutatea corporală la maturitate la vieri este de 350 kg, respectiv scroafele 300 kg.

De la rasa Duroc se obțin carcase mari cu carne de calitate superioară. Proporția de carne în carcasă este de 55%. Raportul carne:grăsime din carcasă este de 2,45:1.

Datorită calității deosebite a carcasei, această rasă este utilizată la încrucișări industriale pe linie paternă.

Se pretează bine la creșterea în sistem gospodăresc față de alte rase specializate pentru carne cu rezultate bune. Este o rasă rezistentă la stres.

Original MM

Original MM

HAMPSHIRE

Origine și istorie

Țara de origine este SUA.

Este o rasă specializată pentru producția de carne care s-a format în secolul 19 din rasa Saddleback din Germania importat în anul 1825 primind numele de *Thin Ring Hog*, care a fost schimbat în anul 1904 în Hampshire. La noi în țară a fost importat pentru prima dată în 1968.

Descriere

Are talia mijlocie spre mare și o conformație corporală specifică raselor specializate pentru producția de carne caracterizându-se printr-o dezvoltare armonioasă, proporțională, cu țesutul muscular bine dezvoltat mai ales pe trenul posterior.

Capul este potrivit de mare și cu profilul aproape drept. Urechile sunt mici spre medii, purtate în sus. Gâtul este potrivit de lung și bine îmbrăcat în musculatură. Trunchiul este lung cu lărgime și adâncime potrivite și este de formă cilindrică. Spinarea și șalele sunt lungi, largi și cu musculatură bine dezvoltată. Crupa este pronunțat oblică, lungă, largă și musculoasă. Jamboanele sunt foarte bine dezvoltate, musculoase și bine rotunjite. Membrele au lungime potrivită, cu osatura dezvoltată și rezistentă.

Pielea este pigmentată cu excepția brâului. Părul este potrivit de des, neted și uniform repartizat. Culoarea este neagră cu brâu alb a cărui lățime variază. Există și linii de culoare albă (mai ales canadiene și suedeze).

Prolificitatea rasei este de 9-10 purci la o fătare. Capacitatea de alăptare este în medie de 35 kg.

Este o rasă precoce, care realizează un spor mediu zilnic de 700-800 g.

Greutatea corporală la maturitate a vierilor este de 320 kg, respectiv la scroafe 280 kg.

Produce carcase mari cu carne de calitate superioară. Grosimea stratului de slănină este mai uniformă decât la rasa Duroc fiind în medie de 21-23 mm. Raportul carne: grăsime din carcasă este de 3:1.

Este o rasă rezistentă care se adaptează bine la diferite sisteme de creștere.

Se utilizează la încrucișările industriale pe linie paternă în vederea obținerii unor produși cu carcase de calitate superioară.

Original MCL

Original MCL

PIETRAIN

Origine și istorie

Țara de origine este Belgia.

S-a format în localitatea Pietrain (regiunea Brabant) prin încrucișarea rasei Bayeux cu rasa Berkshire și a fost declarată rasă în anul 1920.

După anul 1950 rasa Pietrain s-a răspândit mult atât în țara sa de origine, dar și în cele mai multe țări cu o zootehnie avansată. În țara noastră s-a importat începând cu anul 1959.

Este o rasă specializată pentru producția de carne.

Descriere

Este de talie mijlocie. Prezintă un format corporal mezomorf-compact, cu lungimi potrivite, lărgimi bune și o foarte bună dezvoltare a musculaturii.

Capul este potrivit de mare, larg și cu profil ușor concav. Urechile sunt de mărime mijlocie, purtate oblic înainte și ușor lateral. Gâtul este scurt, larg și adânc. Trunchiul este de lungime mijlocie și larg. Grebănul, spinarea și șalele sunt potrivit de lungi, dar foarte bine îmbrăcate în musculatură.

Pieptul este larg și musculos. Crupa este ușor oblică, lungă, largă și foarte bine îmbrăcată în musculatură. Șuncile sunt foarte bine dezvoltate ca lungime, lărgime, adâncime și cu gamba bine îmbrăcată în musculatură. Membrele sunt de mărime medie. Osatura este fină, dar rezistentă.

Culoarea este albă bălțată cu negru uneori și cu pete roșcate sau poate fi alb uniform.

Prolificitatea rasei este de 9 -10 purcei. Capacitate de alăptare este de 38-41 kg.

Sporul mediu zilnic în perioada de testare este de 700 g.

Atinge greutatea corporală de 95 kg la 180 zile.

Proporția de carne în carcasă este de 60%. Raportul carne: grăsime din carcasă este de 2:1. Însușirea cea mai valoroasă a acestei rase este aceea de a avea mai mare cantitate de carne în raport cu grăsimea.

Se folosește ca și linie paternă în încrucișările industriale, având un conținut redus de grăsime și un randament ridicat la sacrificare. Tipul german este apreciat deoarece este stabil la stres, dând carcace cu conținut ridicat în carne și calitate foarte bună a acesteia.

Transmite produșilor obținuți din încrucișările cu alte rase, calități cum sunt mărimea șuncilor, precum și cantitatea mai mare de carne în raport cu grăsimea.

Original MM

Original MCL

Duroc x Pietrain. Original MCL

MANGALIȚA

Origine și istorie

Locul de origine este Transilvania.

Mangalița s-a format în localitatea Chisineu Criș (județul Arad) prin încrucișarea porcului de Salonta cu Porcul Sârbesc de Șumadia și porcul Bakony în secolul 19.

În anul 1911 cca. 85% din efectivul de porci a Ungariei (inclusiv Transilvania) o constituie Mangalița. În Muntenia, Mangalița a fost introdusă în 1860 în Comuna Ohaba din județul Gorj, proprietar fiind Săvoiu. De aici s-a răspândit în toată Oltenia.

În 1936 în Transilvania existau 736.259 exemplare, în Vechiul Regat 146.005, iar în Bucovina 205 exemplare.

În 1938 existau în Transilvania mulți crescători cu efective de 200-300 exemplare. Pe teritoriul României au apărut ferme foarte mari care aparțineau de exemplu Societatea Danubiana (Cetățuia – Vlașca), Eforia Spitalelor Civile – în numeroasele crescătorii și mai ales din Bălțile Dunării, Ferma Brateș (Covurlui). Inclusiv statul român s-a implicat în creșterea și selecția rasei în unele stațiuni experimentale ale Institutului Național Zootehnic.

Este de tip morfoproductiv pentru grăsime.

Descriere

Cele mai importante varietăți ale rasei Mangalița sunt **Mangalița blondă** (culoarea alb-gălbuie și cu pielea pigmentată), **Mangalița roșie** și **Mangalița abdomen de rândunică** (negru cu alb). Toate trei sunt rase diferite conform testelor ADN. Din anul 2010 există în Ungaria și **Mangalița neagră**.

Îmbrăcămintea piloasă este abundentă, fiind formată din perii propriu-ziși mai groși și mai lungi și din puful alcătuit din fire scurte și mai crețe.

Gradul de ondulație a părului variază: putând fi foarte creț sau alteori sub formă de așchie de rindea mai ales pe părțile superioare și laterale ale corpului. Firul de păr poate avea lungimea de 6-11 cm, iar cele de puf de 0,5-4,5 cm. Puful (mai ales în timpul iernii) cade prin năpârlire în lunile mai-iunie și este înlocuit cu altul de culoare mai albicios din cauza unei mai pronunțate dezvoltări a măduvei.

Capul este potrivit de mare și profil ușor concav. Urechile sunt de mărime mijlocie. Gâtul este scurt, gros și adânc. Trunchiul are linia superioară convexă. Are grebănul, spinarea și șalele scurte, dar largi. Toracele este bine dezvoltat și coastele bine arcuite. Crupa este teșită și îngustă. Jamboanele au o dezvoltare relativ bună. Membrele sunt scurte și subțiri. Pielea este groasă și ușor pigmentată, iar culoarea pigmentului este în funcție de varietate.

Purcii se nasc cu părul neted, de culoare cenușie cu dungi mai închise, dispuse longitudinal, având o robă vărgată și tigrată. Acest atavism dispare după 2-3 săptămâni și este moștenit de la *Sus-scrofa-ferus*.

Nu este pretențioasă față de hrană mulțumindu-se cu pășunea obișnuită, cu jirul și ghinda pădurilor, pe care le asimilează mai bine decât alte rase și sunt obișnuiți să pășuneze în grup. Scroafele cu purcei pot deveni agresive.

Prolificitatea este redusă. Numărul de 4-8 purcei la o fătare este frecvent; scroafele au doar 10 sfârcuri. Capacitatea de alăptare a scroafelor este de 25 kg.

Sporul mediu zilnic în perioada de îngrășare este de 500 g.

Vierii la maturitate ating greutatea corporală de 350 kg, respectiv scroafele 300 kg.

Raportul carne: grăsime din carcasă este de 1,2:1.

A fost declarată în anul 1998 *Rasa de porci a anului* în Uniunea Europeană.

Este o rasă semiprecoce care se pretează foarte bine pentru creșterea în sistem ecologic.

Grăsimea obținută de la porcii la îngrășat datorită compoziției sale mai sănătoase și de calitate mult superioară decât la alte rase de suine, având procentul de acizi grași saturați mai ridicat decât la alte rase.

Carnea este de calitate deosebită, având grăsimea intramusculară sub forma unor bobite mici ca de struguri, grăsimea fiind astfel repartizată în cât îi conferă un marmorat cărnii. Se servește în foarte multe restaurante din Europa aproape la fel ca și carnea de vânat, fiind considerată o delicată.

În Ungaria Mangalița blondă se crește în patru linii, cea roșie în trei linii și abdomen de rândunică în trei linii.

Mangalița Blondă de la Kozard (Ungaria). Original MCL

Mangalița Roșie. Original MCL

Purcei. Original MCL

Mangalița Abdomen de rândunică. Colecția TRB

Original MM

Mangalița îngrășată. Original MM

Mangalița din Serbia. Original MCL.

Produse din carne de Mangalița. Original MCL

Mangalița Neagră. Original Szabo P. (Ungaria), 2020

BAZNA

Origine și istorie

Țara de origine este România.

S-a format în secolul 19 în localitatea Bazna din Transilvania și face parte din grupa raselor autohtone formate în urma unor încrucișări efectuate între rasele Mangalița și Berk. În harta zootehnică din 1930 s-a prezentat înlocuirea ei cu rasa York, deoarece nu avea performanțe economice și nu era stabilă genetic.

Tipul productiv este de carne și grăsime.

Descriere

Rasa Bazna este de talie mijlocie, având culoarea neagră cu un brâu alb pe trenul anterior.

Capul este potrivit de mare și profil concav (tipul berkoid) sau ușor concav (tipul mangaloid). Urechile sunt de mărime mijlocie și purtate înainte. Gâtul este potrivit de lung spre scurt, gros și adânc. Trunchiul prezintă linia superioară ușor convexă. Grebănul, spinarea și șalele sunt potrivit de lungi. Crupa este ușor oblică și bine îmbrăcată în musculatură. Membrele sunt de lungime medie cu osatură bine dezvoltată.

Părul este neted, bine așezat pe corp și uniform repartizat pe întreaga suprafață a corpului. Pielea prezintă pigmentație numai în zona corpului unde culoarea este neagră.

Producția de purcei este de 8 la fătare și 7 la înțârcare. Capacitatea de alăptare de 35-40 kg.

Este o rasă cu reproducție sezonieră în perioadele martie-aprilie și septembrie-octombrie.

Rasa Bazna se pretează atât pentru îngrășarea timpurie de la vârsta de circa 3 luni până la greutatea corporală de 100-110 Kg, cât și pentru cea mixtă de la 5-6 luni până la greutatea corporală de 140-150 kg.

Carnea este de foarte bună calitate.

Se pretează excelent pentru o creștere economică în gospodăria tradițională.

În România se crește doar într-o singură linie.

Bazna de la Turda. Colecția TRB

Fig. 30. — Vier bazna.

Fotografie veche 1927. Colecția TRB

NEGRU DE STREI

Origine și istorie

Țara de origine este România.

Porcinele Negru de Strei a rezultat din încrucișarea porcilor Stocli cu cei din rasa Cornwall și cu rasa Mangalița Neagră începând cu anul 1870, iar după Primul Război Mondial și cu rasa Berk.

Descriere

Părul este de culoare neagră, cu peri netezi uneori ușor buclat pe fețele laterale ale corpului. Ca exterior porcul Negru de Strei se aseamănă bine cu Marele Negru (Cornwall) având însă o talie mai mică și fiind mai puțin precoce.

Greutatea corporală a scroafelor adulte este aproximativ de 150-160 kg la vârsta de 2 ani, iar a vierilor de aceeași vârstă este de 170-180 kg.

Porcul Negru de Strei este puțin pretențios la hrană și adăpostire. Prolificitatea la scroafe este de 8,2-9,2 purcei la o fătare. Scroafele au o bună capacitate de alăptare.

Colecția TRB

ALB DE BANAT

Origine și istorie

Țara de origine este România.

Sub denumirea de Alb de Banat este cunoscută populația porcină de culoare albă formată în Banat. Nu mai reprezintă însă o populație atât de uniformă și de sine stătătoare datorită încrucișărilor masive cu alte rase încrucișări în urma cărora tipul morfologic și producția specifică s-au schimbat încât despre un porc Alb de Banat se poate vorbi doar la trecut.

Descriere

Porcinele din această populație sunt de talie mijlocie, cu aptitudini pentru producția mixtă și cu o conformație asemănătoare Mijlociului Alb.

Pielea este de culoare alb-roz și este bine întinsă. Părul este neted și bine atașat de corp. Culoarea albă este uniformă.

Se găsește sporadic în unele gospodării din Banat.

Colecția TRB

HIBRIZI ÎNTRE PORCUL DOMESTIC (*SUS SCROFA DOMESTICUS*) ȘI MISTREȚ (*SUS SCROFA FERUS*)

Mistrețul fiind o specie poligamă, prezintă în condiții normale un surplus de masculi, peste numărul necesar fecundării scroafelor. Acest surplus de vieri, care formează masa flotantă masculină parcurge distanțe mari în căutarea de femele, uneori împerechind femele de porci domestici. Despre acești hibrizi există informații puține în literatura de specialitate. Acești hibrizi apăreau sporadic până în anul 1995, când a început o adevărată afacere ca localnicii să aibe cât mai mulți astfel de hibrizi. Acest lucru s-a datorat cererii mari pentru repopularea unor zone unde se practică vânătoarea inclusiv în străinătate sau de către grădinile zoologice.

Cercetări asupra hibrizilor fost efectuate în anii 2005-2009 pe raza comunei Bârzava județul Arad (Matiuți M., A. T. Bogdan și Matiuți C., 2010). Trupurile de pădure fiind aproape de vetrele satelor atunci când porcii domestici sunt la pășune scroafele în călduri atrag vierii de mistreți. De exemplu porcii din Conop sunt scoși fie iarna, fie vara în fiecare zi pe pășunea din apropiere. Datorită faptului că nu sunt supravegheați și datorită numărului mare de mistreți din zonă, împerecherile între porcul domestic și mistreț nu pot fi evitate. Din împerecherea acestora rezultă hibrizi care sunt crescuți în ultimii ani în număr variabil de exemplare. Prin observații sistematice, zona fiind vizitată de mai multe ori, s-au cules numeroase date despre hibrizii rezultați între porcul domestic și mistreț. Pentru documentație a fost confecționat un vast material de fotografii și filmări.

Descriere

Hibrizii sunt în ansamblu animale cu trunchiul mai scurt, dar înalte pe picioare.

Capul este alungit (ceva mai larg decât la mistreț, cu râțul lung și profil foarte ușor concav). Vierii au colții lungi și puternici. Ochii sunt mici. Urechile sunt în general scurte, mai largi, erecte și au un ușor balans. Gâtul este lung și mai subțire. Trunchiul are o dezvoltare ceva mai mare în partea anterioară decât în partea posterioară, având lungimea la majoritatea exemplarelor împreună cu capul de 150-170 cm. Este acoperit cu peri groși, tari, aspri și abundenți, cu lungime de 6-10 cm. Pe linia superioară a gâtului perii alcătuiesc așa numită *coamă*. Regiunile de pe linia superioară a trunchiului sunt înguste. Membrele sunt solide, puternice și fără defecte de aplomb vizibile. *Scutul* este mai subțire decât la mistreț, dar masele musculare sunt destul de bine evidențiate. Spre deosebire de mistreț, coada este mai mult sau mai puțin sub formă de "tirbușon".

La vârstă adultă vierii pot atinge o greutate corporală de 150-200 kg, iar femelele 100-150 kg.

Culoarea hibridilor poate fi neagră, brună, cenușie, roșiatică de diferite nuanțe, gălbui deschis, bălțată. La unii hibrizi cu rasa Bazna se păstrează culoarea neagră și cu brâu alb (aceasta fiind transmisă de o pereche de gene). Alte exemplare sunt albe cu bălțături negre sau de culoare neagră și cu "coama" albă. Au fost identificate pe parcursul cercetării și trei exemplare cu albinism. Spre deosebire de mistreț, la acești hibrizi o particularitate o constituie râțul cu pete albe. Foarte mulți purcei au în primele săptămâni după fătare dungi longitudinale de culoare mai închisă pe corp ca și godacii.

Temperamentul este relativ blând, fiind într-o continuă explorare a mediului înconjurător.

Scroafele fată 7-12 purcei, care sunt înțărcați la cca. 8 săptămâni.

Carnea este apreciată, având culoarea roșu intens, este mai tare și nu are grăsime. Se prepară după aceleași rețete, ca și carnea de mistreț.

Există rețete specifice pentru cârnați afumați, ruladă din spată, papricaș cu găluște, cotlet cu ciuperci, friptură cu sos vânătoarească și multe altele.

Colecția TRB

Colecția TRB

LITERATURĂ

- Avon L., 2009 – *Races bovines de France*, Ed. France Agricole, Paris
- Bernard D., Avon L., 2011 – *Races bovines – Histoire, aptitude, situation actuele*, Ed. Castor and Pollux, Chaumont
- Bodó I., Gera I., Koppány, G., 2004 - *The Hungarian Grey Cattle breed*. Passzer Ltd Kiadó, Budapest
- Călinescu E., 2008 – *Calul Huțul, rasa de patrimoniu național*, Revista Calul nr. 5, Ed. World București
- Digard J. P., 2009 – *L'homme et les animaux domestiques*, Ed. Fayard, Paris
- Dinu I., 2002 – *Suinicultură*, Ed. Coral Sanivet, București
- Dulugeac I., 2005 – *Caii de Sport*, Ed. Arena, București
- Gaspard A., 2002 – *Cigaja (Berke)*, Genmegorzes; Kutatasi eredmenyek regi haziallatfajtak ertekeirol, Licihm Art Debrecen, 153- 160
- Georgescu Gh. (coordonator) 1988, 1989, 1993, 1998 – *Tratat de creșterea bovinelor*, vol. I, II, III, IV, Ed. Ceres, București
- Gligor V. (coordonator), 1973 - *Zootehnia României*, vol. II Bovine, Ed. Academiei, București
- Gligor V., Radu A., Stănculescu N., 1969 – *Zootehnia României*. Porcine, Ed. Academiei, București
- Hajas P., 2002 – *Az allatgenetikai tartalekok felmeresenek, hasznositasanak es megorzesenek vilagprogramja*, Genmegorzes; Licihm Art Debrecen, 27-38
- Hoffman Irene, Scherf Beate, 2010 – *Implementing the Global Plan of Action for Animal Genetic Resources*, Animal Genetic Resources nr. 47, FAO, 1-10
- Hortley E., 1994 – *The encyclopedia of the horse*, Darling Kinderley Ltm. London
- Horn P., 1995 – *Animal breeding. 1. Cattle, sheep and horse (in Hungarian)*, Mezogozda Kiado, Budapest
- Ilișevici C., Xenopol D., 1938 – *Istoricul trapului în România*, Imprimeria națională, București
- Kapitzke G., 1999 - *Das Pferd von A–Z*, BLV – München, Wien.
- Mastacan Gr., 1936 – *Calul Trăpaș din România*, Biblioteca Zootehnică nr. 23
- Matiuți M., Radbea L., 2003 – *Comparasion between Mangalița breed and their cross-breeds descendants with another breed*, Lucrări științifice Medicină Veterinară Timișoara, vol. XXXVI, 600-602
- Matiuți M., 2001 – *Zootehnie*, Ed. Eurostampa, Timișoara
- Matiuți M., 2004 – *Zootehnie. Tehnologii de creștere*, Ed. Tempus, Timișoara
- Matiuți M., 2005 – *Zootehnie generală și ameliorarea animalelor*, Ed. Tempus, Timișoara
- Matiuti M., Matiuți Carmen-Luminița, 2012 - *Resursele genetice animale din spațiul carpato-dunărean. Etnozootehnie*, Ed. Tempus, Timișoara
- Matiuți M., Bogdan A. T., Matiuți C. L., 2012 - *The Ethnozootechnical solution for preservation and development of zoogenetic heritage in Romania and in Europe*, International Symposium Bulletin of UASVM Cluj – Napoca Faculty of Animal Science and Biotechnologies, Ed. Academic Press Cluj-Napoca, 69 (1-2)/2012, 136-143
- Matiuti M., 2007 - *Situation of species and breeds of animals which are in danger of extinction in Transylvania*, International Meeting Animal Genetic Resources DAGENE- ONGENE Workshop, Raumberg-Gumpenstein, Austria, 21-24

Matiuți M., 2011 – *Les bovins de Montagne des Carpates*, Ethnozootechnie Varia No. 89, Revue de la Societe d’Ethnozootechnie Toul France, 189-194

Matiuți M., 2011 – *The Buffalo from Hatzeg County and Timisoara’s Banat*, Conference International SAVE Foundation Sighisoara 6-7 May, accesibil net

Matiuți M., Bogdan A.T., Matiuți C.L., 2011 – *Adaptation to the Environment of Rustic Animal Breeds in Banat with Eco-economic Impact*, Zilele Acad. Arădene Universitatea de Vest „V. Goldiș” Arad Seria Științe Economice Fascicula 21/2011 partea a II-a, Ed. University Press Arad, 22-29

Matiuți M., Avon L., Bogdan A. T., Matiuți C. L., Dronca D., 2011 – *Research on the Transylvanian Pustertaler Cattle Breed*, International Symposium, Bulletin of UASVM – Faculty of Animal Science and Biotechnol., Ed. Academic Press Cluj-Napoca, 426

Marcel Matiuți, 2011 – *The Pinzgau of Transylvania*, Journal d’Ethnozootechnie de Roumanie no. 1-2011, Ed. Tempus Timișoara, 79-89

Matiuți M., A. T. Bogdan, E. Crăiniceanu, Carmen Matiuți, 2010 - *Research regarding the hybrids resulted from the domestic pig and the wild boar*, Simpozion Internațional Facultatea de Zootehnie și Biotehnologii Timișoara, vol. 43 (1), 188-191

Predoi G., 2012 – *Anatomia topografică a animalelor domestice*, Ed Ceres, București

Rădulescu I., 1957 – *Calul Huțul din RPR*, Ed. Agrosilvică, București

Sambras H., 2001 – *Farbatlas Nutztier-rassen*, Eugen Ulmer GmbH, Stuttgart

Stanciu G., Matiuți M., 2000 – *Cercetări privind comportamentul la îngrășare a tăurașilor din rasa Brună de Maramureș*, USAMVB Timișoara Lucrări științifice Zootehnie și Biotehnologii Timișoara, vol. XXXIII, 224-228

Szabo P., Kurti L., 2002 - *The history of Mangalica*, IX Allat Napok, Debrecen

Szabo P., 2020 – *Results of the reconstruction experiments of Black Mangalica*, International Journal of DAGENE Danubian Animal Genetic Resources, Ed. A/3 Ltd, Budapesta, vol. 5 (2), 77-82

Șelariu N., 1995 – *Mistrețul*, monografie, Grafica Prahovean, 79-85

Taftă V., 1997 – *Creșterea și exploatarea intensivă a ovinelor*, Ed. Ceres, București

Taftă V., 2004 – *Diversificarea culorilor la rasa Karakul și sporirea producției de lapte*, Revista Agricultorul Român, nr. 4(64), București

Vivovan P.G., Radu R., Vicovan A. N., Enciu A., 2020 – *Rasa Merinos de Palas. Istoria formării rasei, caracteristici și performanțe*, www.icdcopalas.ro

Zoldag L. coordonator, Gaspardy A., Maroti-Agots A., Buleca J., Seregi J., Matiuți M., 2008 - *Veterinary genetics and animal breeding*, Ed. A/3 Ltd. Budapesta

Baza de Date a Asociației Transilvanian Rare Breeds

DAD-IS (FAO) Domestic Animal Diversity information System

World Watch List for domestic animal diversity, 2019 FAO Rome

ISBN 978-973-1958-67-5